

MUSUL'DA YEREL SİYASET VE IRAK SİYASETİNDE YENİ DİNAMİKLER (SAHA ÇALIŞMASI)

NEW DYNAMICS IN LOCAL AND IRAQI POLITICS IN MOSUL (FIELD STUDY)

السياسة المحلية في الموصل والديناميكيات الجديدة في السياسة العراقية
(دراسة ميدانية)

ORTADOĞU STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
CENTER FOR MIDDLE EASTERN STRATEGIC STUDIES
مركز الشرق الاوسط للدراسات الاستراتيجية

ORSAM-ORTADOĞU TÜRKMENLERİ PROGRAMI
ORSAM-MIDDLE EASTERN TURKMEN PROGRAMME
برنامج دراسات تركمان الشرق الاوسط

MUSUL'DA YEREL SİYASET VE IRAK SİYASETİNDE YENİ DİNAMİKLER (SAHA ÇALIŞMASI)

NEW DYNAMICS IN LOCAL AND IRAQI POLITICS IN MOSUL (FIELD STUDY)

السياسة المحلية في الموصل والديناميكيات الجديدة في السياسة العراقية
(دراسة ميدانية)

ORSAM Rapor No: 121
ORSAM-ORTADOĞU TÜRKMENLERİ PROGRAMI Rapor No: 20

Mayıs 2012

ISBN: 978-605-5330-16-2

Ankara - TÜRKİYE ORSAM © 2012

Bu raporun içeriğinin telif hakları ORSAM'a ait olup, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca kaynak gösterilerek kısmen yapılacak makul alıntılar ve yararlanma dışında, hiçbir şekilde önceden izin alınmaksızın kullanılamaz, yeniden yayımlanamaz. Bu raporda yer alan değerlendirmeler yazarına aittir; ORSAM'ın kurumsal görüşünü yansıtmamaktadır.

ORTADOĞU STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

Tarihçe

Türkiye’de eksikliği hissedilmeye başlayan Ortadoğu araştırmaları konusunda kamuoyunun ve dış politika çevrelerinin ihtiyaçlarına yanıt verebilmek amacıyla, 1 Ocak 2009 tarihinde Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi (ORSAM) kurulmuştur. Kısa sürede yapılanan kurum, çalışmalarını Ortadoğu özelinde yoğunlaştırmıştır.

Ortadoğu’ya Bakış

Ortadoğu’nun iç içe geçmiş birçok sorunu barındırdığı bir gerçektir. Ancak, ne Ortadoğu ne de halkları, olumsuzluklarla özdeşleştirilmiş bir imaja mahkum edilmemelidir. Ortadoğu ülkeleri, halklarından aldıkları güçle ve iç dinamiklerini seferber ederek barışçıl bir kalkınma seferberliği başlatacak potansiyele sahiptir. Bölge halklarının bir arada yaşama iradesine, devletlerin egemenlik halklarına, bireylerin temel hak ve hürriyetlerine saygı, gerek ülkeler arasında gerek ulusal ölçekte kahçı barışın ve huzurun temin edilmesinin ön şartıdır. Ortadoğu’daki sorunların kavranmasında adil ve gerçekçi çözümler üzerinde durulması, uzlaşmacı inisiyatifleri cesaretlendirecektir. Sözkonusu çerçevede, Türkiye, yakın çevresinde bölgesel istikrar ve refahın kök salması için yapıcı katkılarını sürdürmelidir. Cepheleşen eksenlere dâhil olmadan, taraflar arasında diyalogun tesisini kolaylaştırmaya devam etmesi, tutarlı ve uzlaştırıcı politikalarıyla sağladığı uluslararası desteği en etkili biçimde değerlendirebilmesi bölge devletlerinin ve halklarının ortak menfaatidir.

Bir Düşünce Kuruluşu Olarak ORSAM’ın Çalışmaları

ORSAM, Ortadoğu algımasına uygun olarak, uluslararası politika konularının daha sağlıklı kavranması ve uygun pozisyonların alınabilmesi amacıyla, kamuoyunu ve karar alma mekanizmalarına aydınlatıcı bilgiler sunar. Farklı hareket seçenekleri içeren fikirler üretir. Etkin çözüm önerileri oluşturabilmek için farklı disiplinlerden gelen, alanında yetkin araştırmacıların ve entelektüellerin nitelikli çalışmalarını teşvik eder. ORSAM; bölgesel gelişmeleri ve trendleri titizlikle irdeleyerek ilgililere ulaştırabilen güçlü bir yayım kapasitesine sahiptir. ORSAM, web sitesiyle, aylık Ortadoğu Analiz ve altı aylık Ortadoğu Etütleri dergileriyle, analizleriyle, raporlarıyla ve kitaplarıyla, ulusal ve uluslararası ölçekte Ortadoğu literatürünün gelişimini desteklemektedir. Bölge ülkelerinden devlet adamlarının, bürokratların, akademisyenlerin, stratejistlerin, gazetecilerin, işadamlarının ve STK temsilcilerinin Türkiye’de konuk edilmesini kolaylaştırarak bilgi ve düşüncelerin gerek Türkiye gerek dünya kamuoyuyla paylaşılmasını sağlamaktadır.

Hasan KANBOLAT

1964 tarihinde Ankara'da doğdu. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi İktisat Bölümü'nü ve İstanbul Üniversitesi Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Bölümü'nde 'Yeni Türk Cumhuriyetlerinin Toponomileri Tarihi' konulu tez ile yüksek lisansını tamamladı. ANKA Haber Ajansı, TİKA, Dışişleri Bakanlığı ve ASAM'da (Avrasya Stratejik Araştırmalar Merkezi) çeşitli görevlerde çalıştı. 2009 yılından beri ORSAM (Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi) Başkanlığı görevini yürütmektedir. Today's Zaman gazetesi yazarıdır. Orta Asya, Kafkasya, Ortadoğu ve Karadeniz konularında yayımlanmış çok sayıda makalesi, raporu ve kitabı bulunmaktadır.

Yrd. Doç.Dr. Serhat ERKMEN

1975 İstanbul doğumlu olan Serhat Erkmen, Lisans Eğitimini Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde görmüştür. Yüksek Lisans ve Doktora Çalışmasını Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde tamamlamıştır. 2000-2008 yılları arasında Avrasya Stratejik Araştırmalar Merkezi'nde Ortadoğu Araştırmacısı olarak görev yapan Erkmen, 2009 yılından bu yana ORSAM Ortadoğu Danışmanı olarak çalışmaktadır. Erkmen aynı zamanda 2009 yılından bu yana Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü Başkanlığı görevini yürütmektedir.

Bilgay DUMAN

24 Şubat 1983'te Ankara'da doğdu. 2011 yılı itibariyle Abant İzzet Baysal Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü Doktora Programında eğitimini sürdürüyor. Yüksek Lisans tezini "Saddam Sonrası Dönemde Türkmenler ve Kerkük" konusunda yazdı. Çeşitli medya kurum ve kuruluşlarında, ulusal ve uluslararası dergi ve gazetelerde makale ve röportajları yer aldı. Katıldığı çok sayıda konferansın yanı sıra, sıklıkla Ortadoğu coğrafyasında saha çalışmaları yapmakla birlikte, Birleşmiş Milletler gözlemcisi olarak Irak ve Afganistan seçimlerinde uluslararası gözlemci ekiplerinde yer aldı. Çalışmalarına ORSAM bünyesinde Ortadoğu Uzmanı olarak devam ediyor.

TAKDİM

20-27 Nisan 2012 tarihleri arasında ORSAM Başkanı Hasan Kanbolat, ORSAM Ortadoğu Danışmanı Yrd. Doç. Dr. Serhat Erkmen ve ORSAM Ortadoğu Uzmanı Bilgay Duman tarafından Musul'da yapılan saha çalışması neticesinde hem Musul'daki siyasi gelişmelere ilişkin olarak güncel ve birincil kaynaklardan bilgi alınmış hem de Irak'taki genel siyasetin seyri hakkında genel bilgi sahibi olunmuştur.

Bu raporda saha çalışması sırasında elde edilen bilgiler, analizlerle desteklenerek sunulmuş ve yapılan görüşmelerden elden edilen veriler ile daha önce Irak'ta yapılan saha çalışmalarının sonuçları değerlendirilmeye çalışılmıştır. Bu kapsamda Irak'ın ikinci büyük şehri olan Musul'daki siyasi süreç içerisinde 2003'ten sonra yaşanan dinamiklere yer verilerek, son dönemde yerel siyasette yaşanan gelişmeler ve bu gelişmelerin Irak'taki genel siyasete etkisi değerlendirilmeye çalışılmıştır. Yapılan saha çalışmasında objektif ve dengeli bilgi akışının sağlanması için özellikle Musul'daki siyaset içerisinde etkinlik gösteren hemen her grupta görüşmeler yapılmıştır. Sadece aktif siyasetçilerle yeterli kalınmayarak, siyasetten uzaklaşan ya da siyasete yeni giren gruplar ve temsilcileriyle de görüşülerek, yeni bir perspektif ortaya konmaya çalışılmıştır.

Bu raporda yapılan saha çalışmasına ilişkin geniş bir süreç analizi yapılarak, gelecekte Musul ve Irak siyasetinde ortaya çıkabilecek dinamikler ortaya konmaya gayret gösterilmiştir. Çalışmalarınızda faydalı olması dileğiyle.

Saygılarımla...

Hasan Kanbolat
ORSAM Başkanı

İçindekiler

Takdim	4
Özet	7
Giriş	8
1. MUSUL'DA SİYASETİN ANA HATLARI.....	8
1.1. Sünniler	11
1.2. Kürtler	11
1.3. Türkmenler	12
1.4. Azınlıklar	14
2. MUSUL'DA TARTIŞMALI BÖLGELERİN DURUMU.....	15
2.1. Telafer İlçesi.....	16
2.2. Sincar İlçesi ve Kahtaniye Nahiyesi	18
2.3. Tilkeyf İlçesi.....	20
2.4. Şeyhan İlçesi.....	21
2.5. Hamdaniye İlçesi.....	22
2.6. Akre İlçesi	23
2.7. Mahmur İlçesi.....	23
3. MUSUL YEREL SİYASETİNDEKİ DÖNÜŞÜM: IRAK'TA YENİ SİYASİ DİNAMİKLER.....	24
3.1. Musul'da Siyasal Dönüşüm	24
3.2. Irak'ta Siyasal Dengelerin Seyri ve Dinamiklerde Yaşanan Değişim Süreci	26
3.3. Irak'taki Yeni Siyasal Dinamikleri Anlamak	26
3.4. Yeni Siyasal İlişki Biçiminin Somut Göstergeleri	32
3.5. Sonuç.....	35

Hazırlayanlar: Hasan KANBOLAT
Yrd. Doç.Dr. Serhat ERKMEN
Bilgay DUMAN

MUSUL'DA YEREL SİYASET VE IRAK SİYASETİNDE YENİ DİNAMİKLER

Özet

- * Vilayet nüfusunun 3,5 milyon civarında olduğu ve bunun yaklaşık 2 milyonunun merkez Musul'da yaşadığı tahmin edilmektedir.
- * Sünni Arap çoğunluğun yanı sıra Kürt, Türkmen, Hıristiyan, Şebek ve Yezidi toplulukları da bulunmaktadır.
- * Musul'daki tartışmaların merkezinde Kürtlerin Musul'un Akre, Şikan, Sincar, Tilkeyf ve Hamdaniye gibi bölgelerinin Bölgesel Kürt Yönetimi'ne bağlanması talebi yatmaktadır.
- * Musul, halen seçim sonrası dönemde siyasi gerginlik ve çatışma yaşanma olasılığı en yüksek vilayetlerden biridir.
- * Irak'ın en büyük ikinci vilayeti olan Musul'un 11 ilçesinden 7'si ihtilafli bölgeler kapsamına alınmıştır.
- * Musul'un adı neredeyse Sünni direnişi ve El-Kaide ile özdeşleşmiş durumdadır.
- * Irak merkezi hükümeti ile Bölgesel Kürt Yönetimine bağlı peşmergeler dönem dönem karşı karşıya gelmektedir.
- * Musul genel güvenlik sorunlarının yanı sıra, etnik, dini ve mezhepsel çatışmaları da yoğun olduğu bir vilayettir.
- * Sünnilerin hem Irak'taki genel siyaseti hem de Musul'daki yerel siyasi boykot ederek siyasi süreçte yer almamaları nedeniyle Kürt grupların Musul'da 2009 seçimlerine kadar etkin oldukları bilinmektedir.
- * Şii grupların Irak siyasetindeki genel hakimiyetini giderek pekiştirmelerinin yanı sıra, Başbakan Nuri El-Maliki'nin iktidarını tekelleştirmeye yönelik attığı adımlar, Kürt ve Sünni grupları birbirine yakınlaştırmıştır.
- * Yerel siyaset Irak'taki temel dinamikleri de şekillendirebilecek niteliktedir. Bunun somut örneklerinden biri de Musul'da yaşanmaktadır.

Giriş

Irak'ın kuzeybatısında yer alan Ninova Vilayeti, Türkiye ve Suriye sınırında yer almaktadır. Suriye ile uzun bir sınırı paylaşan Ninova Vilayeti'nin merkezi Türkiye sınırına yaklaşık 100 km. uzaklıktadır. 9 ilçe ve 21 nahiyeden oluşan Ninova Vilayeti genellikle vilayetin merkezi olan Musul'un adından ötürü Musul Vilayeti olarak da bilinmektedir. Toplam nüfusu 3,5 yaklaşılan vilayette genç ve dinamik bir nüfus bulunmaktadır. Vilayet nüfusunun 3,5 milyon civarında olduğu ve bunun yaklaşık 2 milyonunun merkez Musul'da yaşadığı tahmin edilmektedir. Çoğunluğunu Sünni Araplar oluşturmakla beraber vilayet etnik ve mezhepsel açıdan heterojen bir nitelik taşımaktadır. Sünni Arap çoğunluğun yanı sıra Kürt, Türkmen, Hıristiyan, Şebek ve Yezidi toplumları da bulunmaktadır. 2005–2009 yılları arasında güvenlik sorunu yaşanması nedeniyle uluslararası basında hakkında olumsuz bir tablo çizilen Musul'da son üç yılda güvenlik alanında büyük bir iyileşme yaşanmıştır.

Güvenlik sorununun büyük ölçüde çözüldüğü Musul tarihi ve kültürel açıdan bir merkez olmasının yanı sıra önemli bir ticaret merkezi olagelmıştır. 2000'den fazla sanayi ve ticaret kuruluşunun bulunduğu Ninova'da binlerce yıllık tecrübenin ve alışkanlıkların etkisiyle güçlü bir ticaret kültürü gelişmiştir. Binlerce yıldır tarihi ticaret yollarının kesiştiği bir şehir olan Musul'un içinden geçen Dicle Nehri şehre hayat vermektedir. Geçtiği yerlere hayat veren ve doyulmaz doğal güzellikler oluşturan Dicle Nehri şehirdeki tarım faaliyetlerinin de temelini oluşturmaktadır. Dicle Nehri'nin sağladığı su kaynağının yanı sıra büyük sulama kanalları sayesinde geniş tarım alanlarına sahip olan Ninova Vilayeti'nde 19.000 km²'lik bir tarımsal alan bulunmaktadır.

Merkezi Musul'un adıyla anılan Ninova, parlamentoda 31 milletvekili (3 tane de azınlık kotası bulunmaktadır) ile temsil edilmekte ve 68 milletvekiline sahip Bağdat'ın ardından ikinci sırada gelmektedir. Musul, tartışmalı bölgeler olarak bilinen ve Kürtlerin hak iddia ettikleri Sincar, Tilkeyf, Hamdaniye gibi yerleşim birimlerini barındırması, direnişçilerin çoğunluğunun Musul vilayetine üslenmiş olması ve halen El Kaide'nin en güçlü olduğu şehirlerden biri olması gibi nedenlerle siyasi tartışmaların merkezinde yer almaktadır. Irak'ta olası bir çatışma senaryosunda Kerkük ön plana çıkmakla beraber, Musul bölgesi de Araplar ve Kürtler arasında gerginliğin sıcak çatışmaya dönüşme ihtimalinin en güçlü olduğu vilayettir.

Vilayet, Türkiye açısından da ayrı bir önem taşımaktadır. Tamamı Türkmenlerden oluşan Irak'ın en büyük ilçesi Telafer'i barındırması, vilayet geneline yayılmış yaklaşık 400.000 civarındaki Türkmen nüfusu, Irak Kürtleri ile Suriye Kürtlüğü arasında tampon bölge oluşturması gibi faktörler Musul'un Türkiye açısından stratejik önemini artırmaktadır. Bu nedenlerle, Musul ayrı bir değerlendirmeye tabi tutulmayı hak etmektedir.

1. MUSUL'DA SİYASETİN ANA HATLARI

Amerikan ordusu Musul'u, Irak işgali sırasında 11 Nisan 2003 tarihinde herhangi bir direnişle karşılaşmadan teslim almıştı. Amerikan kuvvetleri şehre güneyden, Kürt peşmerge kuvvetleri de kuzey ve doğudan girmişti. Peşmerge, Amerikan'ın da desteği ile işgal sonrasında şehirde tüm kontrolü ele geçirmeye başlamıştı. Peşmergelerin bu dönemde halka yönelik uygulamaları Araplar arasında tepki uyandırıyor. Barzani liderliğindeki KDP bu dönemde vilayetin en güçlü aktörü konumuna gelmişti ve yerel otoritenin yaptığı bütün eylemlerden KDP sorumlu tutuluyordu. Bir Kürt komutanın ifadesine göre 2004 yılında

Musul'daki askeri birliklerin yüzde 80'i Kürt askerlerden oluşuyordu. Bu da yerel halk arasında genel olarak Kürtlere ve özelde KDP'ye ciddi bir tepkinin doğmasına neden olmuştu. Bu süreç bazı Arap grupların; ABD güçleri, peşmerge ve polis güçlerine karşı silahlanmasına yol açtı. Bu hareketlerin Musul'da taban bulması hiç de zor olmadı. Baasçılar, Musul'un yoksul gençleri, İslamcılar ve Ortadoğu genelinden gelen gönüllü savaşçılar silahlı direnişin tabanını oluşturuyordu. ABD ve Kürt karşıtlığı temelinde birleşen gruplar 2004 sonrasında yavaş yavaş şehrin kontrolünü ele geçirmeye ve peşmergeyi öldürmeye başlamıştı. Bu dönemde hem Ninova vilayeti hem de merkez Musul ikiye bölünmüştü ve batı kısmını Araplar, doğu kısmını da Kürtler kontrol ediyordu.

Irak'ta ABD işgali sonrasında ilk seçimler 2005 yılının Ocak ayında gerçekleşmişti. Aynı gün içinde düzenlenen parlamento ve vilayet meclisi seçimlerini ülke genelinde olduğu gibi Musul'un çoğunluğunu oluşturan Sünni Araplar da boykot etmişti. Sünni Arapların bıraktığı boşluğu Musul'un ikinci büyük grubu Kürtler doldurmuş ve 41 kişilik Vilayet Meclisi'nde 31 sandalye elde etmişlerdi. 2007 sonrasında Amerika ve Irak merkezi hükümeti ülke genelinde güvenlik ve istikrarı

sağlamaya yönelik operasyonlar düzenlemeye başlamıştı. Musul'da gerçekleştirilen operasyonlar sonrasında şehirdeki devlet kurumlarının etkinliği artmaya başlamıştı. Merkezi hükümetin Musul'da güvenliği sağlama çabalarının siyasi ortam üzerinde ciddi etkileri olmuştu. Bu durum Sünni Arapların enerjilerini politik sürece odaklamaları sonucunu doğurdu. Hadba Partisi bütün bu sürecin bir ürünü olarak ortaya çıkmıştı. Musul'un tüm Sünni Arap güçleri, milliyetçilik ve Kürt karşıtlığı temelinde bir araya geldiler. İttifak 2007 yılında şekillenmeye başladı. Musul'da yaklaşık 4 yıl boyunca Kürtlerin kontrolü ellerinde tuttukları dönem, 2009 yılında düzenlenen Vilayet Meclisi seçimleri ile sona ermişti. Daha önce seçimleri boykot eden Sünniler bu kez seçimlere katılmış ve valilik Kürtlere yakın Sünni Arap Dureyd Muhammed Kaşmula'dan, Arap milliyetçisi Etil Nuceyfi'ye geçmişti. Hadba Listesi 2009 yılında katıldığı bu ilk seçimlerde büyük başarı sağladı. Listenin lideri Etil Nuceyfi 262.500 oy ile Irak genelindeki tüm adaylardan fazla oy alarak Musul valiliği görevine hak kazandı. Hadba Listesi seçimlerde oyların yüzde 48,4'ünü almıştı. Daha önce 31 sandalyeye sahip olan Kürtlerin sandalye sayısı 12'ye düşmüş, Nuceyfi'nin başında olduğu Hadba Listesi ise toplam 37 sandalyenin 19'unu kazanarak kontrolü ele geçirmişti.

Parti/Koalisyon	Toplam Oy		Oy Oranı		Sandalye	
	2005	2009	2005 (%)	2009 (%)	2005	2009
Hadba Listesi	0	435.595	0	48.4	0	19
Ninova Kardeşlik (Kürt) Listesi	109.295	273.458	65.9	25.5	31	12
İslam Devrimi Yüksek Konseyi	17.255	17.915	10.4		5	0
Irak İslami Partisi	7.065	60.191	4.2	6.7	2	3
Irak Türkmen Cephesi	2.294	27.864	1.8	2.8	0	0
Hıristiyan Kotası: Ishtar	0	13.760	0	1,38	0	1
Şebek Kotası: Kusay Muhammed	0	12.949	0	1,30	0	1
Yezidi Kotası: Yezidi Hareketi	0	6.174	0	0,62	0	1

Vilayetin idaresini ele alan Sünni Araplar ilk olarak peşmergeleri şehir merkezinden uzaklaştırarak kontrolün Irak ordusuna geçmesini sağladı. 2008 yılında yerel hükümet Kürt surları Araplarla değiştirmeye başladı. Őehirin idaresinden üst düzeydeki tüm Kürtler uzaklaştırılmaya başlamıştı. Tartışmalı bölgeler temelinde yaşanan sorunlara Kürtlerin Musul'un idaresinden uzaklaştırılması eklenince Vilayet Meclisi seğimini takiben gerginlik yeniden, ancak bu sefer hedef ve faili değişerek, tırmanmaya başladı. Merkezi hükümet ve ABD'nin bu süreçte bazı arabuluculuk girişimlerine rağmen taraflar arası gerginlik ve dolaylı çatışmalar uzun süre devam etti. Kürtler açısından Musullu Sünni Arap milliyetçilerle sorunları o kadar derindir ki, bazı Kürt siyasetçilerle yapılan görüşmelerde Musul'da terör olaylarının fazla olduğunu zira vilayetin "teröristler tarafından idare edildiği"ni ifade edilmişti. Burada kastedilen Musul Valisi Etil Nuceyfi ve partisi Hadba Listesidir.

Musul'daki tartışmaların merkezinde Kürtlerin Musul'un Akre, Şikan, Sincar, Tilkeyf ve Hamdaniye gibi bölgelerinin Bölgesel Kürt Yönetimi'ne bağlanması talebi bulunuyordu. Anılan bölgelerde Kürtlerin yanı sıra Yezidi, Şebek gibi azınlık toplumlarının çoğunluk oluşturduğu yerleşim birimleri yer almaktadır. Kürtler, Yezidi ve Şebek azınlıkların aslen Kürt olduğunu ve bu toplumların yaşadığı bölgelerin de kendilerine bağlanması gerektiği iddiasını gündeme getirmektedir. Musul merkezde kontrol Araplara geğmiş olsa da tartışmalı bölgelerde Kürtlerin fiili hakimiyeti sürmektedir. Bu durum ve talepler Kürtler ile Sünni Araplar, bazı Yezidi ve Şebek kesimler arasında gerginliğe neden olmuştur. Bu yüzden Nuceyfi grubu Kürtlerden Ninova Vilayeti'nin idari sınırlarını tanımasını ve güvenlik güçlerini Bölgesel Kürt Yönetimi sınırlarına çekmesini istemiştir. Kürtler ise bahsi

geçen bölgeler üzerinde taleplerini gündeme getirmekte, tartışmalı bölgeler sorunu halledilmedikçe adım atmayacaklarını ve Nuceyfi yönetimine güvenmediklerini açıklamışlardır. Musul 7 Mart 2010 tarihinde gerçekteşen seçime işte bu gergin ortam altında girmiştir.

Musul'da 7 Mart 2010 seçimlerinde toplam 1.702.000 kayıtlı seçmen kaydı oluşturulmuştur. Musul'da seçime katılım oranı yüzde 66 olarak gerçekteşmiştir. Dolayısıyla yaklaşık 1.125.000 civarında Musullu 4 yıl boyunca vilayeti temsil edecek milletvekillerini seğmek üzere sandık başına gitmiştir. Her vilayette katılım oranlarına bağlı olarak bir milletvekili seğilebilmesi için gereken toplam oy sayısı belirlenmektedir. Musul'da yüzde 66'lık katılım çerçevesinde partilerin bir milletvekili çıkarması için gereken oy miktarı 34.025 olmuştur. Musul'da bu sayıyı toplam beş koalasyon aşabilmiştir. El Irakiye (Hadba, bu listede içinde seçime katılmıştır) oyların yaklaşık yüzde 53'ünü alarak 31 milletvekilliğinin (üç sandalye azınlık kotası olarak ayrılmaktadır) 20'sini kazanmıştır. İkinci sırada gelen Ninova Kardeşlik (Kürt) Listesi yüzde 21 oy oranı ile sekiz milletvekilliği kazanmıştır. Irak Ulusal Uzlaşısı (Tavafuk) ve Irak'ın Birliği 60.000'er civarında aldıkları oylar ile birer milletvekilliği kazanmıştır. Irak Ulusal İttifakı (Şii koalisyonu) ise 38.693 oy alarak vilayet barajını kıl payı geğmiş ve bir milletvekilliği kazanmıştır. Bunun yanı sıra Yezidiler, Şebekler ve Hristiyan adaylar kendi aralarında baraj uygulamasına tabi olmadan yarışmış ve en fazla oyu alan azınlık adayları dört yıl süre ile Irak parlamentosunda görev yapma imkânına kavuşmuştur. Musul'da partilerin seçim performanslarına ilişkin detaylı bilgi tabloda verilmiştir. Musul'da seçim sonuçlarının farklı gruplar açısından nasıl geliştiği ve bu sonuçların ne anlam ifade ettiğini değerlendirecek olursak karşımıza Şöyle bir tablo çıkmaktadır:

1.1. Sünniler

Musul'da Sünni Arap oyları; El İrakîye, Irak Ulusal Uzlaşısı (Tavafuk) ve Irak'ın Birliği listeleri arasında dağılmıştır. El İrakîye Listesi, Sünni Arapların, eski Baasçılar ve milliyetçi Arapların yanı sıra Irak Türkmen Cephesi'nin de katıldığı geniş katılımlı bir listedir. Listenin başbakan adayı Allavi, özellikle ülkenin orta kesimindeki milliyetçi Araplar ile Sünni Arap aşiretlerinin önemli bir kısmını yanına toplayan bir koalisyon oluşturmuştur. Liste içinde Musul açısından en fazla önem taşıyan grup Musul Valisi Etil Nuceyfi ve kardeşi Usame Nuceyfi'nin liderliğini yaptığı Hadba Listesi'dir. Bu parti El İrakîye'nin Musul'da kazandığı 20 sandalyenin çoğunu tek başına almıştır. Hadba Listesi'nin lideri Usame Nuceyfi ise 274.741 oy alarak tek başına El İrakîye'nin Listesi'nin Musul'da aldığı toplam oyun yüzde 46'sını toplamıştır. Dolayısıyla Musul'da seçimin mutlak galibinin El İrakîye ve Nuceyfi grubu olduğunu belirtmek gerekir. Nuceyfi'nin aldığı oyun büyüklüğünün göstermek açısından El İrakîye'de ikinci sırada gelen adayın sadece 28.749 oy il seçildiğini vurgulamak gerekir. Ancak Sünni Arap oylarının Nuceyfi üzerinde bu kadar yoğunlaşması ve diğer Sünni Arap adaylara dağılmaması Hadba açısından bir dezavantaj oluşturmuştur. Oyların Nuceyfi'de yoğunlaşması Liste içinde yer alan diğer parti adaylarının daha az sayıda oy ile meclise girmelerine imkan tanımıştır. Bu anlamda en karlı çıkan partilerden birinin Irak Türkmen Cephesi olduğunu belirtmek gerekir. Şöyle bir orantı kuracak olursak durum daha iyi anlaşılacaktır. Hadba Listesi adayları toplamda aldıkları yaklaşık 500.000 oy ile 15 civarında milletvekilliği kazanırken ITC toplamda 34.650 oy alarak üç milletvekilliği kazanmıştır. Yani ITC yaklaşık 10.000 oy ile bir milletvekili çıkarırken Hadba Listesi 30.000 oy ile bir milletvekili çıkarmış gibi bir durum oluşmuştur. Sünni Arap oyları diğer Sünni Arap adaylar arasında dengeli bir

biçimde dağılmış olsaydı Hadba'nın El İrakîye Listesi içindeki milletvekili sayısı daha fazla olabilirdi. Sünni Arapların bundan sonraki seçimlerde bu hatayı tekrarlamayacaklarını düşünmek gerekmektedir.

Sünni Arap oylarını alan diğer iki liste Irak'ın Birliği ve Irak Ulusal Uzlaşısı'dır. Eski adı Tavafuk olan Irak Ulusal Uzlaşısı bir Sünni koalisyonudur. Koalisyon kendini laik olarak tanımlasa da en önemli ögesinin Irak İslami Partisi olması ve diğer üyelerinin de pek laik partiler olmaması nedeniyle bir İslamcı Sünni koalisyonu olarak kabul edilebilir. Bu parti oyların yaklaşık yüzde 6'sını alarak bir milletvekilliği kazanmıştır. Diğer liste Irak'ın Birliği kendini mezhepçilikten uzak milliyetçi bir çizgide tanımlamaktadır. Yüzde 5'lik bir dilime ulaşan liste yine bir milletvekilliği kazanmıştır. Musul'da Sünni Arap oylarının El İrakîye, Irak Ulusal Uzlaşısı ve Irak'ın Birliği arasındaki dağılımından şu sonuçlara ulaşılabilir. Musullu Sünni Araplar arasında milliyetçilik, Irak ve Musul'un bütünlüğü, Arapçılık fikriyatının güçlü olduğu görülmektedir. Siyasal tercihlerde Kürtlerin Musul'daki varlığından ve taleplerinden rahatsız olunmasının belirleyici unsurlardan olduğu söylenebilir. Zira Nuceyfi grubunun temel mücadele alanlarından biri Kürtlerin Musul'a yönelik taleplerine karşı olmalarıdır. Yani Musul'un Sünni Arap kimliğinin korunması yönünde güçlü bir eğilim söz konusudur.

1.2. Kürtler

Musul Kardeşlik (Kürt) Listesi Başkanı Husro Goran, Musul'daki sonuçlardan tatmin olduklarını açıklasa da 2009 Vilayet Meclisi seçiminden sonra Hadba Listesi'nin bir kez daha ezici bir çoğunlukla seçimi önde bitirmesi Musul'un Sünni Arap kimliğini ön plana çıkarmıştır. Kürtler Musul'da toplamda sekiz milletvekili çıkararak El İrakîye Listesi'nin gerisinde kalmıştır. Kürt partilerin kendi arala-

rındaki mücadeleye baktığımızda Kürdistan Demokratik Partisi'nin (KDP) Irak genelinde olduğu üzere diğer Kürt partilere karşı üstünlük sağladığı görülmüştür. Musul'da kazanılan sekiz milletvekilinin yedisini KDP alırken bir milletvekilliğini Kürdistan Yurtseverler Birliği (KYB) almıştır. Bu arada Kürdistan İttifakı Listesi'nden seçilen 8 milletvekilinden 6'sının Yezidi kökenli olduğunu belirtmek gerekmektedir. Seçim öncesinde bölgede yapılan saha araştırması sırasında yapılan görüşmelerde belirtildiği üzere zaten beklenti KDP'nin Musul'da diğer Kürt partilere oranla güçlü olduğu yönünde idi. 2009 yılında gerçekleşen Bölgesel Kürt Yönetimi seçimlerinde büyük başarı kazanan Goran hareketi diğer vilayetlerde olduğu gibi Musul'da da başarılı olmamış ve milletvekilliği kazanamamıştır. Bu da Goran'ın Süleymaniye ile sınırlı, tüm Kürt bölgelerine yayılma potansiyeli olmayan bir muhalif hareket olduğu kanaatini güçlendirmiştir.

Bunun yanı sıra Kürdistan İslami Birliği ve Kürdistan İslami Topluluğu gibi partilerin fazla oy alamaması Musullu Kürt seçmenlerin siyasal tercihlerinde İslamcı akımlardan ziyade ulusal meselelerin ön planda olduğunu göstermiştir. Musullu Kürt seçmenin Kürdistan İttifakı'na yönelmesinde diğer bir faktör de Süleymaniye ve Kerkük'ten farklı olarak Musul'da aşiret yapılanmasının güçlü olmasıdır. Bu nedenle Süleymaniye ve Kerkük'te Kürt seçmenler hizmete, şeffaflığa da oy verebilirken Musul gibi bölgelerde küçük grup çıkarları ön planda olabilmektedir. Gruplar mevcut çıkarlarını nasıl koruyacaklarının peşinde oldukları için hâkim partilere yani KDP ve KYB'ye yönelmektedir.

Bu arada Musul'daki tüm Kürtlerin Kürt partilerine oy vermediğini, bazılarının Araplara yakın olduklarını ifade etmek gerekir. Musul'un Zebari ve Surçi gibi önde gelen bazı Kürt aşiretleri tarihsel olarak KDP ile mesafeli

olmaları nedeni ile Arapları desteklemektedir. Hatta Hadba Listesi'nden Parlamento'ya giren isimler arasında Zebari aşiretinden kişiler bulunmaktadır. Musul'da yaşayan azınlıklar konusunda da benzer bir durumdan bahsedilebilir. Kürtler, Musul'da yaşayan Yezidi ve Şebek topluluklarının Kürt olduklarını iddia etmektedir. Yezidi ve Şebekler arasında bu düşünceye yakın olup Kürtlerle çalışanlar olduğu gibi, farklı bir toplum olduklarını savunarak Kürtlerin hakimiyet çabalarına karşı çıkanlar bulunmaktadır. Musul'un 1 Hıristiyan, 1 Yezidi ve 1 Şebek azınlık kotası için yarışan adayların temel ayrışım noktalarından biri Kürtlere karşı pozisyonlarıdır. Bu seçimlerde üç azınlık kotasının ikisini Kürtlere yakın isimler kazanmıştır. (Bu konuda daha detaylı değerlendirme azınlıklar başlığı altında yapılmıştır). Hatta Musul Kardeşlik (Kürt) Listesi Başkanı Hasan Goran, Kürdistan İttifakı Listesi'nin Musul vilayetinde on sandalye (sekizi Kürdistan İttifakı ikisi de azınlık kotası) kazandığını ifade etmiştir.

1.3. Türkmenler

Musul'da seçim sonuçlarını Türkmenler açısından başarı olarak nitelenebilir. Musul'da üçü Irak Türkmen Cephesi (ITC) bir tane de Irak Ulusal İttifakı'ndan olmak üzere toplam dört Türkmen, milletvekilli olmaya hak kazanmıştır. Musul'da Türkmen adaylar altı ayrı listeden seçime katılmıştır. Bu listeler El Irakiye, Irak Ulusal İttifakı, Irak Uzlaşma Cephesi, Kanun Devleti Koalisyonu, Irak Adalet ve İnsaf Topluluğu ve Kürt İttifakı'dır. Bu ittifaklar içinde seçime katılan 14 Türkmen aday toplamda 68.438 oy almıştır. Esasen Türkmenlerin Musul'daki oy potansiyeli düşünüldüğünde dört hatta beş milletvekili kazanma şansı zaten bulunmaktadır. Başarı, 2005 seçimlerinde üç (İzzettin Devle, Muhammed Emin Osman ve Taki Mevla) olan sayının dörde (İzzettin Devle, Nebil Harbo, Taki Mevla ve Müdrike Ahmet Muhammed)

çıkmasıdır. Ancak esas değişim bu isimlerin seçime girdikleri partilerde yaşanmıştır. 2005 seçimlerinde seçilen Türkmen adaylardan İzzettin Devle ve Muhammed Emin Osman Irak Uzlaşma Cephesi'nden, Taki Mevla da Birleşik Irak İttifakı çatısı altında meclise girmeyi başarmıştı. 7 Mart 2010 seçiminde ise Musul'dan kazanan dört Türkmen milletvekilinden üçü (İzzettin Devle, Nebil Harbo ve Müdrike Ahmet Muhammed) ITC'den; Taki Mevla da Irak Ulusal İttifakı'ndan meclise girmiştir. ITC'nin aldığı toplam oy sayısı 2005'ten bu yana düzenli olarak artış göstermektedir. İlk Vilayet Meclisi seçiminde 2.294 oy alan parti 2009 Vilayet Meclisi seçiminde bu rakamı 27.864'e yükseltmiştir. Son seçimde ITC'nin aldığı toplam oy 34.650'ye çıkmıştır.

Ancak burada oy patlamasından ziyade çok ciddi bir seçim stratejisi zaferinden bahsetmek doğru olacaktır. Zira ITC 2009 Vilayet Meclisi seçimlerinde aldığı toplam oy sayısını 6787 adet artırmıştır. Bu artış ITC'nin Musul'da kazandığı milletvekili sayısını sıfırdan üçe çıkarmasını açıklamamaktadır. ITC bir önceki seçimlere hiçbir ittifaka katılmadan tek başına girmişti. Bu sefer, açıklanan kesin olmayan resmi sonuçlara göre seçimin galibi El Irakiye Listesi içinde seçime katılmıştır. El Irakiye genel seçimin galibi olmanın yanı sıra Musul'da da oyların yaklaşık yüzde 53'ünü alarak vilayetten seçilen 31 milletvekilliğinin 20'sini kazanmıştır. Her şeyden önce vilayetin en güçlü listesi içinde olmak ITC'ye avantaj sağlamıştır. Seçim sistemi gereği El Irakiye Listesi içinde sırayla en fazla oyu alan 20 aday Meclis'e girme şansına kavuşmaktadır. El Irakiye Listesi'nde, Sünni Arapların desteklediği Hadba Partisi bulunmaktadır. Vilayetin çoğunluğunu oluşturan Sünni Arapların oylarını Hadba içinde tek bir aday üzerinde toplamaları El Irakiye Listesi içinde ITC'nin adaylarını ön plana çıkarmıştır. Hadba'nın lideri Usame Nuceyfi tek başına 274.741 oy alarak Sünni Arap oyların büyük çoğunluğunu üze-

rinde toplamıştır. Bu nedenle diğer adayların seçilme barajı düşmüştür. ITC'nin adayları da 13.000–15.000 arası oylarla seçilme şansı yakalamıştır.

Diğer bir seçim stratejisi başarısı kadın adaylarda sağlanmıştır. Yine seçim sistemi gereği Meclis'in yüzde 25'inin kadın olması gerekmektedir. Dolayısıyla her listede kadın adaylara belli bir kota ayrılmış durumdadır. Eğer bir liste dört milletvekilliği kazanmış ise bu dört adaydan biri kadın olmak zorundadır. Dolayısıyla kadınlar çok daha az sayıda oy ile meclise girebilmektedir. Musul'da El Irakiye Listesi 20 milletvekili çıkardığı için bunun beş tanesi kadın olmak zorundadır. ITC'nin kadın adayı Müdrike Ahmet Muhammed sadece 1.983 oy alarak Irak Meclisi'ne girmeye hak kazanmıştır. Kadın adayların kazanma şansının kolaylığını göstermesi açısından ITC'nin seçilemeyen erkek adayı İbrahim Arafat'ın 4.462 oyla kaybettiğini belirtmek gerekir. Farklı ittifaklar içinde seçime katılan Türkmen adayların toplamda aldığı 68.438 oyun partilere göre dağılımına bakarak Musul'daki Türkmenlerin siyasal eğilimlerine ilişkin de tespitler yapılabilir. Irak Adalet ve İnsaf Topluluğu ve Kürt İttifakı içinde katılan adaylar kayda değer oylar almamıştır. Irak Uzlaşma Cephesi'nden katılan Türkmen aday 3.352 oy almıştır. Uzlaşma Cephesi Sünni İslamcı bir koalisyon olarak bilinmektedir. Türkmen adayın aldığı düşük sayılabilecek oy Musullu Türkmenler arasında İslamcı akımın geçmişe oranla zayıflama eğiliminde olduğunu göstermektedir.

Türkmen adaylar arasında oy toplaması açısından El Irakiye dışında dikkat çeken, Irak Ulusal İttifakı içindeki adaylar olmuştur. Bu listedeki Türkmen adaylar toplamda 26.339 oy almıştır. Musul'da Şii seçmenin az olduğu ve bu nedenle büyük başarı kazanamayacakları biliniyordu. Ancak mevcut Şii seçmen potansiyeli etkin bir dağılım sergilemesi durumunda en az iki milletvekili çıkarma potan-

siyeline sahiptir. Bu arada Musul'daki Şii seçmen hakkında vurgulanması gereken konu, bu toplumun tamamının Türkmen olduğudur. Türkmen ilçesi Telafer'in yarısına yakını Şii Türkmen'dir. Bunun yanı sıra Musul merkezin yakınına dağılmış Karakoyun, Şirinhan gibi nahiyelerde de Şii Türkmenler yaşamaktadır. Şii İttifakı, milletvekili çıkarmak için gereken vilayet barajını kıl payı geçerek bir milletvekili çıkarmıştır. Bu isim Türkmen aday Telaferli Şeyh Taki Mevla olmuştur. Daha önceki dönemde de milletvekilliği görevini yürüten ve Irak İslam Yüksek Konseyi'nin üst düzey isimlerinden olan Mevla büyük oranda Telafer'den aldığı oylarla milletvekili olmuştur. Esasen Şeyh Taki'nin aldığı oy 16.181'de kalarak vilayet barajının altında kalmış olsa da seçim sistemi gereği bir koalisyon vilayet barajını geçiyor ve bir milletvekili çıkarabilecek rakama ulaşıyorsa, o listede en fazla oyu alan aday aynı listedeki diğer adayların oylarını üstünde toplamaktadır. Dolayısıyla Şii partilerin seçim öncesi Musul'daki seçim stratejisi tamamen vilayet barajını geçebilme üzerine kurulmuştur. Bu nedenle fazla aday çıkarmaları bir dezavantaj yaratmamış, aksine, sanki tüm adaylar en fazla oyu alan aday (Taki Mevla) için çalışmış gibi bir durum oluşmuştur. Bu sonuçların Musullu Şii Türkmenler açısından ortaya çıkardığı temel sonuç siyasal tercihlerde mezhepsel kimliklerinin ağır bastığıdır. İki temel gösterge bu yoruma neden olmaktadır. İlk gösterge Musullu Şii Türkmenlerin, Türkmen kimliğine vurgu yapan ITC'nin Şii adayına fazla ilgi göstermemiş olmasıdır. İkincisi, Şii Türkmenler Irak'ın iki büyük Şii koalisyonu arasında Başbakan Maliki'nin Iraklılık ve milliyetçiliğe daha fazla vurgu yapan Kanun Devleti Koalisyonu yerine daha "mezhepçi" olarak bilinen Irak Ulusal İttifakı'na yönelmiş olmasıdır. Bu durumun açıklaması ise şu şekilde yapılabilir: Irak'ın genelinde olduğu üzere Musul'da da kimlik tanımlamaları daha çok mezhepler üzerinden yapılmaktadır. Musullu Şii Türkmenler de bölgede Türkmen oldukları

için değil Şii oldukları için baskıya maruz kalmaktadır. El Kaide terör örgütünün Musul'da gerçekleştirdiği büyük çaplı intihar saldırılarından birçoğu Şii Türkmenlerin yaşadığı yerlere düzenlenmiştir. El Kaide'nin saldırılarında bu köyleri seçmesinin nedeni Türkmen olmaları değil Şii olmalarıdır. Dolayısıyla saldırılar buradaki halkın mezhepsel kimliğini körükleyen, mezhepsel kutuplaşmayı artıran ve Şii kimliklerini hatırlatan saldırılardır. Örneğin Telafer nüfusunun yaklaşık yarısını oluşturan Şii Türkmenler 60 km uzaklıktaki Musul merkeze seyahat edememektedir. Seyahat edenler ise El Kaide tarafından öldürülmektedir. Bütün bu etkenler Musullu Şii Türkmenlerin mezhepsel kimliklerini şu aşamada ön planda tutmaları sonucunu doğurmaktadır. Ancak seçimle doğrudan bağlantılı olmamakla birlikte, daha önce bölgeye gerçekleştirdiğimiz birkaç alan araştırmasında tespit ettiğimiz bir konu bu sürecin değiştirilebilir olduğu ve özellikle Türkiye'nin bir çekim merkezi olması açısından ciddi bir potansiyele sahip olduğudur.

Bu noktada da Türkiye ve ITC'nin mezhepsel ayrım gözetmeksizin, Türkmenlere yönelik tüm saldırılarda Irak devletinden de önce yardım elini uzatması önemli bir faktördür. Bahsedilen saldırılarda Türkiye'nin Musul Başkonsolosluğu'nun çabaları ile yaralıların Türkiye'ye taşınması son derece olumlu etkiler bırakmıştır. Dolayısıyla Şii Türkmenlerin genelinin; hem etnik ve ortak dil bağından kaynaklanan hem de yapılan yardımların bir sonucu olarak Türkiye'ye karşı derin bir sempati besledikleri görülmüştür. Ancak bu sempatinin henüz siyasal tercihi belirleyecek boyuta ulaşmadığı da seçim sonuçlarından anlaşılmaktadır.

1.4. Azınlıklar

2009 yılında kabul edilen yeni seçim yasasında yapılan düzenleme ile parlamentoda azınlık-

lara beşi Hıristiyan, biri Şebek, biri Yezidi ve biri de Mendian olmak üzere toplamda sekiz kişilik kota ayrılmıştır. Bu kotaların üçü Musul içindir. Bunların biri Hıristiyan, biri Yezidi ve biri Şebek kotasıdır. Musul'daki azınlık kontenjanından seçilecek isimler konusundaki temel mücadele bu kişilerin Kürtlere yakın mı yoksa Kürtlerin Musul'daki azınlıklar konusundaki iddialarına karşı duruş sergileyen isimlerden mi seçileceği yönünde olmuştur. Kürtler, Musul'da yaşayan Yezidi ve Şebek toplumlarının aslen Kürt olduğunu iddia etmektedir. Bu toplumlar içinde kendini Kürt olarak tanımlayanlar olmakla birlikte, farklı dil ve kültüre sahip ayrı bir toplum olduklarını ifade edenler de bulunmaktadır. Musul'da Şebek toplumunun önde gelen isimlerinden olan ve bir önceki dönem Şii İttifakından meclise giren Dr. Hunain Al-Kaddo, Şebeklerin ayrı bir toplum olduğunu iddia eden ve Kürt karşıtı söylemiyle öne çıkan bir siyasetçi idi. 7 Mart seçiminde Musul'da Şebek kotası için girilen yarış, Hunain Kaddo ile Kürdistan İttifakı Listesi'nin adayı KDP'li Heval Muhammed Cemşid arasında geçmiştir. Kaddo bu yarışta az farkla da olsa geride kalmış ve Kürdistan İttifakı'nın adayı 11.755 oy alarak Şebek kotasından meclise girmeye hak kazanmıştır. Böylece Musul'da Kürt karşıtı duruşuyla bilinen Kaddo, Kürdistan İttifakının Şebek adayı ile yer değiştirmiştir. Irak genelindeki beş kişilik Hıristiyan kotası için Yunadim Kana liderliğindeki Rafidain Listesi ve Sarkis Aghajan önderliğinde Asuri Keldani Listesi öne çıkmıştır. Birinci liste beş kişilik kotanın üçünü, ikinci liste ise ikisini kazanmıştır.

Musul'daki bir kişilik Hıristiyan kotası yarışını ise Asuri Keldani Listesi'nin adayı Halis İsoh 21.882 oy alarak önde tamamlamıştır. Her iki Hıristiyan Listesi de Kürtlerle genel olarak iyi ilişkilere sahip partilerdir. Kürdistan İttifakı Musul'da sekiz sandalye kazanmış olmasına rağmen Hıristiyan ve Şebek milletvekillerinin de Kürdistan İttifakı'na yakın isimlerden

seçilmiş olması nedeniyle Musul'da toplamda on sandalye kazandıkları iddiasını gündeme getirmektedir. Buna karşılık Musul'da Yezidiler için ayrılan kontenjanı, "Yezidilerin aslen Kürt oldukları" iddiasını reddeden ve Kürtlere mesafeli yaklaşan Emin Ferhan Cico, 10.179 oy alarak kazanmıştır. Sonuç olarak Musul'daki azınlık kotaları için Kürtlerin başarılı bir sınav verdiği, üç kişilik kontenjandan ikisinin Kürtlere yakın isimlerden seçildiğini söylemek mümkündür.

Seçim sonrasında ise Musul, halen seçim sonrası dönemde siyasi gerginlik ve çatışma yaşanma olasılığı en yüksek vilayetlerden biri olarak karşımıza çıkmıştır. Sünni Arapların kazandığı zafer Kürtleri rahatsız etmiş ve gerginlik devam etmiştir. İlk aşamada Kürtler Musul'daki seçim sonuçlarına itiraz etmiştir. Kürt İttifakı Listesi Musul'daki oyların tekrar sayılması için resmi bir beyanname yayınlamış ve sayım sırasında El İrakıye Listesi'nin seçimlere müdahale ettiğini iddia etmiştir. Buna karşılık Nuceyfi grubu da Kürtlerin seçim sonuçlarını kabul etmemesi durumunda Musul'da kan dökülebileceği tehdidinde bulunmuştur.

2. MUSUL'DA TARTIŞMALI BÖLGELERİN DURUMU

Irak'ın en büyük ikinci vilayeti olan Musul'un 11 ilçesinden 7'si ihtilafli bölgeler kapsamına alınmıştır. Bu ilçelerden Mahmur, Akre ve Şeyhan mevcut durum itibarıyla idari olarak Musul vilayeti sınırları içerisinde olsa da Bölgesel Kürt Yönetiminin kontrolündedir. Kürt Bölgesel Yönetimi, diğer 4 ilçede Kürtlerin yoğun nüfusa sahip olduğunu öne sürerek, bu ilçeler üzerinde hak iddia etmektedir. Musul Irak'ın en tehlikeli şehri olarak tanımlanmaktadır. Musul'un adı neredeyse Sünni direnişi ve El-Kaide ile özdeşleşmiş durumdadır. ABD'de de en büyük operasyonlarını burada gerçekleştirmiştir. Irak ile ABD arasında 2008

yılında yapılan ve ABD güçlerinin Irak'taki statüsünü düzenleyen anlaşmaya göre ABD askerlerinin şehir merkezlerinden çekilmesi gerekirken, güvenlik ve teröristlere yönelik operasyonlar yapıldığı gerekçesiyle şehir merkezinde beklemektedir. Ayrıca Irak merkezi hükümeti ile Bölgesel Kürt Yönetimine bağlı peşmergeler dönem dönem karşı karşıya gelmektedir. Bu durum büyük bir çatışma riskini de beraberinde getirmektedir.

Musul genel güvenlik sorunlarının yanı sıra, etnik, dini ve mezhepsel çatışmaları da yoğun olduğu bir vilayettir. 2003'te Irak'ta savaş başladıktan sonra Sünni gruplar ile Kürt gruplar arasında çatışmaya kadar varan gerginlik hakimdir. Bu nedenle ABD 2009 yılında çatışmaların önüne geçebilmek için kontrolü altında bulundurduğu ve içerisinde Irak Ordusunun özellikle Sünnilerden oluşan grubuyla peşmegelerden oluşan "Ortak Güvenlik Gücü"nü oluşturarak, Musul'un Erbil, Kerkük ve Selahattin yolları üzerindeki kontrol noktalarına yerleştirmiştir. Diğer taraftan Musul'da Hristiyan, Şebek ve Yezidi azınlıklara da El-Kaide ve Kürt gruplar tarafından baskı yapılmaktadır. El-Kaide dini söylemlerle hareket etmekte ve Yezidiler ile Hristiyanlara yönelik saldırılar düzenlemekte, Kürt gruplar da Yezidi, Şebek ve Hristiyanların Kürt olduklarını iddia ederek, kimlik üzerinden baskı kurmaya çalışmaktadır. Bu Irak'ın sosyal dengesini bozabilecek bir durumdur. Bu nedenle ihtilafli bölgeler olarak ifade edilen Telafer, Sincar, Telkeyf, Şeyhan, Akre, Mahmur ve Hamdaniye'deki sosyal, siyasal, ekonomik ve idari yapının incelenmesi ve mevcut yapının ortaya konmasının ihtilafli bölgeler konusuna açıklık getireceği gibi, Irak'taki dengenin önemini de ortaya koyacağı düşünülmektedir.

2.1. Telafer İlçesi

Telafer, hem Musul'un hem de Irak'ın en büyük ilçesidir. İlçe merkezi nüfusunun tama-

mını Türkmenlerin oluşturduğu Telafer'in çevresinde bazı küçük Arap köyler de bulunmaktadır. Telafer hem Osmanlı döneminde hem de Irak kurulduktan sonra hep Musul'a bağlı kalmış ve 1946'dan bu yana idari sınırlarında büyük değişiklikler olmamıştır. Telafer, 1970'lerden itibaren Baas Rejimi tarafından uygulanan Araplaştırma politikasının etkisinde kalmış ve kuzeyindeki Arap yerleşimleri olan Zummar ve Rabia'dan Arap aşiretler yerleştirilmeye çalışılmıştır. Buna rağmen bugüne kadar Telafer'in Türkmen dokusunun bozulmadığı görülmektedir.

Telafer'in Irak'ın Suriye ve Türkiye sınırlarının kesişme noktasında bulunması stratejik önemini arttırmaktadır. Öte yandan Telafer, Türkiye, Suriye ve Irak'taki Kürt nüfusu barındıran hat üzerindeki Kürt nüfus barındırmaya tek yerleşim birimidir. Musul'un Duhok sınırında olan Telafer, bu nedenle özellikle 2003'ten sonra bölgedeki yönetsel boşluk Bölgesel Kürt Yönetimi tarafından doldurulmaya çalışılmıştır.

Telafer, Zummar, Rabia, İyaziye ve merkez nahiyeler olmak üzere dört nahiyeden oluşmaktadır. 2010 verilerine göre yaklaşık 395 bin olan Telafer'in nüfusunun 210 bini merkez nahiyededir ve tamamı Türkmendir. Ayrıca 45 bin nüfuslu İyaziye'nin merkezinin de tamamı Türkmendir. 77 bin nüfuslu Zummar ve 63 bin nüfusa sahip Rabia'da da bazı Türkmen köyleri olmasına rağmen, nüfus yoğunluğunu Araplar oluşturmaktadır. Öte yandan Zummar'da 1970 öncesine kadar Kürt nüfus ağırlığı olsa da Araplaştırma politikası neticesinde buradaki Kürt nüfusun göç ettirildiği bilinmektedir. 1975'ten sonra 25'in üzerinde köyün yıkıldığı ve yaklaşık 8500 ailenin Musul'a göç ettiği belirtilmektedir.

Saddam Hüseyin döneminde 1996 yılında Telafer merkezli ve içerisinde Musul'a bağlı Sincar, Baac ve Hatra ilçelerinin de yer aldığı yeni

bir vilayet (El-Cezire vilayeti) oluşturulmaya karar verildiyse de uygulamaya geçmemiştir. 2002 yılında yeniden gündeme gelen bu proje daha sonra savaş nedeniyle gündemden düşmüştür.

2003 yılında ABD'nin Irak'ı işgalinin ardından hem Kürt grupları hem de Suriye'de Irak'a giriş yapmaya çalışan yabancı direniş güçlerinin Telafer'e sirayet etmeye çalıştıkları görülmektedir. Telafer halkının direnişiyle karşılaşan Kürt gruplar, Telafer'e girememiş, ancak dini eğilimli bazı gruplar Telafer'de yerleşebilmiştir. 2004 ve 2005 yıllarında Telafer'e yönelik ABD operasyonları Telafer'in ekonomik, sosyal ve siyasal dengesini olumsuz etkilemiş ve Irak'taki mezhepsel çatışmalar Telafer'de de yaşanmıştır. Bu çatışmalar nedeniyle Telafer'den yaklaşık 7 bin ailenin göç ettiği ve çok azının geri döndüğü belirtilmektedir.

2008'e kadar bölgede devam eden düşük yoğunluklu mezhepsel çatışma günlük hayatı da olumsuz etkilemiş ve Telafer halkının bir kısmı güvenlik nedeniyle Musul'a gidememiştir. Diğer taraftan Telafer halkı çatışmalar nedeniyle Musul-Telafer yolunun 2004–2006 yılları arasında fiilen kapalı olmasından dolayı devlet hizmetlerinden yeteri kadar faydalanamamıştır. Bu nedenle özellikle Telafer'in güneyinde yaşayan Şii nüfus ve Zummar nahiyesinin günlük hizmetlerini Sincar ve Duhok üzerinden sağlamaya çalıştığı söylenebilir. Özellikle su ve elektrik hizmetleri Duhok'tan alınmaktadır.

Telafer'in güvenliği Irak polisi ve ordusu tarafından sağlanmakla birlikte, Kürt gruplara ait peşmergeler ve Bölgesel Kürt Yönetiminin polis gücü asayiş, Zummar nahiyesinde güvenlik güçlerine etki etmeye çalışmaktadır. Öte yandan Telafer'de baskın unsur Türkmenler olmasına rağmen, seçimlerde etnik kimlik vurgusu ön plana çıkmamaktadır. 2005'te yapılan yerel seçimler büyük Şii ittifakı olan Birleşik

Irak İttifakı yüzde 35 oy alırken, Irak Türkmen Cephesi'nin de ittifak yaptığı Irak Uzlaşma Cephesi ve Sünni partiler yüzde 31, Kürt İttifakı ise yüzde 19,8 oy oranına ulaşmıştır. 2009'da yapılan yerel seçimlerde Türkmenlerin varlığı az da olsa hissedilmiştir. Irak Türkmen Cephesi yüzde 11,9 oy alırken, Türkmen Adalet Partisi yüzde 3,5 oy almıştır. Musul'daki Sünni Arapların bir araya geldiği liste olan El-Hadba Listesi yüzde 36,5 oyla ilk sırayı almıştır. Kürt grupların başını çektiği Musul Kardeşlik Listesi'nin ise oy oranı gerileyerek yüzde 19'da kalmıştır. Ancak Kürt grupların özellikle Zummar nahiyesinde seçimlere hile karıştırdıkları Birleşmiş Milletler tarafından da kanıtlanmıştır. Zummar'da yeni seçim sandıkları kurulurken, 6766 aile bu nahiyede oy kullanmıştır.

Telafer'in sosyo-ekonomik durumu da alt düzeydedir. Telafer, yüzde 57'yle Musul'un işsizlik oranı en yüksek ilçesidir. Telafer'in Irak'ın tahıl ambarı olarak bilinmesine rağmen, hem Irak'taki tarımsal faaliyetlerin savaş nedeniyle neredeyse sıfır noktasına kadar gerilemesi hem de Telafer'deki tarımsal arazilerin tahrip olması nedeniyle, buradaki işsizlik çok yüksektir. Telafer'in Musul ile bağlantı yolunun güvenlik nedeniyle büyük oranda kullanılamaması da işsizliğin yükselmesindeki en büyük etkenlerden biridir. Telafer'de üretim yapılırsa bile bu ürünleri satabilecek pazar olmaması, bu ilçedeki üretimi de olumsuz etkilemiştir. Telafer'in suya ulaşımı da yok denecek kadar azdır. Halkın yüzde 45'i temiz suya bile ulaşamamaktadır.

Telafer'de yaşanan çatışma, Kürt grupların bu bölgeye yönelik emelleri ve ilçedeki yönetsel boşluğu doldurma çabaları, Telafer'in ihtilafli bölgeler arasında gösterilmesine neden olmaktadır. Ancak nüfus durumuna bakıldığında Telafer'in ihtilafli bölgeler arasında gösterilmesi anlamsızlaşmaktadır. Türkmenler Telafer'in kimliğine vurgu yaparak bu-

ranın daha önce de iki kez gündeme geldiği gibi Sincar, Baac ve Hatra ilçeleriyle birlikte ya da sadece Telafer merkez ilçe ve İyaziye'yi içine alan bir Türkmen vilayeti olmasını talep etmektedir. Telafer'in bugünkü durumuyla Türkmenlerin haklarının yendiği ve Kürt grupların baskı oluşturduğu öne sürülmektedir. Bölgesel Kürt Yönetimi'ne bağlanmasına karşı çıkan Türkmenler, Telafer ayrı bir vilayet olmazsa, Musul'a bağlı kalmasını tercih etmektedir. Araplar ise başta Rabia olmak üzere Telafer'in Musul'un ayrılmaz bir parçası olduğu görüşünden ödün vermemektedir. Kürt gruplar ise Telafer'in Türkmen kimliğini göz ardı etmeksizin, Zummar ve İyaziye üzerinde hak iddia etmekte ve bu bölgelerin Bölgesel Kürt Yönetimine bağlanmasını talep etmektedir. Telafer'e yönelik farklı görüşler bulunmasına rağmen, son bir-iki yıldır Telafer'deki güvenlik durumunun düzelmesi ve mezhepsel tansiyonun azalmasıyla birlikte Telafer'deki Türkmen kimliğinin yeniden güçlenmeye başlaması, şimdilik Telafer'in Bölgesel Kürt Yönetimi'ne bağlanma iddialarını azaltmıştır.

2.2. Sincar İlçesi ve Kahtaniye Nahiyesi

Sincar İlçesi, Musul Vilayeti'nin batısında, Irak'ın Suriye sınırında yer almaktadır. 2008'de Musul İl Meclisi'nin verdiği rakama göre, Kürt, Türkmen, Arap ve Yezidilerin birlikte yaşadığı Sincar'ın nüfusu 235.950'dir. Bu rakam 2010 yılı için 250.380'dir. Ancak bu rakam kesinlik içermemektedir. Irak'ın nüfus sayımına ilişkin veriler 1997'de yapılan nüfus sayımı baz alınarak, yıllık yüzde 3 nüfus artış hızı eklenmesiyle belirlenmektedir. Yani 1997'den sonra Irak'ta hiç nüfus sayımı yapılmamıştır. 2006, 2008, 2009 ve 2010 yıllarında nüfus sayımı yapılacağı açıklansa da Irak'taki politik gelişmeler nedeniyle ertelenmiştir. 2010 yılında yapılması planlanan ancak 2 kez ertelenen nüfus sayımına ilişkin bütün hazırlıklar tamamlanmış ve sayım formları hazırlanmıştır. Ancak sayım formundaki sorulara ilişkin siyasi grupları itirazlarıyla birlikte 2010 yılının Mart ayında yapılan seçimlerden an-

cak 9 ay sonra hükümet kurulması, nüfus sayımının ileri bir tarihe ertelenmesine neden olmuştur.

Baas Rejimi döneminde başlatılan Araplaştırma politikası nedeniyle 1975 yılında Sincar'da 137 Yezidi köyü yıkılmıştır. Ayrıca Sincar'dan zorla göç ettirilen Yezidi ve Kürtlerin yerine Irak'ın kuzeybatısındaki Arap aşiretlerinden olan ve çoğunluğu Şammar, Tae ve Jahesh aşiretlerinden aileler yerleştirilmiştir. Bu durum 1970'lerden 2003'e kadar devam etmiştir.

Kahtaniye Nahiyesi ise, Sincar ile Baac İlçesi arasında kalan bir yerleşim birimidir. Tarihsel olarak Sincar ve Baac ilçeleri arasında kalmış olan Kahtaniye'nin bugünkü nüfusu yaklaşık 74 bin'dir. 1977 yılında Kahtaniye, Araplaştırma politikasının bir sonucu olarak Arap nüfusun ağırlıklı olarak yaşadığı Baac İlçesine bağlanmıştır. Kahtaniye'de Sincar'da da olduğu gibi Kürt, Türkmen, Arap ve Yezidi nüfus bir arada yaşamaktadır. Ancak hem Sincar hem de Kahtaniye'de nüfus ağırlığını Kürtler ve Yezidiler oluşturmaktadır.

2004–2006 arasındaki Telafer'de yaşanan olaylardan olumsuz etkilenen Sincar ve Kahtaniye'nin, Musul'a tek bağlantı yolu olan Telafer ile iletişimi kesilmiştir. Telafer'deki ABD operasyonları ve Telafer ile Musul'a yönelik radikal islamist grupların sirayet etme çabası, Sincar ve Kahtaniye'deki Müslüman olmayan nüfusa yönelik de şiddet dalgasına neden olmuştur. Hatırlanacağı gibi 2007'de Sincar ve Kahtaniye'de Yezidilere yönelik yapılan saldırılarda yüzlerce kişi hayatını kaybetmiştir. Bu gelişmelere paralel olarak, bölgeye Musul'dan sağlanamayan devlet hizmetleri ve günlük ihtiyaçlar, Musul Valiliğiyle yapılan anlaşma doğrultusunda Bölgesel Kürt Yönetimi tarafından Duhok üzerinden sağlanmıştır. Ayrıca 2003'ten bu yana Sincar ve Kahtaniye'deki güvenlik Irak polisi, Irak Ordusu ve peşmergeler tarafından sağlanmaktadır.

2007 yılında Kahtaniye'deki güvenlik durumunun kötüye gitmesi ve devlet hizmetlerinin Musul'dan sağlanamaması nedeniyle, Musul İl Meclisi'nin Bakanlar Kuruluna gönderdiği rapor doğrultusunda, Kahtaniye'nin Sincar'a bağlanmasına karar verilmiştir. Halen Kahtaniye'nin Sincar'a bağlanma kararı onaylanmamıştır. Öte yandan 2008 yılında Sincar İlçe Meclisi bir karar alarak, Sincar'ın Duhok Vilayetine bağlanmasını talep etmiştir.

Öte yandan Sincar'a ilişkin yerel seçimler sonuçları da önemlidir. Irak Yüksek Seçim Komisyonunun verilerine göre, 2005 seçimlerinde Sincar'da alınan sonuçlara göre; Kürt İttifakı yüzde 59,9, Yezidi Hareketi yüzde 19,6 oy almıştır. Kahtaniye'de ise Kürt İttifakı yüzde 50,9, Yezidi Hareketi yüzde 32,2 oy almıştır. 2009'da yapılan yerel seçimlerde de Iraklı Kürtlerin iki büyük partisi olan KDP ve KYB'nin başını çektiği, içerisinde Musul'da yaşayan halkların temsilcilerinin de yer aldığı Musul Kardeşlik Listesi Sincar ve Kahtaniye'de oy oranını arttırmıştır. Musul Kardeşlik Listesi Sincar'da yüzde 76,9, Kahtaniye'de ise yüzde 81,6 oy alarak, diğer listelerinin tamamını geride bırakmıştır. Ancak Sincar'daki seçimlerin hileli olduğuna ilişkin resmi raporlar da bulunmaktadır. UNAMI'nin açıkladığı rapora göre, KDP ve KYB'nin organize ettiği 100 otobüs, Duhok'tan Sincar'a seçmen taşımıştır. Öte yandan Sincar ve Kahtaniye'de toplam oy 2005 seçimlerinde 76.386 iken, 2009 seçimlerinde yüzde 71 oranında artarak, 130.477'ye yükselmiştir. Bu orandaki artış, Sincar ve Kahtaniye'deki seçim sonuçlarını tartışılır hale getirmiştir.

140. Madde Komisyonu'nun Musul Bürosu'nun verdiği rakamlara göre, 140. Madde uygulamaları doğrultusunda daha önce yerlerinden zorla çıkartıldıkları iddiasıyla Kürt ve Yezidilerin Sincar ve Kahtaniye'ye geri dönmek için açtığı yaklaşık 16 bin davaya tazminat bedeli ödenmiş ve dava sahipleri eski yerine dönmüştür.

Sincar ve Kahtaniye'de yaşanan bu gelişmeler, bölge halkları arasında yoğun tartışmalara yol açmıştır. Kürt grupların baskı ya da ilişki geliştirme yoluyla Yezidiler üzerindeki ağırlığını arttırması, ibrenin Bölgesel Kürt Yönetimine döndüğünü gösterir niteliktedir. Ancak hem Yezidilerin içsel görüş farklılıkları hem de bölgede yaşayan Yezidi, Arap ve Kürtlerin arasındaki fikir ayrılıkları Sincar ve Kahtaniye'yi ihtilaflı bölge konumuna getirmektedir. Kürt gruplar Sincar'ın 1970'de Baas Rejimi tarafından çıkarılan ve Kürtlere özerklik tanıyan yasaya göre, Bölgesel Kürt Yönetimi'ne bağlanması gerektiğini iddia etmektedir. Yezidilerin bir kısmı Bölgesel Kürt Yönetimi'nin kendilerine politik, kültürel, idari ve dini garantiler verdiğini öne sürerek, daha rahat bir yaşam sürecekleri gerekçesiyle Sincar'ın Bölgesel Kürt Yönetimine bağlanmasını talep etmektedir. Diğer taraftan milliyetçi Yezidiler ise Kürt grupların kendilerini Yezidi olarak tanımayarak, Kürt olarak tanımladıklarını, Sincar'ın Bölgesel Kürt yönetimine bağlanması durumunda Yezidi kimliğinin yok olacağını ileri sürerek, Sincar'ın Musul'da kalmasını desteklemektedir. Araplar, Sincar'ın her zaman Musul'un bir parçası olduğunu belirterek, Bölgesel Kürt Yönetimine bağlanmasına karşı çıkmaktadır. Türkmenler de Sincar'ın Musul'a ait olduğu görüşünü savunmaktadır. Türkmenler, Sincar'ın Bölgesel Kürt Yönetimine bağlanmasının amacının Suriye, Türkiye ve Irak'taki Kürt topraklarının birleştirmek olduğunu, bu durumda özellikle Telafer'deki Türkmenlere yönelik baskının artacağını dile getirerek, Sincar'da 140. Maddenin uygulanması durumunda Kerkük'e örnek teşkil edileceğini öne sürmektedir. Ancak her ne kadar görüş farklılıkları bulunsun da 2003'ten sonra Sincar'da Bölgesel Kürt Yönetimi ve Kürt grupların ağırlığının arttığı görülmektedir.

2.3. Tilkeyf İlçesi

Tilkeyf, Musul'un kuzeyinde Duhok'a sınır olan, batısında Telafer, doğusunda Başhika ve Şeyhan bulunmaktadır. Tilkeyf önemli coğrafik bir hattın üzerindedir. Musul Baraj Gölü'nü sınırlarında barındıran Tilkeyf, aynı zamanda Irak'ı Türkiye'ye bağlayan karayolunun üzerindedir. 143 bine yakın nüfusu olan Tilkeyf, ağırlıklı olarak Hıristiyan nüfusa sahiptir. Tilkeyf'de aynı zamanda Asuri-Keldani, Arap, Yezidi, Kürt, Türkmen ve Şebek nüfus da yaşamaktadır. Özellikle Tilkeyf'in ilçe merkezinin tamamında Hıristiyan nüfus hakimdir. Saddam rejiminin düşmesiyle birlikte, daha önce bahsedilen Kürt grupların ABD ile yaptığı anlaşma sonucu peşmergelerin Tilkeyf'e konuşlanmasıyla, 19 Mart 2003'ten itibaren Bölgesel Kürt Yönetiminin kontrolü altındadır.

1970'e kadar Musul merkez ilçesine bağlı bir nahiye statüsünde olan Tilkeyf, El-Kuş nahiyesinin Tilkeyf'e bağlanmasıyla ilçe statüsüne çıkartılmıştır. 1977'de Vanna nahiyesinin de katılmasıyla sınırlarını genişletmesine rağmen, Vanna Nahiyeye Meclisinde alınan karar sonucu 1982'de tekrar ayrılmıştır. Ancak 1999'da Irak Başkanlık Konseyi kararıyla tekrar Tilkeyf'e bağlanmıştır. Öte yandan 1991'deki Körfez Krizinin ardından Irak'ın kuzeyinde uçuşa yasak bölge oluşturulmasıyla birlikte, Irak'ın kuzeyinde ayaklanan Kürt gruplar ve merkezi hükümet güçleri arasında imzalanan ateşkes anlaşması sonucunda, Duhok'a bağlı Fayde nahiyesinin bir kısmı, Irak ordusunun kontrolüne bırakılarak, Tilkeyf'e bağlanmıştır. Ancak Fayde'nin kuzey kısmı halen Duhok vilayeti yönetimindedir.

2005 ve 2009'daki yerel seçimler de Kürt grupların Tilkeyf üzerindeki etkisini gösterir niteliktedir. 2005 seçimlerinde Tilkeyf'de yüzde 61 oranında oy alan Kürt İttifakı, 2009 seçimlerine girdiği Musul Kardeşlik Listesiy-

le, yüzde 57 oy almıştır. Sünni Arap partiler yüzde 25 civarındaki oy oranlarını korurken, 2005 seçimlerinde yüzde 13'e yakın oy alan Hıristiyan partiler, 2009'da yüzde 8 oy alamıştır. Bu durumun en büyük etkeni olarak 2005'ten sonra Irak'tan yurt dışına göç eden Asuri ve Hıristiyan nüfus olarak gösterilmektedir. Diğer taraftan daha yerele inildiğinde Tilkeyf nahiyesine ilişkin farklı veriler ortaya çıkmaktadır. Örneğin Kürt İttifakı Tilkeyf Merkez'de 2005 seçimlerinde yüzde 44 oy alırken, 2009 seçimlerinde ancak yüzde 19 oy alabilmiştir. Aynı şekilde Kürt İttifakı Vanna Nahiyesi'nde 2005 seçimlerinde oyların yüzde 60'ını alırken, 2009 seçimlerinde Sünni Araplar tarafından oluşturulan El-Hadba Listesi oyların yüzde 61'ini kazanmıştır. Bu durum Tilkeyf'in durumunu daha da karmaşık hale getirmektedir.

Tilkeyf de Irak'ın genelinde olduğu gibi Saddam yönetiminin Araplaştırma politikasından etkilenmiştir. Özellikle bölgedeki Hıristiyan ve Keldanilere yönelik yoğun baskı olmuş ve bölgenin nüfus yapısı değiştirilmiştir. 1991'de Irak'ın kuzeyindeki uçuşa yasak bölgede Kürtler için otonom bir bölge oluşturulmasıyla, Tilkeyf de güvenlik kordonu oluşturulmuş ve buradaki Hıristiyan, Asuri ve Keldani nüfus için bir geçiş noktası olmuştur.

2003'ten sonra Irak'taki güvensiz ortam özellikle Musul'un diğer bölgeleri ve Bağdat'ta yaşayan Hıristiyanların Tilkeyf'e göç etmesine neden olmuştur. 2004'te Musul Valiliği ve peşmerge güçleri arasında imzalanan anlaşmaya göre, Tilkeyf'in güvenliğini peşmergeler sağlamaya başlamıştır. Tilkeyf'de bulunan Irak polisi tamamen Hıristiyan ve Kürtlerden oluşmakla birlikte, Bölgesel Kürt Yönetimi tarafından Tilkeyf merkez ve El-Kuş nahiyelerinde Hıristiyanlardan oluşan 2000 kişilik bir koruma gücüne finans sağlanmaktadır. Bu koruma güçleri sadece Asuri-Keldani köylerini ve kiliseleri korumakla görevlidir. Ancak

yönetim hizmetleri halen Musul vilayet yönetimi tarafından verilmektedir. Öte yandan Bölgesel Kürt Yönetimi de özellikle eğitim hizmetleri konusunda Tilkeyf'de faaliyette bulunmaktadır. Duhok Vilayet Eğitim Müdürlüğü Tilkeyf'de bir büro açmış ve Bölgesel Kürt Yönetimi tarafından bölgede okullar yapılmıştır. Bu okulların öğretmenleri Bölgesel Kürt Yönetimi tarafından gönderilmekle birlikte, maaşları da verilmektedir. Bu okullarda Kürtçe ders verilirken, okul girişlerinde Bölgesel Kürt Yönetimi'nin bayrakları asılıdır. Ancak Musul Vilayet Yönetimi, bu girişimleri kabul etmemekte ve Bölgesel Kürt Yönetimi'ni yetkisizlikle itham etmektedir. Ayrıca Bölgesel Kürt Yönetimi, Duhok ilinde El-Kuş ve Fayde nahiyelerine elektrik sağlamak, yiyecek temin etmektedir.

Tilkeyf üzerindeki hakimiyet mücadelesi bölge halkını da olumsuz yönde etkilemektedir. Hıristiyanların çoğu, Duhok ve Musul'daki tarihi Hıristiyan yerleşimlerinin bölünmesine karşı çıkmakta ve anayasal hak olarak Hıristiyanlar için garanti talep etmektedir. Bu nedenle merkezi hükümet ve Bölgesel Kürt Yönetimi'nin anlaşarak Hıristiyanlar için özerk bir yerel yönetim oluşturulması fikri oldukça yaygındır. Aynı zamanda Musul Vilayeti sınırları içerisinde sosyal, kültürel, siyasi ve güvenlik garantileri de talep edilmektedir.

Yezidilerin bir kısmı daha güvenli ve ayrımcılığın daha az olduğu gerekçesiyle Bölgesel Kürt Yönetimini tercih ederken, bir kısmı da Asuri-Keldaniler gibi Musul vilayeti sınırları içerisinde azınlıklar için oluşturulmuş bir bölgenin olabileceğini belirtmektedir. Özellikle Kürtler grupların baskısı altında kimlik değiştirmeye zorlanan ve Yezidileri Kürtler dışında ayrı bir kimlik olarak kabul eden önemli bir grup bulunmaktadır.

Araplar, etnik, tarihi ve jeopolitik nedenlerle Musul'un hiçbir bölgesinin Bölgesel Kürt

Yönetimine bırakılmayacağını kararlılıkla savunmaktadır. Kürtler ise Tilkeyf'in azınlık nüfus barındırması sebebiyle Bölgesel Kürt Yönetimi içerisinde özerk bir konum elde edebileceğini ileri sürmektedir. Ayrıca, zaten Yezidilerin Kürt kökenli olduğunu savunan Kürt gruplar, Yezidilerin yaşadıkları bölgenin bölünmüş olduğunu Tilkeyf'in bir kısmının halihazırda Duhok'un kontrolünde bulunduğunu ileri sürerek, bu bölgenin Bölgesel Kürt Yönetimine katılması gerektiğini iddia etmektedir. Buradan hareketle Tilkeyf'in etnik, dini, siyasi ve idari yapısı ele alındığında belki de ihtilaflı bölgeler arasında çözüme kavuşması en zor bölgelerden bir olacağı söylenebilir.

2.4. Şeyhan İlçesi

Şeyhan İlçesinin yönetimi mevcut durum itibarıyla Musul ve Duhok vilayetleri arasında bölünmüş durumdadır. Şeyhan'ın kuzeyindeki Mazuri, Muraiba, Badre Duhok vilayet yönetimince kontrol edilirken, Şeyhan merkez ve Faruk ilçeleri Musul vilayetince yönetilmektedir. Kuzeyinde Duhok'la sınır olan Şeyhan'ın güneyinde Başhika, doğusunda Akre ve batısında Tilkeyf bulunmaktadır. Şeyhan, Yezidiliğin bir din olarak yayılmasındaki en önemli bölge olma özelliğiyle karşımıza çıkmaktadır. Bu anlamda Şeyhan Yezidiliğin merkezi olarak kabul edilmektedir. Şeyhan temel olarak Yezidi nüfus barındırmakla birlikte, ayrıca Asuri-Keldani, Türkmen ve Kürt nüfus da barındırmaktadır. Şeyhan'ın çevresinde Arap köyleri de bulunmaktadır. Şeyhan'ın nüfusu 68 bin olarak tahmin edilmektedir.

Saddam rejiminin Arap olmayan unsurlara yönelik uyguladığı Araplaştırma politikası Şeyhan'da da vücut bulmuştur. Şeyhan'a ait 182 köyün 147'si Saddam rejimi tarafından boşaltılmış ve 64 köye Araplar yerleştirilmiştir. Bu nedenle birçok Yezidi Irak'ın kuzeyinde rejime karşı ayaklanan Kürt gruplarla birlikte hareket etmiştir. 1991'de Irak'ın kuzeyinde

otonom bölgenin oluşturulmasının ardından ikiye ayrılan ve yeşil hattın kuzeyindeki köylere Saddam rejimi tarafından yerleştirilen Arapların Şeyhan'a ait bu köyleri boşalttıkları bilinmektedir. Öte yandan Şeyhan Irak ordusu için bir savunma hattı olmuş ve buradaki Araplar Kürtlere karşı direnmiştir.

2003'teki savaş sırasında ABD ve Kürt peşmergelerin aralarında yaptıkları anlaşma sonucu Irak hükümetinin kontrolündeki bölgelerden ilk girdikleri yer Şeyhan olmuştur. Duhok Şeyhan'ın kuzeyini kontrol etmekle birlik, peşmerge güçleri ve Duhok polisi Şeyhan'ın güneyini de kontrol etmeye başlamıştır. Şeyhan, Irak'ın en tehlikeli vilayeti olarak bilinen Musul'un en güvenli yerleşim yerlerinden biridir.

Yönetimsel anlamda Şeyhan, diğer ihtilafli bölgelere nazaran farklılık göstermektedir. Şeyhan'da bir ilçe meclisi kurulamamıştır. Bunu yerine ikisi Musul (Şeyhan merkez ve Faruk) biri de Duhok'ta olmak üzere 3 nahiyeye meclisi vardır ve bu meclisler tarafından yönetilmektedir. Şeyhan'daki hizmetler genel olarak belediye tarafından sağlanmakla birlikte, Duhok vilayeti tarafından atanan belediye başkanı, hem Musul hem de Duhok vilayeti ile ortak çalışmaktadır. Ancak Şeyhan'ın bütçesi Musul vilayeti tarafından tahsis edilmektedir. Buna rağmen eğitim, sağlık, su ve akaryakıt gibi temel hizmetlerin bir kısmı Duhok vilayet yönetimi tarafından temin edilmektedir. Örneğin Şeyhan'daki 143 okulun 100'ü Duhok Eğitim Müdürlüğü, 43'ü Musul Eğitim Müdürlüğüne bağlıdır.

Şeyhan'daki bu ikili yönetimsel yapının seçimlerde ortaya çıkmadığı görülmektedir. 2005 ve 2009 yerel seçimlerinde Kürt grupların oy oranı yüzde 90'ın üzerindedir. Kürt grupların bu ağırlığına rağmen bölge halkının görüşleri Tilkeyf'le ilgi düşünceleriyle paraleldir. Ancak Tilkeyf'e göre Şeyhan'da Bölgesel Kürt Yönetimi'nin ağırlığı daha fazla hissedilmektedir.

2.5. Hamdaniye İlçesi

Musul'un Erbil sınırında olan Hamdaniye, 1932 yılından beri Musul idaresine bağlıdır ve 13 Mart 2003'te belirlenen Bölgesel Kürt Yönetimine bağlı bölgelerin dışında kalmaktadır. Ancak 1991'den bu yana Hamdaniye'deki Eski Kelek bölgesine kadar olan alanı Kürt gruplar kontrol etmektedir. Bölgenin Musul ile sıkı idari ve ekonomik bağlantıları bulunmaktadır. Tarihsel süreçte büyük Hıristiyan köyleri arasında birkaç Şebek köyünün yer aldığı bölgenin Nemrut ilçesinde Arap topluluklar yaşamaktadır. Öte yandan Hamdaniye'nin doğusunda Erbil sınırına yakın bölgedeki Kelek'te 7 Kürt köyü bulunmaktadır. Ayrıca Hamdaniye'nin ilçe merkezinde Türkmen nüfus da vardır. 2007 Mart'ından sonra Hamdaniye'de yaşanan şiddet olayları, savunmasız kalan Hamdaniye halkının idari tercihlerinin değişmesinde etkili olmuştur. Irak'ta oluşan güvensizlik ortamı Hamdaniye'nin demografik yapısını da doğrudan etkilemiş, Irak'ın çeşitli yerlerinde evlerini terk etmek zorunda kalan Hıristiyanlar ve Şebekler geniş topluluklar halinde Hamdaniye'ye yerleşmişlerdir. Hamdaniye'nin nüfusu 2010 itibarıyla 155 bin olarak tahmin edilmektedir.

Üç nahiyeden oluşan Hamdaniye'de merkez nahiyeye, Bartilla ve Nemrut nahiyeleri bulunmaktadır. Hamdaniye ilçesinin devlet hizmetleri tamamıyla Musul Vilayet yönetimi tarafından sağlanmaktadır. Hamdaniye'deki güvenliği Irak ordusu ve Irak polisi temin ederken, güvenlik güçlerinin yeterli olmadığı söylenmektedir. Hamdaniye'deki Irak polisinin çoğunu Asuri-Keldani, Şebek ve Türkmenler oluşturmaktadır. Aynı zamanda Hamdaniye'nin peşmergelerin baskısı altında olduğunu söylemek mümkündür. Peşmerge güçleri Hamdaniye'nin merkezine kadar olan bölgede kontrol noktaları kurmuştur. Özellikle Eski Kelek bölgesine kadar giren peşmerge güçleri, Irak polisinin buradan Erbil sınırına doğru daha ileriye gitmesini engellemektedir.

Hamdaniye'de 2005 ve 2009 seçimlerinde KDP tarafından desteklenen ve Asuri-Keldani ve Hıristiyanlardan oluşan Ishtar Listesi ve Kürt Listesi toplam oyun yüzde 40'ını almıştır. El-Hadba Listesi oyların yüzde 22'sini alırken, Bağımsız Şebek Topluluğu da oyların yüzde 17'sini almıştır. Seçim sonuçları dikkate alındığında Hamdaniye'deki çeşitlilik dikkate değerdir. Bu çeşitliliğin korunarak bulunacak çözüm Hamdaniye'de yaşayan her unsuru tatmin edecektir.

2.6. Akre İlçesi

Musul'un en doğusunda Şeyhan ve Hamdaniye ilçelerine komşu, Erbil ve Duhok vilayetleri sınırlarının kesişim noktasında bulunan Akre, 1991'den beri Duhok Vilayeti tarafında idare edilmektedir ve fiili Kürt yönetimini Irak yönetiminden ayıran "Yeşil Bölge"nin üzerinde yer almaktadır. Akre, 19 Mart 2003'ten itibaren de Bölgesel Kürt Yönetiminin idaresi altında kalmıştır. Ancak idari sınır olarak Musul Vilayetine bağlıdır. Bölge Kürt çoğunluğa sahip olmakla birlikte, hatırı sayılır derecede Arap ve Asuri-Keldani nüfus da barındırmaktadır. Akre'nin 2010 nüfusu tahminlere göre 112 bin civarındadır.

Akre, 1969 yılında kurulan Duhok Vilayeti'nin bir parçası olmuşsa da 1980 yılında Devrim Komuta Konseyi'nin kararı neticesinde Musul'a bağlanmıştır. 1991'de "yeşil çizgi"nin üzerinde kalan Akre, Duhok Vilayetine adapte edilerek KDP tarafından kontrol altında tutulmuştur. 1995'te Birleşmiş Milletler tarafından Irak'a uygulanan ambargo sonucu oluşturulan Petrol Karşılığı Gıda Programı kapsamında Akre, Duhok Vilayeti sınırları içerisinde ele alınmıştır.

Irak'taki 2005 seçimlerinde Akre'de Kürt Listesi yüzde 94, Kürt İslami Birliği yüzde 4 oy almıştır. Bölgesel Kürt Yönetiminin 2009'da yapılan yerel seçimlere katılmaması nedeniyle Akre'de de seçimler yapılmamıştır.

Akre'deki devlet hizmetleri Bölgesel Kürt Yönetimi tarafından sağlanırken, güvenlik güçleri de Duhok polisi ve Bölgesel Kürt Yönetimi idaresindeki peşmergeler tarafından temin edilmektedir. Akre'de Irak merkezi hükümetine bağlı güvenlik güçleri bulunmamaktadır. Irak merkezi hükümeti ve Musul Vilayeti ile hiçbir bağı olmayan Akre, sadece haritada idari sınırlar içerisinde Musul'a bağlı gözükmele birlikte, tamamen Bölgesel Kürt Yönetiminin kontrolündedir.

2.7. Mahmur İlçesi

Mahmur, 1932'den beri farklı hükümetlerin kararname ve hükümlerinde de belirtildiği üzere Erbil vilayetinin bir parçası olmuştur. Ancak 1991'de fiili Kürt yönetimi ile Irak yönetimini ayıran yeşil çizginin çekilmesinden sonra Mahmur, Musul'a bağlanmıştır. Bu andan itibaren Mahmur, Bölgesel Kürt Yönetimini oluşturan bölgelerin dışında tutulmuştur. Buna rağmen, Mahmur'un Erbil'den ayrılarak resmi olarak Musul'a bağlandığına dair herhangi bir kararname ve yönetmelik bulunmamaktadır. Ancak Mahmur'a bağlı olan ve Arapların yoğunlukla yaşadığı Karaç nahiyesi resmi olarak KBY'ye bağlanma fikrine şiddetle karşı çıkmaktadır. Ayrıca Mahmur'da Türkmen nüfus da bulunmaktadır. Mahmur'un 2010 nüfusu 113 bin olarak tahmin edilmektedir. Ayrıca Türkiyeli Kürtlerin yaşadığı Mahmur kampında 16 bine yakın mülteci bulunmaktadır ve bu kamp Irak merkezi hükümeti tarafından yönetilmektedir.

Mahmur da Saddam rejiminin Araplaştırma politikasından etkilenmiş ve bazı Kürt köyleri boşaltılarak yerlerine Arap nüfus yerleştirilmiştir. Ancak 2003'ten sonra Bölgesel Kürt Yönetimi'nin Irak'ın kuzeyindeki etkisini artırması ve Mahmur'u kontrol etmeye başlaması nedeniyle, buradaki Arap nüfusun çoğu göç etmiştir.

Mahmur'daki devlet hizmetlerinin çoğu Erbil tarafından sağlanırken, halen Mahmur'a tahsis edilen bütçe Musul Vilayeti tarafından kontrol edilmektedir. Mahmur'un statüsünün belirsiz oluşu karmaşıklığa neden olmuş, netice olarak Mahmur, Irak'ın en az gelişmiş bölgelerinden biri olarak kalmıştır. Bölgedeki güvenliğin sağlanması karma güçlerle yapılmaktadır. Bölgeyi Irak ordusu ve Irak polisi kontrol etmesine rağmen, Irak Ordusu Bölgesel Kürt Yönetimine bağlı peşmergelerden oluşmaktadır.

Seçimlerde de Kürt grupların ağırlığı hissedilmektedir. 2005'te yapılan seçimler yüzde 91 oranında oy alan Kürt gruplar, 2009'daki yerel seçimlerde yüzde 80 oy almıştır. Kürt grupların siyasi ağırlığı oluşturması ve Mahmur'un 1991 öncesi Erbil'e bağlı olması nedeniyle, bu bölgenin Bölgesel Kürt Yönetimi tarafından kontrol edilmesini sağlamıştır. Ancak özellikle Karaç nahiyesinde yaşayan Araplar, Mahmur'un Bölgesel Kürt Yönetimine bağlanmasına karşı çıkmaktadır. Bu nahiyeye ilişkin sorun giderilirse, Mahmur'un tamamen Bölgesel Kürt Yönetimi'nin kontrolüne geçmesi olağan gözükmemektedir.

3. MUSUL YEREL SİYASETİNDEKİ DÖNÜŞÜM: IRAK'TA YENİ DİNAMİKLER

3.1. Musul'da Siyasal Dönüşüm

Yukarıda Musul'da 2003'ten sonra yaşanan siyasal süreç tüm detaylarıyla verilmiştir. Bu süreç içerisinde Musul'daki yerel siyasetin en temel belirleyicisi Sünni Arap gruplar ve Kürt gruplar arasında yaşanan mücadele olmuş, bu mücadele zaman zaman çatışmaya kadar varmıştır. Sünnilerin hem Irak'taki genel siyaseti hem de Musul'daki yerel siyasi boykot ederek siyasi süreçte yer almamaları nedeniyle Kürt grupların Musul'da 2009 seçimlerine kadar etkin oldukları bilinmektedir. 2009'daki yerel

seçimlerde kurulan Sünni Arapların ağırlığını oluşturduğu Hadba Listesi'nin Musul'da büyük ağırlığı elde etmeleri ve Kürt grupların politikalarına karşı koymaları nedeniyle siyasi ortam gerilmiştir. Özellikle Kürtlerin tartışmalı bölgelerdeki kontrolü, Musul vilayet yönetiminin bu bölgelere yoğunlaşmasına sebebiyet vermiş ve kriz noktaları oluşmuştur. 2011'e kadar süren bu durum, Şii grupların Irak siyasetindeki genel hakimiyetini giderek pekiştirmelerinin yanı sıra, Başbakan Nuri El-Maliki'nin iktidarını tekelleştirmeye yönelik attığı adımlar, Kürt ve Sünni grupları birbirine yakınlaştırmıştır. Bu yakınlaşmanın en somut örneği Musul'da yaşanmış ve vilayet yönetimini elinde bulunduran Nuceyfi grubu, Kürt gruplarla anlaşmıştır. Bunun sonucunda vilayet meclisini boykot eden Kürt Listesi üyeleri, meclis çalışmalarına geri dönmüştür. Ancak bu anlaşma Hadba Listesinin parçalanmasına sebep olmuş ve bazı gruplar listeden ayrılmıştır. Yapılan görüşmelerde Nuceyfiler ve Kürt grupların ortak tehdit algılamalarının olduğu görülmüştür. Bu doğrultuda aralarında sorun bulunan iki tarafın birbirlerine farklı yaklaştığını ve birbirlerine ihtiyaçları olduğunu anladıkları, iki taraf arasında siyasi çıkarlar bulunduğu görülmektedir. Özellikle bu tehdidin Nuri El-Maliki'den geldiği açıkça görülmektedir. Bu nedenle, küçük sorunlar üzerindeki tartışmalar ertelenmiş, özellikle tartışmalı bölgelerdeki sorunlar üzerinde mücadele ederken, büyük parçaların bile kaybedilebileceğinin farkına varılmıştır. Buradan hareketle Kürt gruplar ile bir takım Sünni gruplar Irak genel siyasetinde de ortak tavır almaya başlamıştır. Özellikle Sünni grupların eski güçlerine ulaşmak için Kürtlerle işbirliği yaptığı ve Irak siyaseti içerisinde etkilerini kullanmak istediği görülmektedir. Buna karşılık olarak da Nuri El-Maliki'nin tartışmaları mezhepsel düzeye çekmeye ve bu yolla Şii grupları birleştirmeye çalıştığı yönünde adımlar attığı söylenebilir.

Kürtler ile Hadba Listesi arasındaki ittifak sonucu, Hadba Listesinden ayrılan grupların da Nuri El-Maliki'ye yakınlaştıkları görülmektedir. Özellikle Maliki'nin Hadba'dan ayrılan Abdullah El-Yaver grubu ile yakınlaştığı söylenebilir. Zira Yaver grubu Musul'da Nuceyfilerden sonra en etkili gruptur. Hatta Yaver grubunun, Kürtlerin projesini engellediği bilinmektedir. Kürtlerin, Yaverlerin etkili olduğu Rabia bölgesine girmek istediklerini ancak kontrol edemediklerini, hatta bu meselelerin silahlı çatışmaya kadar yaklaştığını, ama ABD'nin bu bölgeye girerek çatışmayı engellediği de söylenmektedir.

Nuceyfi grubu ile Kürt Listesi arasında yapılan ittifak sonucu bazı komisyonlar Kürtlere verilmiştir. Burada Musul Vilayet Meclisindeki mevcut Kürt Listesi'nin 11 üyesinin 8'inin Yezidi, 1'inin de Gergeri olduğu akıllarda tutulmalıdır. Ancak KDP ve KYB'nin Musul Vilayet Meclisine döner dönmez 140. Madde ile ilgili komisyon başkanlıklarını aldığını, komisyonlarda daha çok KDP'lilerin yer aldığı görülmektedir. Kürtlerin aldığı komisyonlar aşağıdaki gibidir.

- * Savunma ve Güvenlik Komisyonu
- * Eğitim Komisyonu
- * İmar ve Belediyeler Komisyonu
- * Enerji ve Hizmet Komisyonu
- * Dış İlişkiler, Enformasyon ve Kültür Komisyonu
- * Sivil Toplum ve İnsan Hakları Komisyonu
- * Yatırım, Turizm ve Tarihi Eserler Komisyonu
- * Tarım ve Su Kaynakları Komisyonu
- * Kadın, Çocuk ve Aile Komisyonu
- * Gençlik ve Spor Komisyonu

Öte yandan Musul Vilayet Meclisinde 3 sandalyesi bulunan İslam Partisinin her şeye rağmen Vilayet Meclisi çalışmalarına gireceğini, ancak komisyonlarda yer almayacağı açıklanmıştır. Bu anlamda Hadba Listesinden ayrı-

lan Sünni gruplar arasında da bir birliktelik olduğunu söylemek güçtür. Hadba Listesinin de içerisinde yer aldığı Irakiye oluşumu içerisinde Salih El-Mutlak ve Cemal Kerbuli'nin grubu ile Nuceyfi ve Rafi İsvi'nin grubu da ayrılmış durumdadır. Salih Mutlak ve Cemal Kerbuli'nin Irak genelinde siyaset yapması planlanan yeni bir oluşum kurma içerisinde oldukları söylenmektedir.

Diğer taraftan Nuceyfilerin Musul ve çevresindeki kasabalarda etkisiz olduğu görülmektedir. Şimdi Nuri El-Maliki Musul genelinde bulunan 16 bürosu ile aktif olma çabasıdadır. Nuri El-Maliki'nin bu bürolar vasıtasıyla etkili olmaya çalıştığı, halka maddi imkanlar sunduğu belirtilmektedir. Bu açıdan aşiretlerin rolü önemsenmektedir. Aşiretlerin son dönemde Musul'da aktif siyasete katılma yönünde bir eğilimleri olduğu bilinmektedir. Özellikle Ubeydi aşiretinin hareketlenmesi oldukça önemlidir. Ubeydilerin yeni bir siyasi hareket kurmaya çalıştıkları söylenmektedir. Musul ve çevresinde Ubeydi aşiretine bağlı 350 bine yakın nüfusun yaşadığı bilinmektedir.

Nihayetinde Hadba Listesinin artık dağıldığını ifade etmek mümkündür. Şu an için aynı büyüklükte bir koalisyonun yeniden oluşması mümkün değildir. Etil Nuceyfi'nin de aynı büyüklükte bir grup kurabilecek bir lider rolü oynayamayacağı düşünülmektedir. Musul'da artık büyük bir kamuoyunun ortaya çıktığı söylenmektedir. Bu kamuoyunun düşüncesi Musul'un gerçek vatansever siyasi akımlara ihtiyacı olduğu yönünde olduğu belirtilmektedir. Geçmişteki hatalardan ders çıkarmaya çalışan ve ilkeleri olan bir siyasi topluluk kurulması yönünde çabaların olduğu bilinmektedir. Özellikle Iraklılık kimliğinin ön plana çıkarıldığı milliyetçi akımların Musul'da taban kazanmaya başladığı söylenebilir. Bu fikirde olan insanlar sadece Musul'da değil, Bağdat ve Ramadi'de de aynı yönde bir akım bulunduğu

bilinmektedir. Nitekim Nuri El-Maliki'nin de milliyetçi söylemlere dayandığı ve bu nedenle Kürtlere karşı çıktığı ifade edilebilir. Nitekim Nuri El-Maliki'nin 8 Mayıs'taki Kerkük ziyareti de buna dayandırılmaktadır. Buradan hareketle Musul'dan başlayan kıvılcımın Irak'ta siyasetin ateşini yeniden alevlendirdiği ve yeni dinamikler ortaya çıkardığı söylenebilir.

3.2. Irak'ta Siyasal Dengelerin Seyri ve Dinamiklerde Yaşanan Değişim Süreci

07 Mart 2010'da Irak'ta genel seçimin yapılmasından bu yana sessiz ve derinden siyasi değişim yaşanmaktadır. Bu değişim, Irak'ta işgal sonrası siyasal düzenin yapısının değişmesidir. Siyasal yapıdaki değişim henüz tamamlanmamış bir süreç olmasına rağmen, Irak'ta sürekli bir kriz ortamı yaratan ve hükümetin "zorunlu" ortaklarını ara vermeksizin birbirine karşı mücadeleye iten faktörler, sonunda Maliki hükümetine karşı bir alternatif arayışına kadar varmıştır. Fakat bu arayış, basit bir biçimde hükümet içindeki güç dengesi değişimine ve yeni ihtiyaçlara değil, çok daha derin bir dönüşüme işaret etmektedir. Bu dönüşüm, Irak'ta siyasetin etnik ve mezhepsel düzlemde merkezîyetçi-adem-i merkezîyetçi düzleme dönüşmesidir. Bu nedenle siyasi mücadele ve restleşmede tarafların söylemleri yeniden şekillenmeye ve birkaç yıl öncesinin ittifakları yerini yeni oluşumlara bırakmaya başlamıştır. Bu durum, Mesut Barzani'nin üst üste yaptığı yurtdışı ziyaretleri ve Muktada Sadr'ın Erbil ziyaretinde açıkça görülmüştür. Dolayısıyla, son dönemde Bağdat ile Erbil arasındaki yükselen tansiyon, Maliki'ye yönelik diktatörlük suçlamaları, hükümetin sona geldiği beklentileri, Haşimi Krizi, Selahattin, Diyala ve Anbar'ın federalizm istekleri ve diğer pek çok küçük çaplı gerginlik bu sürecin bir parçası olarak görülmelidir. İşte bu çerçevede, Irak'ta hükümetin yakın geleceği, liderler arasındaki çekişmenin ötesinde (Maliki-Barzani, Allavi-

Barzani vs.) yerel çıkarlar, yeni siyasi dengeler, siyasal yapıdaki dönüşüm, Ortadoğu'daki dengeler gibi faktörler çerçevesinde değerlendirilmelidir.

3.3. Irak'taki Yeni Siyasal Dinamikleri Anlamak

Irak'ta işgal sonrası siyasal yapı büyük ölçüde etnik ve mezhepsel düzlemde şekillenmişti. Siyasetin düzlemi bu olduğu sürece ittifaklar ve uzlaşmazlıklar da aynı düzeyde meydana geliyordu. 2003–2009 yılları arasında çok daha yoğun olarak Irak siyasi yapısını etkileyen bu düzlemi besleyen 3 ana kaynak bulunmaktaydı. Bunlar;

- * Devletin teşkilatlanması ve siyasetin yeniden yapılanmasında etnik ve mezhepsel faktörlerin rolü,
- * Özellikle 2005–2008 yılları arasında son derece yaygın bir biçimde yaşanan iç savaş,
- * Toplumun işgal sonrası kimliğinin oturmamış olması ve çatışma dinamiklerinin Iraklılığı zayıflatmış olmasıydı.

Bu 3 faktörün her biri siyasal dinamikleri çatışma yönünde tetiklerken bu faktörlerin sonucu olarak da şu 4 olgu ortaya çıkmıştır:

- * Güçlü hükümetler olmadığı sürece partiler ya da koalisyonlar arasında gevşek ve yeni siyasi yapının ana çizgisine uygun biçimde örgütlenmiş siyasi gruplar örüntüsü ortaya çıkmıştı.
- * İşgalin devam ediyor oluşu ABD'yi tek ve nihai karar verici yapıyordu. İran başta olmak üzere tüm bölge devletleri Iraklı gruplar ile yoğun temas halindeydi ama sistem içindeki diğer devletlerin etkisi sadece mevcudu bozmaya ya da dar etki alanları yaratmaya yarıyordu.

- * Iraklı kimliği yeniden yapılanırken geçmişten farklı unsurlar ortaya çıkmaya başladı.
- * Zamanla siyasal yapı daha doğal bir hal almaya ve kuruluşundan bu yana Irak'taki temel çelişkiye geri dönmeye başladı: Adem-i merkezîyetçilik vs. merkezîyetçilik; yerel çıkarlar vs. ulusal çıkarlar.

Yukarıda belirtilen bu olgular aşağıdaki gibi açıklanabilir.

Güçlü hükümet ya da partilerin bulunmaması Irak'taki siyasi aktörler arasında bir siyasi mücadelede öte zayıf ittifaklar üretebildi. Irak'ta 2003 yılından itibaren uzun bir süre hükümetler ya da siyasi partiler bir anlam ifade etmedi. Çok sayıda siyasi parti kurulmasına rağmen bunların çoğunun teşkilatı, ideolojisi, liderliği, gücü, kaynağı ve tabanı yoktu.¹ Partilerden ziyade liderleri ön plana çıkıyordu. Liderlerin gücü ise ABD veya İran ile yakın ilişkili olmaktan kaynaklanıyordu. Bu nedenle ilk yönetimler (Yönetici Konsey ve Geçici Yönetim Konseyi) ve hükümetler büyük ölçüde meşruiyet sorunu yaşamışlardı. Perde arkasında asıl kontrolün ABD'de olduğunun bilinmesi halkın hükümetlere güvenmemesine ve saygı duymamasına neden oluyordu. Ayrıca partilerin büyük bir kısmı son derece zayıftı. Saddam Hüseyin döneminde güçlü bir muhalefet oluşmaması siyasi yapıyı etkilemişti. Partilerin çoğunun birbirlerini muhalefet günlerinden tanıması güvensizliği daha da artırdı. Hekim Ailesi, Eyad Allavi, Mesut Barzani ve Celal Talabani arasında muhalefet zamanından kalma kişisel dostluklar yeterince güven oluşturmaya yetmedi. Yeni siyasetin gözde unsurları, partileri ve liderleri (Maliki, Sadr, Caferi vb.) diğer grubun yakın ilişkilerini sahip olamadı.

Partilerin tamamı teşkilatlanma krizi yaşadı. KDP ve KYB bundan diğerlerine göre daha az etkilendi ama onlar dahi güç kaybetti. Diğer-

leri ise verili bir parti tabanı olmadığından, önce çok çabuk genişledi. Bu genişleme bir süre sonra ters tepti. Örneğin Irak İslami Yüksek Konseyi (İİYK) hem örgütünü hem söylemini değiştirmek zorunda kaldı. 2005 yılındaki büyük seçim başarısına rağmen Vilayet Meclisleri'nde elde ettiği sandalyeleri doldurabilmek için partinin geleneksel tabanından gelmeyen birçok kişiye yer vermek zorunda kaldı. Bu kişilerin içinden pek çoğunun yolsuzluğa bulaşması İİYK'ye büyük zarar verdi. Bu partinin İran'la yakın ilişkileri ve yerel yönetimlerdeki yolsuzluklar partinin sonraki seçimlerdeki önlenemez düşüşüne neden oldu. (Bugün İİYK tam bir parçalanma sürecinde. Bedr ve İİYK ayrıldı. Bu örgütsel zayıflama kadar İİYK'nin meclisteki sandalye sayısını 10'un altına düşürdü) Benzer bir süreci Sadr Hareketi de yaşadı. Özellikle 2005–2008 arasındaki iç savaş döneminde Sadr Hareketi'nin parçası olduğunu ileri süren bazı çevreler öylesine kanlı eylemlere imza attı ki Muktada Sadr bile onları kendi teşkilatından temizlemek için çaba sarfetti. (En bilineni bugün Maliki ile birlikte hareket eden Asaib El Hak)

Partilerin örgütsel sorunları bir yana meclisin kendisini çok önemli bir sorunu bulunmaktaydı. Partiler ya da koalisyonlar parlamentoda sayısal üstünlüğü ve yetkiyi ellerinde tutmalarına rağmen mecliste önemli bir yasa çıkarmak ülke genelindeki siyasi dengeyi etkileyeceği gerçeği parlamentonun elini kolunu bağladı. 2005 yılının sonunda büyük eksikliklerle çıkan ve düzeltileceği konusunda ABD'nin Sünni Araplara söz verdiği anayasa meclisin elinde yetki olmasına rağmen değiştirilemedi. Anayasa değişikliği için konulan referandum şartı ve bu referandumun 3 vilayette 2/3'lük oyla reddedilebileceği düzenlemesi siyasi sistemi kilitledi. Parti ve koalisyonların meclisteki varlığı sadece verili yasalar ve anayasa-daki boşluklar çerçevesinde sınırlı kaldı. En önemlisi, siyasi çatışmanın ayrılıkçılığa dönüşebileceği ve ülkenin parçalanabileceği ya da

iç savaşın önlenemez hale geleceği beklentileri nedeniyle ülkede önemli konularda hiçbir siyasi karar alınamadı. Petrol yasası, federalizmin tanımı, tartışmalı bölgeler, Kerkük'ün statüsü gibi konularda hiçbir yasal düzenleme yapılmadı. Dolayısıyla meclis ve hükümet, sadece kaynak dağıtımına yarayan ve işlevi bunun dışına taşmayan bir araç haline gelmeye başladı. Kürtler, Bağdat'taki parlamentoyu aleyhlerine karar çıkmasını engelleyecek bir kuruma dönüştürmeyi ve bütçe başta olmak üzere kazanımlarını korumaya çalıştıkları bir yere dönüştürürken, Şii Araplar meclisteki ilişkilerini kendi aralarındaki siyasi mücadelenin yansıması şeklinde yürüttüler. Sünni Araplar ise ilk dönemde zaten doğru dürüst temsil edilmiyordu. 2010 sonrasında ise kaynak ve makam paylaşımı, çoğu milletvekili ve lider için her şeyin önüne geçti.

Bu sürecin tek istisnası Maliki'nin iki dönemlik başbakanlığı sırasında pek çok kaynağı kontrol altına alması ve zamanında ABD'nin Allavi için geniş tuttuğu başbakanlık yetkilerinden yola çıkarak kendisini devlet içinde devlet haline getirmesiydi. Bu süreçte Maliki, güvenlik güçleri, enerji, yargı başta olmak üzere bürokraside büyük bir etki ve kendi militan kitlesini yarattı. Meclis ve hükümet zayıf olmasına karşı Irak siyasi tarihinin önceki örneklerinin pek çoğunda da görüldüğü gibi güçlü bir otoriter eğilimi olan bir lidere dönüştü. Bu süreç aynı zamanda ileride tartışılacak olan merkezîyetçilik ve otoriterleşme tartışmasının temellerinden birisi oldu.

Yukarıda bahsedilen ikinci olgu ABD işgalinin etkilerinin Irak'taki belirleyiciliğidir. ABD'nin Irak'taki varlığı sürecinde yönetim üzerindeki etkisi ve ülke içindeki yetkileri zaman içinde farklılaşmıştır. 2003–2004 yılları arasında Irak'ta hem resmi hem de fiili olarak iktidar doğrudan ABD'nin atadığı askeri ve sivil yetkililerinin elindeyken 2004–2010 arasında en azından resmi olarak iktidar Iraklılara dev-

redilmişti. Fakat 2004–2009 yılları arasında daha yoğun bir biçimde görüldüğü üzere Irak'ta fiili olarak ABD'nin sözü geçiyordu. ABD'nin Bağdat Büyükelçisi ve Irak'taki işgal kuvvetleri komutanları fiili olarak doğrudan güç sahibiydiler. Irak'ta bulundurduğu 100.000'ün üzerinde askeriyle ABD'ye karşı çıkmak fiili olarak olanaksızdı. Anayasayı ABD'nin hazırladığı biliniyordu. ABD partiler arasındaki güç mücadelesine belli bir düzeye kadar izin verse de bunun ülkedeki durumu aleyhine dönüştürmesine olanak tanımıyordu. Ayrıca, eski rejimin mensupları gücünü yitirmiş olsa da yeni dönemin siyasileri güçlerini büyük ölçüde ABD'den alıyordu. Kürtler, ABD'yi kazanımlarının garantörü olarak görürken, İran'la yakın ilişkisi olan Şii Arap partileri Sünni Araplara ve onların siyasi oluşumlarını destekleyen diğer ülkelere karşı ABD'yi kalkan olarak kullanıyordu. Tek başına ne Maliki ve Caferi gibi başbakanların ne de Mehdi Ordusu ve Bedr Tugayları gibi silahlı milisleri olsa bile Sadr Hareketi'nin ve İYK'nin Sünni direnişinin üstesinden gelmesi mümkün değildi. Direnişin en güçlü olduğu dönemlerde Bağdat ve çevresi dahil olmak üzere yeni siyasal sisteme meydan okuyan (Arap aşiretleri, eski Baasçılar, El Kaideciler, milliyetçi gruplar ve hatta bazı Şii silahlı grupları) silahlı gruplara karşı Şii iktidarını koruyan ne kendi silahlı güçleri ne de İran değil ABD askerleriydi. Bu nedenle parlamentonun çoğunluğunu elinde tutan Şii Arap hareketleri ile Kürtler sınırlı bir hareket alanına sahipti. Askeri operasyonlarda, ihalelerde ya da önemli siyasi konularda açık ya da kapalı olarak son sözü doğrudan ya da dolaylı sivil-askeri Amerikalı yetkililer söylüyordu. 2008'in başlarından itibaren ABD'den destek alan ve ona yakın olmaya çalışanların arasına Sünni Arapların çoğu da dahil oldu. El Kaideciler ve eski rejimin üyeleri dışında kalanlar ABD ile anlaşarak hem kendi bölgelerinde hakim konuma geldiler, hem para ve silah sahibi oldular hem

siyasi alanda gerçek temsil şansı yakaladılar hem de üzerilerindeki Şii baskısına karşı bir dengeleyici buldular. Irak'ın Oğulları ve Sahva Örgütlenmeleri gibi araçlar ABD'nin direnişçilerle mücadelesinde merkezi bir rol oynarken bunun siyasi alanda yansımaları oldu. Saddam Hüseyin'den sonra ihmal edildiklerini ve ezildiklerini hissederek silaha sarılan Arap aşiretleri kazanan tarafta olmanın yolunu önce ABD ile işbirliği yapmakta buldular. Bu süreçte bazıları Kürtleri bazıları ise Şii Arapları temel rakip olarak görmeye başladı. Önce aşiretlerin arasında başlayan bu anlaşma bir süre sonra dağınık bir haldeki Sünni Arapların ABD'nin ve onun Ortadoğu'daki müttefiklerinin desteğiyle örgütlenmesine dönüştü. Böylece, Irak'tan çekilmeye hazırlanan ABD, Kürtlerin ve Şii Arapların aşırı güçlenmelerinden kaynaklanan dengesizliği Sünni Arap ittifakıyla dengeleme yoluna gitmeye çalıştı. Bunu yaparken bir yandan ayrı ayrı Maliki'yi daha fazla İran etkisi altında kaldığına inandığı Sadr ve İYK'ye karşı desteklerken (2008 yılında Maliki'nin Bağdat ve Basra'daki Mehdi Ordusu'na karşı yürüttüğü operasyonlarda açıkça görüldüğü gibi) diğer yanda Kürtlerin maksimalist taleplerini frenledi. Örneğin bu dönemde hiçbir büyük ABD petrol şirketi kuzey Irak'ta faaliyet göstermedi. 2007 yılında Kürtler çok daha güçlüyken Kerkük'ün Irak Kürt Bölgesel Yönetimi'ne bağlanmasını engelledi.

Özetle, ABD'nin kesin çekilme kararı aldığı 2009 yılına ve Obama dönemine kadar ABD Irak'ta hep son sözü söyleyen oldu. 2010 yılından itibaren ABD çekilme sonrası için dengeyi gözetmeye çalışırken tüm eksilerine rağmen bir denge unsuru olarak gördüğü Maliki'yi destekledi. 2011 yılı ise ABD'nin tamamen çekilmeye odaklandığı ve bir dış dengeleyiciye dönüştüğü bir yıl oldu. Son sözü söyleyen ABD'nin olmadığı ortamda ise onun boşluğunu diğer bölge ülkeleri doldurmaya çalıştı.

Üçüncü olgu, Iraklılık kimliğinin yeniden yapılanması sürecinde yaşanan toplumsal değişim ve bu değişimin siyasi alana yansımalarıydı. Iraklılık kimliği yeniden yapılanırken geçmişten farklı unsurların ön plana çıkmaya başladığı görüldü. Iraklı Kürtler, işgal sonrası siyasi düzen içinde Iraklılığın dışına çıktılar. Her ne kadar Irak'ın anayasayla bir Arap ve Kürt devleti olduğu fikrini kabul ettirseler de daima bunun uzun sürmeyecek, kriz durumunda ya da şartlar olgunlaştığında sona erecek gönüllü bir birliktelik olduğu vurgusunu yaptılar. Kürt toplumu için Iraklılık büyük ölçüde sona erdi. Bir toplumsal kimlikten ziyade zorunlu bir siyasi birliğin adı haline geldi. Buna karşı çıkan az sayıda hareket ya da girişimi Kürtlerin ulusal tavrına ihanet etmekle suçladılar. Böylece gün geçtikçe Iraklılık Arap olma anlamına gelmeye başladı. Araplar ve Kürtler arasındaki kültürel uzaklaşma ise çok daha büyük oldu. Kürtler, eğitimsel ve ticari ilişkiler bağlamında büyük ölçüde Irak'ın geri kalanından koştular. 1990 sonrası nesilde belki de zorunluluktan ortaya çıkan Arapça öğrenmeme olgusu, 2000'li yıllarda tamamen gönüllü bir hal aldı. Kürt gençliği ve onların ürettiği siyasi yaklaşımlar Bağdat'a değil IKBY'ye odaklandı. IKBY'ye dışarıdan bakanların birgün geri gelebilir diye düşündüğü KDP-KYB anlaşmazlığı ya da bunların türevleri (Gorran-KDP ya da Gorran KYB anlaşmazlığı) birbirleriyle yıllarca savaşmış eski peşmergeler veya siyasetçiler arasında değil yeni kuşak arasında yaygınlaştı. IKBY'deki siyasi ilişkileri belirleyen Bağdat ve Erbil arasında ne olduğu veya Musul ve Diyalâ'daki gelişmeler değil, Erbil-Süleymaniye çekişmesi, yolsuzluk, adam kayırma, siyasi baskı, basın özgürlüğü ve ekonomik sorunlar oldu. Hatta son haftalarda Mesut Barzani ile Nuri Maliki arasındaki tansiyonun en yüksek olduğu dönemde KDP ve KYB yanlısı medyanın günlük manşetlerindeki hedefleri birbirleriydi. Özetle, Irak'ta yeni siyasi düzlem oluşurken Kürt, Sünni Arap ve Şii Arap üçlemesi (etnik

ve mezhepsel siyaset ikilemesi de denilebilir) yerini bu faktörlerin dışında yeni sürece bırakmaya başladı.

Iraklı kimliğinin yeniden yapılanmasının diğer bir kısmı da biçim değiştirmeye başladı. Iraklılık, Saddam Hüseyin döneminde olduğu gibi Sünnicilik ya da Baasçılıkla eşdeğer tutulmaktan çıktı. Geçmişte de Iraklılığın toplumsal kimlik anlamında yukarıdaki tanımlamalarla sınırlı tutulması doğru değildi. Fakat siyasal kimlik açısından bakıldığında 2003 öncesi Iraklılık kavramı büyük ölçüde yukarıdaki iki olguya işaret ediyordu. İşgalden sonra ise Iraklı denilince akla dini/mezhebi duyguları güçlü olan bir Arap toplumu gelmeye başladı. Aslında Irak siyasi tarihinde din ve politika hep iç içe olmuştu. Başçıların hakim olduğu dönem din-siyaset ilişkisinde tam bir ayrılık olduğu söylenemez. Elbette, bu Irak'taki Sünni ve Şii Araplar açısından aynı biçimde olmamıştır. Özellikle Şii Araplar geçmişte dini kökenden gelmeyen birçok hareketin belkemiğini oluşturmuşlardı. İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemde Irak'ta komünist, Baasçı ve liberal hareketlerin pek çok sembol olmuş ismi Şii kökenliydi. Fakat işgalden sonra Şii Arapların oluşturduğu siyasi hareketler ya da partiler Davacı, Sadrcı, Bedirci, Hekimci vs. olarak ayrılmaya başladı. Iraklı Şii Araplar arasında laik milliyetçi bir grup ile çıkarlarını yerel düzeyde tanımlayan büyük aşiret örgütlenmeleri olduğu inkar edilemez bir gerçeklik olsa da bu durum Iraklı Şiiilerin siyasi hareketlerinin çoğunun İslamcı partilerden oluştuğu gerçeğini değiştirmemektedir.

Sünni Araplar ise kimlik bağlamında ikiye bölündü: Kürt karşıtı Sünni Araplar ve Şii karşıtı Sünni Araplar. Bu kimlik tanımlaması büyük ölçüde Sünni Arapların yaşadıkları coğrafyaya ve yerel çıkarlarına göre değişkenlik göstermektedir. Bazı dönemlerde Sünni Arapların büyük bir kısmı Şii Araplar ile Kürtler arasındaki ortaklığı temel siyasi tehlike olarak

gördü. Fakat sosyopolitik kimliğin yeniden şekillenmesinde gruplar için hangi tehlike daha yakından hissediliyorsa onun daha ağır bastığı bir dönem başladı. Tutunabildikleri yegane kavram Iraklılık olan bu topluluğun kendisini tanımlayabileceği tek gerçekçi "tutunum"u Irak ülkesi üzerinden topraksal bir kimlik tanımlaması oldu. İşgale, onun kurumlarına, yabancı ülkelerin Irak'taki etkilerine, etnik ve mezhepçi siyaset yapma biçimine ve hatta adem-i merkezîyetçiliğe karşı olarak doğan Sünni Arapların siyasal söylemi bu nedenle Iraklılık üzerinden yürütülmeye çalışıldı. (Sünni Arap Bloğu'nun isminin El Irakiye olması bu noktada son derece anlamlı görünmektedir.) Fakat yukarıda sayılan yaklaşımları kapsayan geniş bir hareket olması onu ilk ciddi koalisyon denemesinde seçimi kazanmaya götürürken seçimden sonra ilk ve en ciddi parçalanmaları yaşayan siyasi grup olması kırılma noktasını ortaya çıkardı. Sünni Arapların kimlik tanımlamasında yaşadığı sorunlar ve kendi içlerindeki sorumluları aşamamaları siyasi parçalanmışlıkların temelini oluşturdu.

Yukarıdaki üç olgunun sonunda dördüncü yü tetiklediği söylenebilir. 2003–2010 yılları arasında Irak'taki siyasal düzenin ana eksenini bir süre şimdi ele alacağımız olgunun ortaya çıkmaya başlamasının en önemli nedeni olarak görülebilir. İşgal sonrası siyasal düzenin ürettiği tüm düzlemlerdeki çatışmalar ve güç mücadelesi, ülkenin siyasal yapısını biraz da anakronik bir biçimde geçmişteki temel ikilemiyle yeniden yüzleşmeye doğru itmeye başlamıştır. Bu ikilem merkezîyetçilik vs. adem-i merkezîyetçilik ya da "ulusal" çıkarlar vs. yerel çıkarlar arasındaki rekabetin Irak siyasetinin temel sorunsalı olmasıdır. Musul, Bağdat ve Basra Vilayetleri'nin bir araya getirilmesiyle geçmişte olmayan bir devletin kurgulanmasıyla başlayan bu sorunsal Irak tarihinde en bilinen örnekleriyle İngiliz işgaline karşı Şii ayaklanması ve Bağdat'a karşı Kürt ayaklanmaları biçiminde ortaya çıkmıştır. 1958

Devrimi'nden sonra da hiçbir zaman önemini yitirmeyen bu ikilem hiçbir zaman tam olarak aşılamamış, işgalden sonra merkezi yönetimin çökmesiyle yeni bir aşamaya girmiştir.

Yukarıda da belirtildiği gibi, hükümetler zayıf olduğu ve güçlü bir parti ya da lider tüm Irak'ın kontrolünü elde etmeye çalışmadığı sürece işgalden sonra Irak siyasal sisteminin temel ögesi olan siyasetin etnik ve mezhepsel düzlemde örgütlenmesi, ABD'nin Bağdat'a girmesiyle birlikte yıktığı merkezîyetçi yönetimin veya eğilimlerin yeniden güçlenmesini engelliyordu. Oysa, merkezîyetçi ve çoğunluğa oynayabilecek güçlü bir Şii liderin belirginleşmesi (halihazırda bu Nuri Maliki olmaktadır) merkezîyetçilik ile adem-i merkezîyetçilik arasındaki mücadelede ibrenin yönünü değiştirmeye başlamıştır. Maliki'nin neden ve nasıl güçlendiği dikkate alınacak olursa aslında bu değişim süreci daha rahat izlenebilir. Maliki'yi güçlendiren faktörler; güçlü bir dış destek sağlaması; doğru zamanda doğru adamlara odaklanması; yerel güçleri yanına almaya çalışması; başlangıçtaki zayıf konumu nedeniyle diğerleri tarafından büyük bir tehdit olarak görülmezken birbirleriyle mücadele eden güçler arasından sıyrılması; petrole dayalı ekonomik yapıda her türlü gelirin kontrolünün devletin elinde olmasından sağladığı avantaj; bürokrasiye çok iyi yayılması olarak sıralanabilir.

Maliki'nin güçlenmesi aslında Irak'ta mücadelenin daha fazla merkezîyetçilik adem-i merkezîyetçilik ikilemine kaymasıyla bir neden sonuç ilişkisi içermektedir. Örneğin 2009 Vilayet Meclisi Seçimi ve 2010 Parlamento seçiminde en çok öne çıkan faktörlerin başında merkezîyetçiliği temel alan söyleme sahip liste ya da ittifakların galip gelmesi görünmekteydi. 2008 yılının ortalarından itibaren hissedilmeye başlayan bu eğilim iki tartışmayı beraberinde getirdi. Merkezîyetçiliği kimler istiyor ve Maliki otoriterleşiyor mu? Zayıf

olduğu için başbakanlık koltuğuna oturabilen Maliki iktidara geldikten sonra sistem içindeki gücünü yavaş yavaş artırdı. Maliki'nin temel isteği tek bir cümlede özetlenebilir: Tüm Irak'ı kontrol altına almak. Bu amacına ulaşmak için de Maliki'nin her türlü aracı kullanmaya hazır olduğuna defalarca şahit olundu.

2006'da Maliki başbakan olduğunda devlet otoritesinin çöktüğü, güvenlik sorununun doruğa çıktığı, doğru dürüst petrol üretilmediği, elde edilen gelirin nereye gittiğinin belli olmadığı bir ortamda farklı nedenlerle de olsa hem bölge ülkeleri hem de Iraklı aktörlerin büyük bir kısmı (Kürtler ve İYK dışında) ülkede merkezîyetçiliği güçlendirecek politikaları desteklemekteydi. Hatta bu süreçte en güçlü muhalefeti sergileyebilecek olan Kürtler dahi Maliki onlara yönelmediği ve kazanımlarına zarar vermediği sürece bu merkezîyetçilik girişimine çok büyük bir karşı çıkış sergilememişti. Fakat Maliki'nin her türlü yönetime başvurması ve Ortadoğu'da başlayan değişim süreci Maliki'ye hem bölge ülkelerinin çoğunun hem de Iraklı aktörlerin önemli bir kısmının bakışını kökten değiştirdi. Maliki, merkezi yönetimi güçlendirmek için;

- a) ABD'nin hükümete sorun çıkartan tüm silahlı grupları etkisiz hale getirmesine destek verdi.
- b) Sünni Şii ayrımı gözetmeksizin devlet otoritesine karşı çıkan taraflara yönelik yoğun bir şiddet kullandı. Örneğin, Irak'ın Oğullarına ve Sahva'ya destek verdi. El Kaide, Baasçılar ve Mehdi Ordusu'nu temizlemeye kalkıştı.
- c) Dini mercilerin desteğini almaya çalıştı, alamadığı durumlarda pratik davrandı ve onlarla çatışmaya girmede.
- d) Petrol üretimini tekeline almaya çalıştı. Örneğin tüm eleştirilere rağmen Şehristani'den vazgeçmedi.

- e) Herkese karşı herkesle dönemsel ittifaklar yaptı. Diğer aktörler arasındaki her türlü rekabetten kendisine bir müttefik çıkarmaya çalıştı. Herkese söz verdi, kimseye verdiği sözü tutmadı.
- f) Devlet içinde diğer partilerin etkinliğini kırdı. Kritik noktaları kontrol etmeye çalıştı.
- g) ABD'nin çekilmesine paralel olarak tüm güvenlik birimlerini tekelleştirdi ve kendisine ülke çapında bir ağ kurdu.
- h) Yerel siyasetteki anlaşmazlıkları değerlendirdi. Ulusal hükümetten destek verme yoluyla tarafları birbirine düşürdü.
- i) Gerektiği zaman gerginliğin tonunu düşürdü.
- j) ABD ve İran'ın desteğini her zaman bir arada almayı başardı. Her ikisine de belli bir mesafede (ilginç bir biçimde ikisine de yakın) durdu.

Bütün bu süreç Maliki'yi öyle bir konuma getirdi ki; Maliki'nin adı otoriter bir merkezleşme süreciyle eşanlı olarak anılmaya başlandı. Bu durum, ABD'nin çekilmesiyle daha da belirginleşti. 2008–2012 yılları arasında Maliki sürekli olarak ve tüm siyasi partiler tarafından eleştirildi. Fakat ironik olan şey ise bugün onu devirmeye çalışanların zamanında onu koltuğa oturtanlar olmasıdır. Tüm siyasi partileri bezdirse de Irak'taki siyasi denge ya da dengesizlik daha iyi bir tercihi en azından verili parlamento dengeleri açısından mümkün kılmadığından şu anda Maliki karşıtı grupların amacı onu devirmeye değil ancak daha ileri gitmesini engellemeye dönük hale gelmeye başlamıştır.

Maliki'nin yukarıda aktarılan süreçteki en başarılı politikası Irak siyasetinin tarihsel dina-

miklerine bakıldığında rahatlıkla görülebilen bir faktörü akıllıca kullanmak oldu. Bu, yerel çıkarları kullanarak rakip hareketlerde bölünmeyi körüklemek ve merkezi hükümete (yani kendisine) mecbur hale getirmektir. Bu sadece Nuri Maliki'nin ya da Dava Partisi'nin oynadığı bir koz olmamıştır. Geçmişte de Irak'ı yöneten birçok tecrübeli siyasetçi bu yolu denemiş ve pek çoğunda başarılı olmuştur. Gelişen noktada; Sünni Araplar arasında merkezi hükümete sırtını dayayarak yerel çıkarlarını korumak isteyenler (Musul'da Hadba'dan kopanlar, Kerkük'te önemli Sünni Arap aşiretleri, Anbar'da Sahva'yı oluşturan aşiretlerin bir kısmı vs.) Şiiiler arasındaki güç mücadelesinde rakibine üstünlük sağlamaya çalışanlar (Sadr Hareketine karşı Asaib el Hak, İYYK'ye karşı Bedr Örgütü), Kürtler arasında henüz büyük bir kırılma olmasa da IKBY içinde KDP'nin gücünün artmasından rahatsız olan partiler hatta Türkmenler arasında siyasette beklediklerini bulamayanlar Maliki ile iyi ilişki içinde, hatta onu ciddi olarak destekliyorlar. Bu durum, Irak'ta gün geçtikçe kimlik merkezli ya da etnik-mezhepsel çizgideki siyaset düzleminden merkezîyetçilik adem-i merkezîyetçilik eksenli siyaset yapılmaya doğru gidilmesine neden olmaktadır.

3.4. Yeni Siyasal İlişki Biçiminin Somut Göstergeleri

Yeni siyasal ilişki biçiminin en somut göstergelerini son dönemde Mesut Barzani ile Nuri Maliki arasında cereyan eden tartışmalarda ve Maliki karşıtı cephenin bir araya gelme çabasında görmek mümkündür. Hükümetin kurulması sürecinde önemli bir rol oynayan Barzani'nin son birkaç aylık süreçte Maliki'ye karşı açık bir tavır aldığı görülmektedir. Barzani ile Maliki arasındaki tartışmanın kökeni hükümetin kurulmasında verilen sözlerin tutulmamasından çok IKBY ile merkezi hükümet arasındaki sorunlara ilişkindir. Fakat Barzani, Bağdat ile geçmişte yaşadığı sürtüş-

melerin tersine Irak'ın içindeki siyasi denklemleri de dikkate alarak daha geniş bir cephe oluşturmaya çalışmaktadır. Nitekim son dönemdeki en büyük kazanımı, Sünni Arapların bir kısmına ek olarak Maliki'nin Şii Araplar arasındaki en önemli rakibi olan Mukteda Sadr ile de pek çok ortak noktayı paylaşmaya başlamasıdır. Bu çerçevede 2011 yılının Aralık ayından itibaren Maliki'ye yönelik eleştirilerde Mesut Barzani ve Iraklı liderlerine Mukteda Sadr'ın da eklendiği görülmektedir. Mesut Barzani'nin son dönemde Iraklı ile ortak hareket ederek Irak Başbakanı Nuri El-Maliki'yi düşürme çabasının son halkası Mukteda Sadr'ın Erbil'i ziyareti olmuştur. Erbil'de gerçekleşen toplantının ardından gerek yerel gerekse uluslararası basında bu toplantıda Maliki hükümetinin devrilmesi için önemli adımlar atıldığı ve tarafların öncelikle Maliki'ye baskı yapmak konusunda anlaştıkları, bu anlaşmanın uzun vadede daha açık bir siyasi çatışmanın temeli olabileceğinin altı çizilmiştir. Son dönemde yapılan açıklamalar ve görüşmeler ise bu sözbirliğinin güven oylaması yoluyla hükümeti değiştirmeye dönüşebileceği senaryosu üzerinde tartışmalar yaratmaktadır. Bu noktadan itibaren yukarıda çizilmeye çalışılan çerçevede mevcut siyasi gelişmeler ele alınmaya çalışılacaktır. Bu ele alış, sisteme sonradan dahil olmasına rağmen dönüşümden en çok etkilenen koalisyon olan Iraklı'ya odaklanacak olmasına rağmen analiz ve örnekler Iraklı ile sınırlı tutulmayacaktır.

Bir önceki bölümde aktarılmaya çalışılan dönüşüm süreci çerçevesindeki Irak'ta siyasi dengelerde farklılaşmalar meydana gelmektedir. Bu süreç şöyle özetlenebilir: 2009 yılının sonlarından itibaren şekillenmeye başlayan siyasi ittifaklar 2010'daki genel seçimle birlikte belirgin bir hal almıştı. Buna göre, Şii Araplar Irak Ulusal İttifakı ve Hukuk Devleti Koalisyonu arasında ikiye bölünürken, Sünni Arap aşiretleri, Irak milliyetçileri, eski Baas-

çılar ve Türkmenler El Iraklı çatısı altında toplanmışlardı. Kürtler ise birkaç gruba bölünmelerine rağmen KDP ve KYB'nin Kürdistan İttifakı çerçevesinde bir araya gelmesiyle ana eksenlerini korumuşlardı.

Seçim sonuçlarının ve bölge ülkelerinin (ABD dahil) dayatmasıyla bir ulusal birlik hükümeti kurulmuştur. Bu süreçte, seçime ayrı giren Şii partileri Ulusal İttifak adı altında birleşirken, bakanlık ve diğer görevlerin dağılımına ilişkin pazarlıklar nedeniyle El Iraklı'da kopmalar başlamıştır. Hükümetin kurulduğu 2010 yılının Aralık ayından bu yana Irak siyasetindeki dengelerde ciddi değişiklikler meydana gelmiştir. Bu değişikliğin en önemli aktörü El Iraklı olmuştur. Seçim öncesinde en geniş koalisyonu oluşturan ve seçimden birinci çıkan bu liste yavaş yavaş dağılmaya başlamıştır. Başlangıçta verilen ya da verilmeyen bakanlıklar yüzünden doğan anlaşmazlıklara bağlı olarak başlayan parçalanma Beyaz Iraklı adlı grubu ortaya çıkarmıştır. Milletvekili sayıları 10'u bulmayan bu grup, meclis aritmetiği nedeniyle kritik bir rol oynamaya başlamıştır. Fakat asıl parçalanma son birkaç ayda yaşanmıştır. Bu parçalanmanın nedenleri El Iraklı liderliği arasındaki fikir ayrılıkları, görev dağılımından memnun olmayanların sayısının her geçen gün artması ve yerel siyasetteki beklentilerini karşılayabilmek için merkezi hükümet ile işbirliği yapan milletvekillerinin ya da grupların sayısının artmasıdır.

Kuruluşu itibarıyla Irak'ta otoriter bir rejimi dengelemeyi hedefleyen kitlelerin bir araya gelmesiyle oluşan El Iraklı'nın önde gelen simaları bir türlü gerçek bir uyum sergileyememiştir. Hükümetin kuruluşu sürecinde listenin başı olan Eyad Allavi için oluşturulması planlanan makamın kurulması sürekli olarak ertelenmiştir. Buna karşılık Meclis Başkanlığı, Maliye Bakanlığı, Başbakan Yardımcılığı ve Cumhurbaşkanlığı Yardımcılığı'nı alan diğer El Iraklı liderleri, Allavi'nin konumu hakkın-

daki uzatmalara gerçekçi bir destek vermemiştir. Irakiye içindeki liderliğin uyumsuzluğuna ilişkin diğer bir örnek de Tarık Haşimi ve Salih Mutlak hakkındaki suçlamalarda görülmüştür. Tarık Haşimi'ye yönelik terörizme destek verdiği suçlamalarına El Irakiye liderleri başlangıçta karşı çıksa da hükümeti boykot dahil tüm silahlarını etkili bir biçimde uygulayamamıştır. Hatta El Irakiye, hükümeti ve parlamentoyu boykot ederken bazı bakanları ve milletvekilleri bu boykotu kırmışlardır. Haşimi'ye yönelik suçlamalar devam ederken, Mutlak ile Maliki arasında da bir kriz yaşanmış daha sonra Mutlak'ın sessiz bir tavır izlemesiyle birlikte krizin ateşi çabuk sönmüştür. Özetle, Irakiye liderliği kriz zamanlarında birbirinin arkasında durmamış ve üyelerinin güvenini ve üzerindeki kontrolünü yitirmeye başlamıştır.

Öte yandan son birkaç ayda çok daha güçlenen bir dinamik bulunmaktadır. Bu dinamik, Irak'ın kuzey bölgelerinde merkezi hükümet ile Irak Kürt Bölgesel Hükümeti arasındaki siyasal çatışmanın El Irakiye içinde bir parçalanmayı tetiklemesidir. El Irakiye listesini bir araya getiren unsurlardan birisi Bağdat'taki Şii Arap yönetimini dengelemeye çalışmaksa bir diğeri de kendilerine yakın bölgelerde IKBY'ye karşı güç birliği yapmak olmuştur. Nitekim 2009'da Musul'da Hadba Koalisyonu'nun oluşmasıyla en belirgin halini alan bu süreç parlamento seçiminde Irakiye çatısı altında bir ittifaka dönüşmüştür. Böylece, Musul, Selahattin, Kerkük ve Diyala kentlerindeki Sünni Araplar, IKBY'nin kendi vilayetlerindeki siyasal üstünlük elde etme çabalarına karşı güç birliği yapmışlardır. Bu vilayetlerdeki Sünni Araplar, Maliki'nin Bağdat'taki, IKBY'nin yerel düzeydeki otoritesine karşı muhalefet etmişlerdir. Ancak, Irakiye içinde bir grup Maliki'nin artan otoritesi karşısında Kürtler ile işbirliğine yapmaya başlarken, yerel çıkarları daha ağır basan gruplar tersine Kürtlerin karşısında Maliki'ye yanaş-

maya başlamışlardır. Bu yeni ve önemli değişimin örnekleri yukarıda sayılan tüm vilayetlerde görülmeye başlamıştır. Irakiye'nin en önemli bileşenlerinden olan Musul merkezi Hadba Listesi, Musul Valisi Etil Nuceyfi'nin (aynı zamanda Irak Parlamentosu Başkanı Usame Nuceyfi'nin) IKBY ile anlaşarak sorunları çözme yoluna gitmesiyle parçalanmıştır. Son birkaç ay içinde Hadba Listesi'nin pek çok önemli ismi listeden ayrılmış ve bu oluşum neredeyse yarı yarıya güç kaybetmiştir. Hadba'dan ayrılan siyasetçilerin büyük bir kısmı IKBY'ye karşı bir denge unsuru olarak merkezi hükümet ile ittifak kurma arayışına girmiştir. Böylece Musul'daki güç dengesinden son derece önemli bir değişim süreci başlamıştır.

Selahattin'de ise Eyad Allavi'ye yakın olan (Vifak Grubu) kişilerin çoğunlukta olduğu Vilayet Meclisi'ndeki ittifak bu vilayetin kendisini federal bölge ilan etmesinden sonra parçalanmıştır. Vilayet Meclisi'nin 24 üyesinin 20'si federal bölge projesine destek verirken, bugün üyelerin neredeyse yarısı bu fikre karşı çıkmaktadır. Salih Mutlak'a yakın kişiler sessizliğe bürünmüşken, Allavi'ye yakın siyasetçilerin çoğu Beyaz Irakiye ya da Maliki'ye destek vermektedir. Önceleri etkisi sadece Selahattin Vilayeti'nin güneyindeki Şii Arapların çoğunlukta olduğu iki ilçe ile sınırlı olan Maliki'nin bu vilayetteki etkisinin gittikçe arttığı görülmektedir. Diyala'da ise Maliki ile IKBY'nin Hanekin ve civarı üzerinde başlayan çatışması yeni güç dengeleri üretmektedir. Son olarak belirtilmesi gereken vilayet ise Kerkük'tür. 2010 seçiminde Irakiye Listesi'nin belkemiğini oluşturan Sünni Araplar, Irakiye'nin IKBY ile yakınlaşması sonucunda açıkça Maliki'ye meyletmeye başlamıştır. Kerkük milletvekili iken Eğitim Bakanı olan Muhammet Tamim ve halen Kerkük milletvekili olan Ömer Cuburi gibi (her ikisi de Kerkük'teki en büyük ve güçlü Arap aşireti olan Cuburilerdendir) gibi isimler açıkça Irak Başbakanı Nuri El Maliki

ile çok yakın ilişkiler geliştirmiştir. Siyasi tavırlarından ve söylemlerinden anlaşıldığı kadarıyla Kerkük'teki diğer Arap aşiretlerinin en önemlileri (Ubeydi ve Hamdaniler gibi) de aynı yolu izler görünmektedir. Özetle, Irakiye'yi oluşturan koalisyonun çatırdamaya başladığı ve Maliki'nin bu gruptan ayrılan parçaları kendisine hem parlamentoda hem de siyasi söyleminde bir kalkan olarak kullandığı görülmektedir.

3.5. Sonuç

Çalışmanın başında geniş olarak özetlenen Irak'ın yakın dönemde yaşadığı siyasal dönüşüm daha önce de belirtildiği gibi tamamlanmış bir süreç değildir. Henüz ilk işaretleri gelmekle birlikte, siyasi ittifaklarda büyük değişiklikler olduğu gözlemlenebilmektedir.

İrili ufaklı tüm ittifakları etkileyecek olan bu değişiklikler artık Sünni-Şii ya da Arap-Kürt şeklinde bir siyasi örgütlenmenin önemli ölçüde zayıfladığı anlamına gelebilir. Irak'ta siyaset kısa bir süre sonra normalleşmeye ve çatışmaları bir kenara koymaya çalışacaktır. Fakat ülkenin mevcut yapısal sorunlarına gerçekçi çözümler üretilmediği sürece yapılan tüm toplantılar sonuçsuz kalmaktadır. Yukarıda aktarılan detaylardan da anlaşılacağı gibi Irak'ta Maliki hükümetinin devrilmesi ve yeni bir hükümetin kurulması çabaları vardır. Fakat bu süreci başlatacak olan partinin Irak içinde tüm taraflarla iyi geçinmesi gerekmektedir. Halihazırda meclis aritmetiği Maliki'yi korumaktadır. Ancak, Maliki hükümetinin sonunu getirebilecek çabaların salt salon oyunu değil, merkezileşme adem-i merkezileşme boyutunda gerçekleşmesi gerekmektedir.

SONNOTLAR

- 1 Elbette bu noktada Dava Partisi, Irak İslami Yüksek Konseyi (1982'de kurulduğu haliyle Irak'ta İslami Devrim Yüksek Konseyi), Kürdistan Demokratik Partisi ve Kürdistan Yurtseverler Birliği'ni diğerlerinden ayrı ele almak gerekmektedir.

AKADEMİK KADRO

Hasan Kanbolat	ORSAM Başkanı
Prof. Dr. Hayati Aktaş	ORSAM Trabzon Temsilcisi, KTÜ Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
Doç. Dr. Veyssel Ayhan	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Doç. Dr. Hasan Ali Karasar	ORSAM Danışmanı, ORSAM Avrasya Stratejileri Koordinatörü - Bilkent Üniversitesi
Doç. Dr. Tarık Oğuzlu	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - Bilkent Üniversitesi
Doç. Dr. Mehmet Şahin	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - Gazi Üniversitesi
Doç. Dr. Harun Öztürkler	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu Ekonomileri - Afyon Kocatepe Üniversitesi
Doç. Dr. Özlem Tür	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - ODTÜ
Habib Hürmüzlü	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu
Yrd. Doç. Dr. Serhat Erkmen	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - Ahi Evran Üniversitesi
Dr. Abdullah Alshamri	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - ORSAM Riyad Temsilcisi, Suudi Arabistan Kültür Bakanlığı Danışmanı
Dr. Neslihan Kevser Çevik	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu
Dr. Didem Danış	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - Galatasaray Üniversitesi
Dr. Jale Nur Ece	ORSAM Danışmanı, Deniz Emniyeti ve Güvenliği
Dr. İlyas Kamalov	ORSAM Danışmanı, Avrasya
Dr. Yaşar Sarı	ORSAM Danışmanı, Avrasya – ORSAM Bışkek Temsilcisi, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniv.
Dr. Bayram Sinkaya	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - Atatürk Üniversitesi
Dr. Süreyya Yiğit	ORSAM Danışmanı, Avrasya
Av. Aslıhan Erbaş Açıklak	ORSAM Danışmanı, Enerji-Deniz Hukuku
Volkan Çakır	ORSAM Danışmanı, Afrika - ORSAM Antananarivo (Madagaskar) Temsilcisi
Esra Demir	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu
Bilgay Duman	ORSAM Uzmanı, Ortadoğu
Oğün Duru	ORSAM Yönetici Editörü
Noyan Gürel	ORSAM İzmir Temsilcisi
Selen Tonkuş Kareem	ORSAM Erbil (Irak) Temsilcisi
Oytun Orhan	ORSAM Uzmanı, Ortadoğu
Sercan Doğan	ORSAM Uzman Yardımcısı, Ortadoğu
Nebahat Tanriverdi	ORSAM Uzman Yardımcısı, Ortadoğu
Uğur Çil	ORSAM Uzman Yardımcısı, Ortadoğu
Nazlı Ayhan	ORSAM Uzman Yardımcısı, Ortadoğu & Projeler
Leyla Melike Koçgündüz	ORSAM Uzman Yardımcısı, Ortadoğu & Projeler
Ufuk Döngel	ORSAM Uzman Yardımcısı, Ortadoğu
Göknil Erbaş	ORSAM Uzman Yardımcısı, Karadeniz
Aslı Değirmenci	ORSAM Uzman Yardımcısı, Ortadoğu
Jubjana Vila	ORSAM Uzman Yardımcısı, Ortadoğu
Mavjuda Akramova	ORSAM Uzman Yardımcısı, Ortadoğu

ORSAM Su Araştırmaları Programı

Dr. Tuğba Evrim Maden	ORSAM Su Araştırmaları Programı Hidropolitik Uzmanı
Dr. Seyfi Kılıç	ORSAM Su Araştırmaları Programı Hidropolitik Uzmanı
Kamil Erdem Güler	ORSAM Uzman Yardımcısı, ORSAM Su Araştırmaları Programı
Çağlayan Arslan	ORSAM Uzman Yardımcısı, ORSAM Su Araştırmaları Programı

ORSAM DANIŞMA KURULU

Dr. İsmet Abdülmecid	Irak Danıştay Eski Başkanı
Prof. Dr. Hayati Aktaş	ORSAM Trabzon Temsilcisi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
Hasan Alsancak	BP & BTC Türkiye, Enerji Güvenliği Direktörü
Prof. Dr. Meliha Benli Altunışık	ODTÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü
Prof. Dr. Ahat Andican	Devlet Eski Bakanı, İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Dorayd A. Noori	Irak'ın Ankara Büyükelçiliği Kültür Müsteşarı Yardımcısı
Prof. Dr. Tayyar Arı	Uludağ Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
Prof. Dr. Ali Arslan	İstanbul Üniversitesi, Tarih Bölümü
Başar Ay	Türkiye Tekstil Sanayi İşveren Sendikası Genel Sekreteri
Prof. Dr. Mustafa Aydın	Kadir Has Üniversitesi Rektörü
Doç. Dr. Ersel Aydın	Bilkent Üniversitesi Rektör Yardımcısı & Fulbright Genel Sekreteri
Doç. Dr. Veyssel Ayhan	ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
Prof. Dr. Hüseyin Bağcı	ODTÜ, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
İtir Bağdadi	İzmir Ekonomi Üniversitesi Öğretim Görevlisi, Uluslararası İlişkiler ve Avrupa Birliği Bölümü
Prof. Dr. İdris Bal	TBMM 24. Dönem Milletvekili
Yrd. Doç. Dr. Ersan Başar	Karadeniz Teknik Üniversitesi, Deniz Ulaştırma İşletme Mühendisliği Bölüm Başkanı
Kemal Beyatlı	Irak Türkmen Basın KONSEYİ Başkanı
Barbaros Binicioğlu	Ortadoğu Danışmanı
Prof. Dr. Ali Birinci	Polis Akademisi Öğretim Üyesi
Doç. Dr. Mustafa Budak	Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdür Yardımcısı
E. Hava Orgeneral Ergin Celasin	23. Hava Kuvvetleri Komutanı
Volkan Çakır	ORSAM Danışmanı, Afrika
Doç. Dr. Mimat Çelikpala	Kadir Has Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
Prof. Dr. Gökhan Çetinsaya	İstanbul Şehir Üniversitesi Rektörü
Dr. Didem Danış	ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Galatasaray Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü
Esra Demir	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu
Prof. Dr. Volkan Ediger	İzmir Ekonomi Üniversitesi, Ekonomi Bölümü
Prof. Dr. Cezmi Eraslan	Başbakanlık Atatürk Araştırma Merkezi Başkanı
Prof. Dr. Çağrı Erhan	Ankara Üniversitesi ATAÜM Müdürü, SBF Uluslararası İlişkiler Bölümü
Yrd. Doç. Dr. Serhat Erkmen	ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Ahi Evran Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
Dr. Amer Hasan Fayyadh	Bağdat Üniversitesi, Siyaset Bilimi Fakültesi Dekanı
Av. Aslıhan Erbaş Açıklak	ORSAM Danışmanı, Enerji-Deniz Hukuku

Cevat Gök
 Mete Göknel
 Osman Göksele
 Timur Göksel
 Prof. Dr. Muhamad Al Hamdani
 Habib Hüzmüzlü
 Numan Hazar
 Doç. Dr. Pınar İpek
 Dr. Tuğrul İsmail
 Dr. İlyas Kamalov
 Doç. Dr. Hasan Ali Karasar
 Doç. Dr. Şenol Kantarcı
 Selçuk Karaçay
 Doç. Dr. Nilüfer Karacasulu
 Prof. Dr. M. Lütfullah Karaman
 Yrd. Doç. Dr. Şaban Kardaş
 Doç. Dr. Elif Hatun Kılıçbeyli
 Prof. Dr. Aleksandr Knyazev
 Prof. Dr. Erol Kurubaş
 Prof. Dr. Talip Küçükcan
 Arslan Kaya
 Dr. Hicran Kazancı
 İzzettin Kerküklü
 Prof. Dr. Mustafa Kibaroglu
 Dr. Max Georg Meier
 Prof. Dr. Mosa Aziz Al Mosawa
 Prof. Dr. Mahir Nakip
 Doç. Dr. Tarık Oğuzlu
 Prof. Dr. Çınar Özen
 Murat Özçelik
 Doç. Dr. Harun Öztürkler
 Dr. Bahadır Pehlivan Türk
 Prof. Dr. Victor Panin
 Doç. Dr. Fırat Purtaş
 Prof. Dr. Suphi Saatçi
 Dr. Yaşar Sarı
 Ersan Sarıkaya
 Dr. Bayram Sinkaya
 Doç. Dr. İbrahim Sirkeci
 Dr. Aleksandr Sotnichenko
 Zaher Sultan
 Dr. Irina Svistunova
 Doç. Dr. Mehmet Şahin
 Prof. Dr. Türel Yılmaz Şahin
 Mehmet Şüküroğlu
 Doç. Dr. Oktay Tanrısever
 Prof. Dr. Erol Taymaz
 Prof. Dr. Sabri Tekir
 Dr. Gönül Tol
 Doç. Dr. Özlem Tür
 M. Ragıp Vural
 Dr. Ermanno Visintainer
 Dr. Umut Uzer
 Prof. Dr. Vatanyar Yagya
 Dr. Süreyya Yiğit

Irak El Fırat TV Türkiye Müdürü
 BOTAS Eski Genel Müdürü
 BTC ve NABUCCO Koordinatörü
 Beyrut Amerikan Üniversitesi Öğretim Üyesi
 Irak'ın Ankara Büyükelçiliği Kültür Müsteşarı
 ORSAM Ortadoğu Danışmanı
 Emekli Büyükelçi
 Bilkent Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
 TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
 ORSAM Avrasya Danışmanı
 ORSAM Danışmanı, ORSAM Avrasya Stratejileri Koordinatörü - Bilkent Üniversitesi
 Kırıkkale Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
 Vodafone Genel Müdür Yardımcısı (Türkiye)
 Dokuz Eylül Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
 Fatih Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
 TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
 Çukurova Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
 Rus-Slav Üniversitesi (Bişkek, Kırgızistan)
 Kırıkkale Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
 Marmara Üniversitesi, Ortadoğu Araştırmaları Enstitüsü Müdürü
 KPMG, Yeminli Mali Müşavir
 Irak Türkmen Cephesi Türkiye Temsilcisi
 Kerkük Vakfı Başkanı
 Okan Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
 Hanns Seidel Vakfı Proje Müdürü (Bişkek)
 Bağdat Üniversitesi Rektörü
 Erciyes Üniversitesi İİBF Öğretim Üyesi
 ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - Bilkent Üniversitesi
 Ankara Üniversitesi, SBF Uluslararası İlişkiler Bölümü
 Türkiye Cumhuriyeti Bağdat Büyükelçisi
 ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisat Bölümü
 TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
 Pyatigorsk Üniversitesi (Pyatigorsk, Rusya)
 Gazi Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü, TÜRKSOY Genel Sekreter Yardımcısı
 Kerkük Vakfı Genel Sekreteri
 ORSAM Danışmanı, Avrasya – ORSAM Bişkek Temsilcisi, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniv.
 Türkmeneli TV – (Kerkük, Irak)
 ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Atatürk Üniversitesi
 Regent's College (Londra, Birleşik Krallık)
 St. Petersburg Üniversitesi (Rusya Federasyonu)
 Lübnan Türk Cemiyeti Başkanı
 Rusya Strateji Araştırmaları Merkezi, Türkiye-Ortadoğu Araştırmaları Masası Uzmanı
 ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Gazi Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü
 Gazi Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
 Enerji Uzmanı
 ODTÜ, Uluslararası İlişkiler Bölümü
 ODTÜ, Kuzey Kıbrıs Kampusü Rektör Yardımcısı (KKTC)
 İzmir Üniversitesi, İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dekanı
 Middle East Institute Türkiye Çalışmaları Direktörü (ABD)
 ORSAM Ortadoğu Danışmanı, ODTÜ Uluslararası İlişkiler Bölümü
 2023 Dergisi Yayın Koordinatörü
 Vox Populi Direktörü (Roma-İtalya)
 İstanbul Teknik Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri
 St. Petersburg Şehir Parlamentosu Milletvekili, St. Petersburg Üniversitesi (Rusya Federasyonu)
 ORSAM Avrasya Danışmanı

ORTADOĞU ETÜTLERİ YAYIN KURULU

Meliha Benli Altunışık
 Bülent Aras
 Tayyar Arı
 İlker Aytürk
 Recep Boztemur
 Katerina Dalacoura
 F. Gregory Gause
 Fawaz Gerges
 Ahmet K. Han
 Raymond Hinnebusch
 Rosemary Hollis
 Bahgat Korany
 Peter Mandaville
 Emma Murphy

Orta Doğu Teknik Üniversitesi
 Dışişleri Bakanlığı Stratejik Araştırmalar Merkezi Başkanı
 Uludağ Üniversitesi
 Bilkent Üniversitesi
 Orta Doğu Teknik Üniversitesi
 Londra Ekonomi Üniversitesi (Birleşik Krallık)
 Vermont Üniversitesi (ABD)
 Londra Ekonomi Üniversitesi (Birleşik Krallık)
 Kadir Has Üniversitesi
 St. Andrews Üniversitesi (Birleşik Krallık)
 City Üniversitesi (Birleşik Krallık)
 Durham Üniversitesi (Birleşik Krallık)
 George Mason Üniversitesi (ABD)
 Durham Üniversitesi (Birleşik Krallık)

ORTADOĞU ANALİZ YAYIN KURULU

Prof. Dr. Meliha Benli Altunışık
 Hasan Kanbolat
 Doç. Dr. Hasan Ali Karasar
 Yrd. Doç. Dr. Serhat Erkmen

ODTÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü
 ORSAM Başkanı
 Bilkent Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
 ORSAM Danışmanı, Ahi Evran Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı

NEW DYNAMICS IN LOCAL AND IRAQI POLITICS IN MOSUL (FIELD STUDY)

MUSUL'DA YEREL SİYASET VE IRAK SİYASETİNDE YENİ DİNAMİKLER (SAHA ÇALIŞMASI)

السياسة المحلية في الموصل والديناميكيات الجديدة في السياسة العراقية
(دراسة ميدانية)

CENTER FOR MIDDLE EASTERN STRATEGIC STUDIES
ORTADOĞU STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
مركز الشرق الاوسط للدراسات الاستراتيجية

ORSAM-MIDDLE EASTERN TURKMEN PROGRAMME
ORSAM-ORTADOĞU TÜRKMENLERİ PROGRAMI
برنامج دراسات تركمان الشرق الاوسط

NEW DYNAMICS IN LOCAL AND IRAQI POLITICS IN MOSUL (FIELD STUDY)

MUSUL'DA YEREL SİYASET VE IRAK SİYASETİNDE YENİ DİNAMİKLER (SAHA ÇALIŞMASI)

السياسة المحلية في الموصل والديناميكيات الجديدة في السياسة العراقية
(دراسة ميدانية)

**ORSAM Report No: 121
ORSAM-MIDDLE EASTERN TURKMEN PROGRAMME Report No: 20**

May 2012

ISBN: 978-605-5330-16-2

Ankara - TURKEY   ORSAM © 2012

Content of this report is copyrighted to ORSAM. Except reasonable and partial quotation and exploitation under the Act No. 5846, Law on Intellectual and Artistic Works, via proper citation, may not be used or re-published without prior permission by ORSAM. Assessments expressed in this report reflect only the opinions of its authors and do not represent the institutional opinion of ORSAM.

STRATEGIC INFORMATION MANAGEMENT AND INDEPENDENT THOUGHT PRODUCTION

CENTER FOR MIDDLE EASTERN STRATEGIC STUDIES

History

In Turkey, the shortage of research on the Middle East grew more conspicuous than ever during the early 90's. Center for Middle Eastern Strategic Studies (ORSAM) was established in January 1, 2009 in order to provide relevant information to the general public and to the foreign policy community. The institute underwent an intensive structuring process, beginning to concentrate exclusively on Middle affairs.

Outlook on the Middle Eastern World

It is certain that the Middle East harbors a variety of interconnected problems. However, neither the Middle East nor its people ought to be stigmatized by images with negative connotations. Given the strength of their populations, Middle Eastern states possess the potential to activate their inner dynamics in order to begin peaceful mobilizations for development. Respect for people's willingness to live together, respect for the sovereign right of states and respect for basic human rights and individual freedoms are the prerequisites for assuring peace and tranquility, both domestically and internationally. In this context, Turkey must continue to make constructive contributions to the establishment of regional stability and prosperity in its vicinity.

ORSAM's Think-Tank Research

ORSAM, provides the general public and decision-making organizations with enlightening information about international politics in order to promote a healthier understanding of international policy issues and to help them to adopt appropriate positions. In order to present effective solutions, ORSAM supports high quality research by intellectuals and researchers that are competent in a variety of disciplines. ORSAM's strong publishing capacity transmits meticulous analyses of regional developments and trends to the interested parties. With its web site, its books, reports, and periodicals, ORSAM supports the development of Middle Eastern literature on a national and international scale. ORSAM supports the development of Middle Eastern literature on a national and international scale. ORSAM facilitates the sharing of knowledge and ideas with the Turkish and international communities by inviting statesmen, bureaucrats, academics, strategists, businessmen, journalists, and NGO representatives to Turkey.

Hasan KANBOLAT

He was born in 1964 in Ankara. He graduated from Ankara University Faculty of Political Science Department of Economics, and he completed his master's degree at İstanbul University Department of History of Turkish Republic with the dissertation entitled, "History of Toponomies of New Turkic Republics". He worked in various jobs in ANKA News Agency, TİKA, Ministry of Foreign Affairs and in ASAM (Center for Eurasian Strategic Studies). He has been Director of ORSAM (Center for Middle Eastern Strategic Studies) since 2009. He writes in Today's Zaman. He has written many articles, reports and books published on issues such as Central Asia, Caucasus, Middle East and Black Sea.

Assist. Prof. Dr. Serhat ERKMEN

Serhat Erkmen, who was born in 1975 in İstanbul, graduated from Ankara University Faculty of Political Science Department of International Relations. He completed his master's degree and doctoral study at Ankara University Institute of Social Sciences. Working as Middle East Researcher in Center for Eurasian Strategic Studies between the years 2000-2008, Erkmen has been working as ORSAM Middle East Advisor since 2009. Also, Erkmen has been Head of Department of International Relations at Kırşehir Ahi Evran University since 2009.

Bilgay DUMAN

He was born in 1983 in Ankara. He has been carrying on his doctoral study at Abant İzzet Baysal University, Department of International Relations Ph.D Program since 2011. He wrote his postgraduate thesis on "The Turkmen and Kirkuk in post-Saddam Period". His articles and interviews have been published in various media agencies and organizations, on national and international press. In addition to a great number of conferences he attended, he has frequently carried out field studies in the Middle East, and also he took part in international watchdog teams and served as UN electoral watchdog during the elections in Iraq and Afghanistan. He continues to serve as a Middle East Specialist in ORSAM.

PRESENTATION

As a result of the Şeld study carried out by ORSAM Director Hasan Kanbolat, ORSAM Middle East Advisor Assist. Prof. Dr. Serhat Erkmen and ORSAM Middle East Specialist Bilgay Duman in Mosul, between the dates 20-27 April 2012; they were informed both about the political developments in Mosul from current and primary sources, and also about the outlines of the general political course in Iraq.

In this report, information obtained during the Şeld study are presented along with analyses, and the consequences of the Şeld studies previously carried out in Iraq and datum obtained as a result of the interviews are strived to be evaluated. Within this framework, developments taking place in local politics in the recent period and impacts of these developments on the general politics in Iraq, including the dynamics in the post-2003 period within the political process in Mosul which is the second largest city of Iraq, are tried to be assessed. Within the scope of the aforesaid Şeld study, interviews were made almost with each group playing role in politics in Mosul. Not only the active politicians, but also the groups and their representatives moving away from politics or newly going into politics were interviewed; and thus a new perspective have been strived to be presented.

In this report, a comprehensive process analysis related to the Şeld study is carried out, and potential dynamics in the politics of Mosul and Iraq are tried to be presented.

Wish it will be helpful for your works.

Yours Sincerely...

Hasan KANBOLAT
ORSAM Director

Contents

Presentation	44
Executive Summary	47
Introduction.....	48
1. OUTLINES OF POLITICS IN MOSUL.....	48
1.1. Sunnis	51
1.2. Kurds	52
1.3. Turkmens	53
1.4. Minorities	55
2. STATUS OF DISPUTED TERRITORIES IN MOSUL	56
2.1. Tel Afar District.....	57
2.2. Sinjar District and Qahtaniya Sub-district.....	59
2.3. Tel Kaif District.....	61
2.4. Shekhan District.....	63
2.5. Al-Hamdaniya District	63
2.6. Akre District.....	64
2.7. Makhmour District.....	65
3. POLITICAL TRANSFORMATION IN LOCAL POLITICS OF MOSUL: NEW POLITICAL DYNAMICS IN IRAQ	65
3.1. Political Transformation in Mosul.....	65
3.2. The Course of Political Balances in Iraq and Change Process in Dynamics	67
3.3. Understanding New Political Dynamics in Iraq	68
3.4. Concrete Indicators of New Political Relations	74
3.5. Conclusion.....	74

By: Hasan KANBOLAT
Yrd. Doç.Dr. Serhat ERKMEN
Bilgay DUMAN

LOCAL POLITICS IN MOSUL AND NEW DYNAMICS IN IRAQI POLITICS

Executive Summary

- * *The population of the province is estimated to be some 3,5 million people, and approximately 2 million of the population is estimated to live in central Mosul.*
- * *In addition to the Sunni Arab majority, there are also Kurdish, Turkmen, Christian, Shabak and Yezidi communities.*
- * *The root cause of the disputes in Mosul is Kurds' demand for the districts of Mosul such as Akre, Shekhan, Sinjar, Tel Kaif and Al-Hamdaniye to pass under the administration of Kurdish Regional Government.*
- * *Mosul is still one of the provinces with biggest potential of political tension and conflict in the post-election period.*
- * *Seven out of eleven districts of Mosul, which is the second largest province of Iraq, are included in disputed territories.*
- * *The name of Mosul is almost identified with the Sunni resistance and al-Qaeda.*
- * *The Iraqi central government and peshmergas of the Kurdish Regional Government come into conflict from time to time.*
- * *Besides its general security problems, Mosul is also a province with many ethnic, religious and sectarian conflicts.*
- * *Due to the fact that Sunnis did not take part in political process by protesting both the general politics in Iraq and local politics in Mosul, it is known that Kurdish groups were active in Mosul until the 2009 elections.*
- * *In addition to the fact that Shiite groups increasingly strengthened the general dominance in Iraqi politics, the strides they made towards monopolizing Prime Minister Nouri al-Maliki's power have approached Kurdish and Sunni groups to each others.*
- * *The local politics is such as to shape the basic dynamics in Iraq. One of the most concrete examples of this has been observed in Mosul.*

Introduction

The Nineveh Province, which is located in the northwest of Iraq, is situated on the border between Turkey and Syria. The center of Nineveh Province, which shares a long borderline with Syria, is approximately 100 km. away from the Turkish border. Nineveh Province, which is composed of 9 districts and 21 sub-districts, is also generally known as Mosul Province due to the name of Mosul, chief city of the province. In the province with some 3,5 million population in total, there is a young and dynamic population. The population of the province is estimated to be around 3,5 million people and 2 million of the population is estimated to live in central Mosul. Even though the majority of population is composed of Sunni Arabs, the province has an heterogeneous structure in ethnic and sectarian terms. In addition to the Sunni Arab majority, there are also Kurdish, Turkmen, Christian, Shabak and Yezidi communities in the province. In Mosul, about which a negative table was drawn in the world press because of the security problems between the years 2005-2009, a considerable amelioration has been made in the field of security for the last three years.

Mosul, where security problem has been solved to a great extent, has become a significant center of trade besides becoming a cultural and historical center as well. In Nineveh, where more than 2000 industrial and trade organizations are found, a strong trade culture has been developed with the influence of thousands of years of experience and habits. The Tigris River, which runs through Mosul that is a city where historical trade routes intersect for thousands of years, vitalize the city. Tigris River, which vitalizes and creates incredible natural beauties wherever it passes through, forms the basis of agricultural activities in the city. In addition to the

water resource provided by the Tigris River, also thanks to big irrigation channels, there is an agricultural area of 19.000 km² in Nineveh Province with large agricultural areas.

Nineveh, which is called Mosul that is the provincial capital, is represented by 31 deputies (with 3 minority quotas) in the parliament, and it comes second after Baghdad with 68 deputies. Mosul is in the center of political disputes because of reasons such as; the fact that it consists of districts like Sinjar, Tel Kaif, Al-Hamdaniya which are known as disputed territories and on which Kurds claim rights; that the majority of insurgents set up their bases in Mosul province; and that it is still one of the cities where al-Qaeda is most powerful. Although Kirkuk comes to the forefront in a scenario of possible conflict in Iraq, Mosul is the province where the possibility that tension between Arabs and Kurds might turn into a close combat is the strongest.

The province is also particularly important for Turkey. The fact that it includes Tel Afar, which is the largest Iraqi district completely composed of Turkmens, some 400.000 Turkmen population spread across the province, its serving as a buffer zone between the Iraqi Kurds and Syrian Kurds increases the strategic importance of Mosul for Turkey. Therefore, Mosul deserves a particular evaluation.

1. OUTLINES OF POLITICS IN MOSUL

During the U.S. invasion of Iraq, the U.S. army took over Mosul on 11 April 2003 without any resistance. The U.S. troops entered in the city from south, while Kurdish peshmerga forces entered from north and east. Following the invasion, peshmergas started to seize the whole control of the city also with the support of the U.S. During this period, the practices of peshmergas against the people caused reaction among the Arab population. KDP, led

by Barzani, became the strongest actor of the province in that period, and KDP was also held responsible for all the protests carried out by the local authority. According to the statement of a Kurdish commander, in 2004, 80 per cent of the military units in Mosul was composed of Kurdish soldiers. This situation caused a considerable reaction among locals against Kurds in general, and against KDP in particular. This process led to the arming of certain Arab groups against the U.S. troops, peshmergas and police forces. It was quite easy for these movements to find support in Mosul. The Ba'athists, poor youth in Mosul, Islamists and volunteer combatants coming all around the Middle East created base of the armed resistance. The groups, united on the basis of anti-USism and anti-Kurdism, slowly started to seize control of the city in the post-2004 period and to kill peshmergas. In this period, both Nineveh province and central Mosul were divided into parts, and the western part was controlled by Arabs while the eastern part was controlled by Kurds.

The first elections in Iraq in the post- U.S. invasion were carried out in January 2005. Both the whole country and Sunni Arabs, which compose the majority of Mosul population, boycotted the parliamentary and provincial council elections that were held within the same day. The gap created by Sunni Arabs was filled by Kurds, the second largest group of Mosul, and they won 31 seats in 41-mem-

ber Provincial Council. In the post-2007 period, the U.S. and Iraqi central government started to carry out operations to provide security and stability across the country. After the operations carried out in Mosul, the influence of government organizations in the city started to increase. The efforts of central government to provide security in Mosul had major impacts on the political environment. This situation led Sunni Arabs to focus their energies on political process. Al-Hadba Party emerged as a result of this whole process. All Sunni Arab forces of Mosul came together on the basis of nationalism and anti-Kurdism. The coalition started to take form in 2007. The period when Kurds held control in Mosul for about 4 years ended with the Provincial Council elections carried out in 2009. Sunnis, who previously boycotted the elections, this time took part in the elections and Arab nationalist Esil Nujeyfi took over the governor's office from Sunni Arab Duraid Mohammed Kashmula, who is close to Kurds. In this first elections that Hadba List participated in 2009, the party achieved a great success. Esil Nujeyfi, who is the leader of the List, received 262.500 votes and he was elected as Mosul governor by receiving more votes all the other candidates across Iraq. Al-Hadba List received 48,4 per cent of the votes in the elections. The number of seats of Kurds, who previously had 31 seats, decreased to 12; and Al-Hadba List, led by Nujeyfi, took the control by winning 19 out of 37 seats.

Party / Coalition	Total Vote		Vote Rate		Seat	
	2005	2009	2005 (%)	2009 (%)	2005	2009
Al-Hadba List	0	435.595	0	48.4	0	19
(Kurdish) Nineveh Brotherhood List	109.295	273.458	65.9	25.5	31	12
Supreme Council for the Islamic Revolution in Iraq	17.255	17.915	10.4		5	0
Iraqi Islamic Party	7.065	60.191	4.2	6.7	2	3
Iraqi Turkmen Front (ITF)	2.294	27.864	1.8	2.8	0	0
Christian Quota: Ishtar	0	13.760	0	1,38	0	1
Shabak Quota: Qusay Mohammed	0	12.949	0	1,30	0	1
Yezidi Quota: Yezidi Movement	0	6.174	0	0,62	0	1

Sunni Arabs, who took control of the province, firstly moved peshmergas away from city center and let the Iraqi army take the control. In 2008, the local government started to replace Kurdish officers with Arab officers. All senior Kurdish officials started to be discharged from the governance. Adding the discharge of Kurds from the governance of Mosul to the problems on the basis of disputed territories, the tension rose again after the Provincial Council elections, but this time the goal and actor had changed. Despite certain mediation attempts of the central government and the U.S. in this process, the tension and indirect conflicts between the parties continued for a long time. According to Kurds, their problems with Sunni Arab nationalists from Mosul are so profound that in the interviews made with certain Kurdish politicians, it was suggested that terrorist actions are common in Mosul because the province is “governed by terrorists”. What is meant in this statement is Mosul Governor Esil Nujeyfi and his party Al-Hadba List.

The root cause of the disputes in Mosul was Kurds’ demand for the districts of Mosul such as Akre, Shekhan, Sinjar, Tel Kaif and Al-Hamdaniye to pass under the administra-

tion of Kurdish Regional Government. In the above-mentioned districts, there are also settlements where minority communities such as Yezidis, Shabaks are in majority, besides Kurds. Kurds bring forward that Yezidi and Shabak minorities are originally Kurds and thus the districts where the aforesaid communities live should also be under their governance. Even though Arabs have the control in central Mosul, Kurds still have the actual control over the disputed territories. This aforesaid situation and demands led to tension between Kurds and Sunni Arabs, and between certain Yezidis and Shabak groups. Therefore, Nujeyfi’s group demanded Kurds to recognize governmental borders of Nineveh Province and demanded them to withdraw their security forces back to the Kurdish Regional Government’s borders. Kurds, on the other hand, stated they would not take a step back on bringing forward their demands on the above-mentioned regions unless the problem of disputed territories is solved, and also they stated they do not trust in Nujeyfi administration. This tense atmosphere prevailed in the election held in Mosul on 7 March 2010.

The total amount of registration of electors was 1.702.000 in 7 March 2010 elections held

in Mosul. The election turnout rate in Mosul was 66 per cent. Therefore, approximately 1.125.000 Mosulian people went to the polls to vote for their deputy who would represent the province for 4 years. In each district, the total amount of votes required for deputy to be elected is determined depending on the electoral turnout rates. In Mosul, the necessary polls for parties to run a deputy within the frame of 66-per cent participation was 34.025. Five coalitions in total could exceed this figure in Mosul. Al-Iraqiya (Hadba did not participate in the election within this list) received approximately 53 per cent of votes, and won 20 out of 31 seats (three seats are reserved as minority quotas). Ranking second in the elections, (Kurdish) Nineveh Brotherhood List won eight seats with the vote rate of 21 per cent. The Iraqi Accord Front (Al-Tawafiq) and Unity Alliance of Iraq won a seat one each, as they received some 60.000 votes each. National Iraqi Alliance (Shiite coalition), on the other hand, received 38.693 votes and passed the provincial threshold by a neck and won a seat. Besides, Yezidis, Shabaks and Christian candidates competed without any threshold limit among themselves and the minority candidates who received majority of the votes got an opportunity to serve within the Iraqi parliament for four years. Detailed information related to the electoral performance of the parties in Mosul is given on the table above. When assessing how the election results in Mosul evolved for different groups, and what those results meant, we see a table as follows:

1.1. Sunnis

The Sunni Arab votes in Mosul were spread among Al-Iraqiya, Iraqi Accord Front (Al-Tawafiq) and Unity Alliance of Iraq Lists. Al-Iraqiya List is the one with broad participation, in which Iraqi Turkmen Front, as well as former Ba'athists and nationalist Arabs, also

participated. Allawi, who is Prime Minister candidate of the List, formed a coalition gathering a considerable part of nationalist Arabs and Sunni Arab tribes especially in the center of the country. The most important group for Mosul in the List is the Al-Hadba List led by Mosul Governor Esil Nujejfi and his brother Usama Nujejfi. This party won the majority of 20 seats that Al-Iraqiya won in Mosul on its own. On the other hand, Usama Nujejfi, leader of Al-Hadba List, received 274.741 votes, and gathered 46 per cent of the total amount of votes that Al-Iraqiya List received in Mosul on its own. Therefore, it is necessary to state that the absolute winner of the elections in Mosul was Al-Iraqiya and Nujejfi group. The fact that the candidate ranking second in Al-Iraqiya was elected only by receiving 28.749 votes should be highlighted in order to show the superiority of votes Nujejfi received. However, the fact that Nujejfi received so many votes from Sunni Arabs and that the votes were not distributed to the other Sunni Arab candidates was a disadvantage for Al-Hadba. The fact that Nujejfi received most of the votes led the other candidates from parties within the List to get into parliament with less votes. In this respect, it should be indicated that Iraqi Turkmen Front (ITF) was one of the most advantageous parties at the end of the election. This situation would be understood better, if we proportion it as follows: While Al-Hadba List candidates won some 15 seats with approximately 500.000 votes in total they received, ITF won three seats by receiving 34.650 votes in total. In other words, it is like; while ITF won a seat by receiving some 10.000 votes, Al-Hadba List won a seat by receiving 30.000 votes. If Sunni Arab votes had been distributed equally to the other Sunni Arab candidates, Al-Hadba could have had more deputies within Al-Iraqiya List. It is necessary to consider that Sunni Arabs will not repeat this mistake in future elections.

The other two lists receiving Sunni Arab votes are Unity Alliance of Iraq and Iraqi Accord Front. Formerly called Al-Tawafoq, Iraqi Accord Front is a Sunni coalition. Although the coalition identifies itself as secular, it might be considered as an Islamist Sunni coalition due to the fact that its most important element is Iraqi Islamic Party and that its other members are not quite secular. This party won a seat by receiving some 6 per cent of the votes. The other list, Unity Alliance of Iraq defines itself as being on a nationalist line far from sectarianism. Reaching 5 per cent-range, the list won another seat again. It could be inferred from the distribution of Sunni Arab votes among Al-Iraqiya, Iraqi Accord Front and Unity Alliance of Iraq in Mosul that: nationalism, integrity of Iraq and Mosul, and the ideology of Arabism is quite strong among Mosulian Sunni Arabs. It might be suggested disturbance felt because of the presence and demands of Kurds in Mosul is one of the determinants in political preferences. Because one of the main opposition areas of the Nu-jeyfi group is that they are against Kurds' demands towards Mosul. Thus, there is a strong tendency to protect Sunni Arab identity of Mosul.

1.2. Kurds

Even though the Head of (Kurdish) Mosul Brotherhood List Khasro Goran stated they were satisfied with the election results in Mosul, the fact that Al-Hadba List once again won the elections with an overwhelming majority following the 2009 Provincial Council elections brought forward Sunni Arab identity of Mosul. Kurds won eight seats in total in Mosul, and fell behind the Al-Iraqiya List. When looking at the competition among the Kurdish parties themselves, it is seen that Kurdistan Democratic Party (KDP) gained an advantage over the other Kurdish parties, as they did across Iraq. While KDP won seven out of

eight seats in Mosul, Patriotic Union of Kurdistan (PUK) won a seat. Meanwhile, it should be stated that 6 of 8 deputies elected from the Kurdistan Alliance List are Yezidi originated. As indicated in the interviews made during the field research carried out in the region in pre-election period, it was already estimated that KDP had been more powerful than the other Kurdish parties in Mosul. The Goran movement, which achieved a great success in Kurdish Regional Government elections held in 2009, could not be successful in Mosul unlike in other provinces, and it could not win a seat. This situation showed that Goran is limited with Sulaymaniyah and that is an opposition movement with no potential of expanding to all of the Kurdish districts.

In addition to this, the fact that parties like Kurdistan Islamic Union (KIU) and Kurdistan Islamic Community (KIC) could not receive much vote showed the fact that Kurdish electors in Mosul prioritize national issues rather than Islamic movements in their political preferences. Another factor which led Kurdish elector in Mosul to turn towards Kurdistan Alliance List is the strong tribal structuring in Mosul, unlike Sulaymaniyah and Kirkuk. Therefore, while Kurdish electors in Sulaymaniyah and Kirkuk could also vote for service, transparency; small group interests might be prioritized in places such as Mosul. As the groups are after how they can protect their current benefits, they turn towards dominant parties, which are KDP (Kurdistan Democratic Party) and PUK (Patriotic Union of Kurdistan)

In the meantime, it is necessary to indicate that all Kurds do not vote for Kurdish parties, some of them are close to Arabs. The underlying reason for the historical distance of certain prominent Kurdish tribes in Mosul such as Zebari and Surchi with KDP is that they support Arabs. As a matter of fact, there

are people from Zebari tribe who got into the parliament from Al-Hadba List. We can talk about a similar situation about the minorities living in Mosul. Kurds argue that Yezidi and Shabak communities living in Mosul are originally Kurds. As much as there are some people among Yezidis and Shabaks who are close to this idea and cooperate with Kurds, there are also those who argue that they are a different community and who oppose to Kurds' efforts to establish a dominance. One of the main divergence points of candidates competing for 1 Christian, 1 Yezidi and 1 Shabak minority quotas of Mosul is their stance towards Kurds. In this elections, figures close to Kurds won two of the three minority quotas (You can find more detailed evaluation on this subject under the title of "minorities"). As a matter of fact, Head of (Kurdish) Mosul Brotherhood List Khasro Goran stated that Kurdistan Alliance List won ten seats (eight of which for Kurdistan Alliance, and two seats for minority quota) in Mosul province.

1.3. Turkmens

It is possible to consider the election results in Mosul as a success for Turkmens. In Mosul, four Turkmens in total, three of whom from Iraqi Turkmen Front (ITF) and one from National Iraqi Alliance, were entitled to be elected as deputy. In Mosul, Turkmen candidates took part in the elections from six different lists. These lists can be listed as follows: Al-Iraqiya, National Iraqi Alliance, Iraqi Accord Front, State of Law Coalition, Iraqi Justice and Reform Movement and Kurdish Alliance. 14 Turkmen candidates participating in the election within these alliances received 68.438 votes in total. Considering the vote potential of Turkmens in Mosul, there is already a chance of winning four or even five seats. It would be a success if three seats won in 2005 elections (Izzeddin Dewle, Mohammed Emin Osman and Taki Mewla) in-

crease to four seats (Izzeddin Dewle, Nebil Harbo, Taki Mewla and Mudrike Ahmad Mohammed). Nevertheless, the real change took place in the parties that these figures went into elections with. Izzeddin Dewle and Mohammed Emin Osman, who are the Turkmen candidates elected in 2005 elections, achieved to get into parliament from the Iraqi Accord Front; while Taki Mewla got into the parliament under the roof of Unity Alliance of Iraq. In 7 March 2010 elections, on the other hand, three of four Turkmen deputies elected from Mosul (Izzeddin Dewle, Nebil Harbo and Mudrike Ahmad Mohammed) got into parliament from ITF; while Taki Mewla was elected from National Iraqi Alliance. Total number of votes ITF receives has been steadily on the increase since 2005. The party, which received 2.294 votes in the first Provincial Council elections, increased its votes to 27.864 in 2009 Provincial Council elections. And in the last elections, ITF received 34.650 votes in total.

Nevertheless, here it would be right to talk about the victory of a very serious election strategy, rather than a voting boom. Because ITF increased the number of votes it received to 6787 compared to those received in 2009 Provincial Council elections. This increase does not explain the fact that ITF increased the number of seats won in Mosul from zero to three. ITF went into the previous elections on its own without joining any coalition. This time, ITF took part in the elections within Al-Iraqiya List, which is the winner of the elections according to the early election results. Besides being the winner of general elections, Al-Iraqiya received approximately 53 per cent of votes in Mosul, and won 20 of 31 seats elected from the province. Above all, being within the strongest list of the province provided an advantage for ITF. In accordance with the election system, 20 candidates within the Al-Iraqiya List respectively receiving most

of the votes get the chance to get into parliament. Al-Hadba Party, which is supported by Sunni Arabs, is within the Al-Iraqiya List. The fact that Sunni Arabs, the majority of the province, gathered their votes on a single candidate within Al-Hadba brought forward the candidates of ITF within Al-Iraqiya List. The Head of Al-Hadba Isama Nujeysi received a great majority of Sunni Arab votes by receiving 274.741 votes on his own. Therefore, the election threshold of the other candidates declined. The candidates of ITF got the chance to be elected by receiving votes ranging from 13.000 to 15.000

Another election strategy success was achieved in female candidates. In accordance with the election system again, 25 per cent of the parliament should be composed of female deputies. Therefore, each list reserved a certain quota for female candidates. If a list won four seats, one of these four deputies should be female. Thus, women can get into parliament with less amount of votes. As Al-Iraqiya List won 20 seats in Mosul, five of them must be female deputies. Female candidate of ITF Mudrike Ahmad Mohammed was entitled to get into the Iraqi Parliament by receiving only 1.983 votes. In order to show the fact that it is easier for female candidates to win, it is necessary to state that Ibrahim Arafat, who is male candidate of ITF not being able to be elected, lost by 4.462 votes. Considering the distribution of 68.438 votes received by Turkmen candidates taking part in the elections from different alliances, one can determine political tendencies of Turkmen in Mosul. Candidates within the Iraqi Justice and Reform Movement and Kurdish Alliance could not receive considerable votes. The Turkmen candidate within the Iraqi Accord Front received 3.352 votes. The Iraqi Accord Front is known to be a Sunni Islamist coalition. The number of votes received by Turkmen candidate that might be considered low shows that

there is a tendency among Turkmen in Mosul that Islamist movement is becoming less important compared to the past.

What drew attention among Turkmen candidates in terms of receiving votes other than Al-Iraqiya was the candidates within the National Iraqi Alliance. The Turkmen candidates within this list received 26.339 votes in total. It was already known that the number of Shiite electors in Mosul is insufficient, and that they would not be able to achieve a great success. However, in case current Shiite elector potential displays an active distribution, there is a potential that it could win at least two seats. In the meantime, what should be highlighted on Shiite electors in Mosul is that the whole community is composed of Turkmen population. Almost half of Tel Afar, which is a Turkmen district, is composed of Shiite Turkmen. In addition to this, there are Shiite Turkmen living in sub-districts such as Karakoyun and Şirinhan, in the neighborhood of central Mosul. Shiite Alliance won a seat by passing the provincial threshold, required for winning seat, by a neck. This figure was a Turkmen candidate, who is Sheikh Taki Mewla from Tel Afar. Mewla, who was deputy in the previous term as well and who is one of the high-level figures of the Islamic Supreme Council of Iraq, was entitled to be elected as a deputy by the votes he received mostly from Tel Afar. Despite the fact that Sheikh Taki received 16.181 votes and could not pass the provincial council election threshold; in accordance with the election system, if a coalition passes the aforesaid threshold and receives number of vote required, the candidate receiving most of the votes in that list gathers the votes of the other candidates within the same list. So that, the election strategy of Shiite parties in the pre-election period in Mosul is totally based on passing the provincial threshold. Therefore, the fact that they had many candidates was not a disadvantage, on the contrary,

it was like all the candidates strived for the candidate, who received most of the votes, (Taki Mewla) to win. The main consequence of these results for Shiite Turkmen in Mosul is the fact that sectarian identities outweigh in political preferences. Two main indicators lead to this interpretation. The first indicator is the fact that Shiite Turkmen in Mosul did not show much interest in Shiite candidate of ITF, emphasizing the Turkmen identity. The second indicator is that Shiite Turkmen turned towards National Iraqi Alliance, which is known as more “sectarian”, rather than Prime Minister Maliki’s State of Law Coalition, which laid more emphasis on Iraqism and nationalism, between the two largest Shiite coalitions of Iraq. This situation could be explained as follows: As throughout Iraq, in Mosul as well, identity definitions are rather made over sects. Shiite Turkmen in Mosul are subjected to pressure in the region not because they are Turkmen, but because they are Shiites. Most of the large-scaled suicide attacks carried out by Al-Qaeda terrorist organization in Mosul were organized in places where Shiite Turkmen lived. The reason why Al-Qaeda preferred these villages to attack is not because they are Turkmen, but because they are Shiites. Therefore, these attacks are the ones that incite sectarian identity of the population here, increase the polarization and reminding their Shiite identities. For example, Shiite Turkmen, composing almost half of the Tel Afar population, cannot travel to central Mosul which is 60 km. away from where they live. Those who travel are killed by Al-Qaeda. All these factors lead Shiite Turkmen in Mosul to prioritize their sectarian identities at this stage. Nevertheless, despite the fact that is not directly related to the elections, we observed during a few field research we previously carried out in the region that this process can be changed and it has a major potential in terms of being a center of attraction of Turkey, in particular.

At this point, it is an important factor that Turkey and ITF came to the aid of Turkmen regardless of sectarian difference in all kind of attacks against Turkmen, even before State of Iraq. In the above-mentioned attacks, the fact that the wounded were transported to Turkey with the efforts of Turkish Consulate-General in Mosul left quite positive impressions. Therefore, it was observed that Shiite Turkmen greatly appreciated Turkey both because of ethnic relations and common language and also as a result of the aids provided. However, it is understood from the election results that this sympathy has not attained a level to define the political preference yet.

1.4. Minorities

With the regulation made on the new election law adopted in 2009, eight quotas (five of which for Christians, one for Shabaks, one for Yezidis and one for Mandaeans) were reserved for minorities in the parliament. Three of the aforesaid quotas are reserved for Mosul. One of them is Christian quota, one is Yezidi and one is Shabak quota. The main opposition about the figures to be elected from the minority quota in Mosul was about whether these figures would be among those who are close to Kurds, or those who are against the allegations on minorities in Mosul. Kurds argue that Yezidi and Shabak communities living in Mosul are originally Kurds. In these communities are both those who identify themselves as Kurds and also those who argue that they are a separate community with a different language and culture. Dr. Hunain Al-Qaddo, who is one of the prominent figures of Shabak community in Mosul and also who got into parliament from the Shiite Alliance in previous term, was a politician who suggested that Shabaks are a different community and who came to the forefront with his anti-Kurd discourse. The competition made for Shabak quota in Mosul during 1 March elections took

place between Hunain Qaddo and the Kurdistan Alliance List candidate Heval Muhammed Cemshid from KDP. In this competition, Qaddo fell behind by a neck and the candidate of the Kurdistan Alliance got into parliament by receiving 11.755 votes from Shabak quota. So that, Qaddo who is known for his anti-Kurd stance in Mosul replaced Shabak candidate of Kurdistan Alliance. For the five-person Christian quota in country-wide, Rafidain List led by Younadem Kana and Assyrian Keldani List led by Sarkis Aghajan came to the forefront. The former list won three seats of the five-person quota, while the latter list won two seats of the quota.

The Assyria Keldani List candidate Halis Isoh received 21.882 votes and won the competition of one-person Christian quota in Mosul. Both Christian Lists are the parties that generally get on well with Kurds. Despite the fact that Kurdistan Alliance won eight seats in Mosul, they bring forward that they actually won ten seats in total in Mosul, due to the fact that Christian and Shabak deputies were elected from those who were close to the Kurdistan Alliance. On the other hand, Emin Ferhan Cico, who refuses the argument that “Yezidis are originally Kurds” and who has a distant approach towards Kurds, received 10.179 votes and won the quota that is reserved for Yezidis in Mosul. All in all, it could be suggested that Kurds passed the test successfully for the minority quotas in Mosul, and that two of the three-person quota was elected from the figures close to Kurds.

In the post-election period, on the other hand, Mosul was still one of the provinces with highest possibility of witnessing political tension and conflict. The victory gained by Sunni Arabs disturbed Kurds and the tension continued. In the first stage, Kurds opposed to the election results in Mosul. Kurdistan Alliance List issued an official declaration to

recount the votes in Mosul, and they argued that Al-Iraqiya interfered in the elections during the counting. On the other hand, Nujeyfi’s group threatened that blood could be shed in Mosul in case Kurds do not accept the election results.

2. STATUS OF DISPUTED TERRITORIES IN MOSUL

Seven out of eleven districts of Mosul, which is the second largest province of Iraq, are included in disputed territories. Makhmour, Akre and Shekhan among the aforesaid districts are under the control of Kurdish Regional Government, even if it is found within the borders of Mosul province in the current situation. Kurdish Regional Government stakes a claim on other four districts by putting forward that Kurds are populous in the aforesaid districts. Mosul is defined as the most dangerous city of Iraq. The name of Mosul is almost identified with the Sunni resistance and al-Qaeda. The U.S. carried out its biggest operations in this city. In accordance with the agreement, which was signed between Iraq and the U.S. in 2008 and which arranges the status of the U.S. forces in Iraq; the U.S. troops wait in the city center on the grounds that operations are carried out against terrorists and for security reasons, while they are supposed to withdraw from city centers. In addition to this, the Iraqi central government and peshmergas of the Kurdish Regional Government come into conflict from time to time. This situation brings along a great potential of conflict as well.

Besides its general security problems, Mosul is also a province with many ethnic, religious and sectarian conflicts. In the post-2003 period after the outbreak of war in Iraq, there has been tension between Sunni groups and Kurdish groups even reaching conflicts. Therefore, in 2009 the U.S. created a “Joint

Security Force” composed of peshmergas and groups especially consisting of Sunnis of the Iraqi Army in order to prevent conflicts in places under its control, and the U.S. deployed them on the checkpoints over the roads from Mosul to Arbil, Kirkuk and Salahaddin. On the other hand, Christian, Shabak and Yezidi minorities in Mosul are also applied pressure by Al-Qaeda and Kurdish groups. Al-Qaeda has been acting with religious discourses and they have been organizing attacks against Yezidis and Christians; while Kurdish groups argue that Yezidi, Shabak and Christians are actually Kurds, and that they try to apply pressure through identity. This situation could disturb the social stability of Iraq. Therefore, it is believed that examining social, political, economic and governmental structure in Tel Afar, Sinjar, Tel Kaif, Shekhan, Akre, Makhmour and Al-Hamdaniya, which are said to be disputed territories, as well as putting forward the the current structure will shed light on the issue of disputed territories, and also it will show the importance of the stability in Iraq.

2.1. Tel Afar District

Tel Afar is the largest district of both Mosul and Iraq. In the neighborhood of Tel Afar, whose population is completely composed of Turkmens, there are also some small Arab villages. Tel Afar was under the administration of Mosul both during the Ottoman period and also after the establishment of Iraq; and there has not been major changes in official borders of the district since 1946. Tel Afar had been under the influence of Arabization policy employed by the Ba'ath regime as of 1970's and Arab tribes from Zummar and Rabia, which are Arab settlements in the north, were strived to be settled in this area. Nevertheless, it is observed that the Turkmen fabric of Tel Afar has not been ruined.

The fact that Tel Afar is located on the crossing points between Iraqi border and Syrian and Turkish borders increases its strategic importance. On the other hand, Tel Afar is the only settlement which does not have a Kurdish population on the line that consists of Kurdish population in Turkey, Syria and Iraq. Therefore, the governmental vacuum especially in the post-2003 period in Tel Afar, which is located on the Duhok border of Mosul, has been strived to filled by the Kurdish Regional Government.

Tel Afar is composed of four sub-districts such as Zummar, Rabia, Iyaziye and central sub-district. According to the 2010 data, 210 thousand of the Tel Afar population which is approximately 395 thousand in total are in central sub-district, and the population is Turkmens. In addition to this, the center of Iyaziye with 45 thousand population is completely composed of Turkmens as well. Despite the fact that there are certain Turkmen villages in Zummar with 77 thousand population and in Rabia with 63 thousand population; density of population is composed of Arabs. On the other hand, it is known that Kurdish population in Zummar was forced to migrate as a result of the Arabization policy, despite the fact that Kurdish population had been dense in this sub-district until before 1970. It is stated that in the post-1975, 25 villages were destroyed and some 8500 families migrated to Mosul.

Even though it was decided to establish a new province (Al-Jazeera province), where Tel Afar is the center and Sinjar, Baaj and Hatra districts attached to Mosul are also included, during the Saddam Hussein period in 1996; it could not be put into practice. This project, which as brought up to the agenda again in 2002, fell off the agenda afterwards because of war.

Following the U.S. invasion of Iraq in 2003, it is seen that both Kurdish groups and also foreign resistance forces trying to go in Iraq from Syria strived to enter into Tel Afar. Kurdish groups, which faced with the resistance of Tel Afar people, could not enter in Tel Afar, but certain religious-oriented groups could settle in Tel Afar. The U.S. operations carried out towards Tel Afar during the years 2004 and 2005 negatively affected economic, social and political stability of Tel Afar, and sectarian conflicts in Iraq also took place in Tel Afar. It is stated that approximately 7 thousand families migrated from Tel Afar and only a few of them turned back to the district because of the aforesaid conflicts.

The sectarian conflict with low-density which continued in the district until 2008 negatively affected the daily life as well, and some of the Tel Afar people could not go to Mosul for security reasons. On the other hand, Tel Afar population could not sufficiently benefit from public services due to the fact that Mosul-Tel Afar route was actually closed between the years 2004-2006 because of conflicts. Therefore, it can be suggested that especially Shiite population and Zummar sub-district living in the south of Tel Afar tried to meet their daily services through Sinjar and Duhok. Especially water and electricity services are provided from Duhok.

The security of Tel Afar is provided by the Iraqi police and army, while peshmergas under the command of Kurdish groups and police forces of Kurdish Regional Government have been striving to have an impact on security forces in Zummar sub-district. On the other hand, despite the fact that dominant component in Tel Afar is Turkmens, ethnic identity emphasis does not come to the forefront in the elections. In the local elections carried out in 2005; while Unity Alliance of Iraq, a Shiite Coalition received 35 per cent of

votes, the Iraqi Accord Front which the Iraqi Turkmens Front allied with and Sunni parties received 31 per cent, and Kurdistan Alliance attained 19,8 per cent of the vote rate. In the local elections held in 2009, the presence of Turkmens was felt, even a little. While the Iraqi Turkmens Front got 11,9 per cent of votes, Turkmen Justice Party received 3,5 per cent of the votes. Al-Hadba List, in which Sunni Arabs in Mosul came together, came first by receiving 36,5 per cent of the votes. The voting rate of Mosul Brotherhood List, led by Kurdish groups, dropped down and remained in 19 per cent. However, the fact that Kurdish groups had rigged the elections especially in Zummar sub-district was proved by the United Nations. While new ballot boxes were set up in Zummar, 6766 families went to the polls in this sub-district.

The socio-economic status of Tel Afar is at a low-level. Tel Afar is a district with the highest unemployment rate with 57 per cent in Mosul. Even though Tel Afar is known as the granary of Iraq, the rate of unemployment is quite high in this district both because of decline almost up to zero point in agricultural activities in Iraq, and also because of destruction of agricultural lands in Tel Afar. The fact that the link road between Tel Afar and Mosul cannot be used to a large extent for security reasons is one of the major factors behind the increase of unemployment rates. The fact that there is no market in Tel Afar to sell the products, even if production could be made in Tel Afar, negatively affected the production in the district as well. The access to water in Tel Afar is almost none. The 45 per cent of the population do not have access even to clean water.

The conflict that took place in Tel Afar, hopes of Kurdish groups towards this area, and efforts to fill the governmental vacuum in the district lead Tel Afar to be listed among the

disputed territories. Nevertheless, considering the population of the district, it becomes unreasonable to show Tel Afar among the disputed territories. Turkmens emphasize the identity of Tel Afar, and as brought up to the agenda two times before, they demand this district to become a Turkmen province with Sinjar, Baaj and Hatra districts, or only by including central district of Tel Afar and Iyaziye. In current status of Tel Afar, it is put forward that Turkmens have been defrauded and that Kurdish groups apply pressure on Turkmens. Opposing to be attached to Kurdish Regional Government, Turkmens prefer to be under the administration of Mosul, if Tel Afar does not become a separate province. Arabs, on the other hand, do not make concessions on the opinion regarding that Tel Afar, and especially Rabia, is an inseparable part of Mosul. And Kurdish groups stake a claim on Zummar and Iyaziye without ignoring the Turkmen identity of Tel Afar, and they demand these sub-districts to be attached to the Kurdish Regional Government. Although there are different opinions on Tel Afar, the fact that Turkmen identity in Tel Afar is becoming stronger again as the security in Tel Afar has been getting better and sectarian tension has been on the decline for the last two years, reduced the allegations on Tel Afar's affiliation to Kurdish Regional Government for the time being.

2.2. Sinjar District and Qahtaniya Sub-district

Sinjar district is located on the west of Mosul Province and on the Syrian borderline of Iraq. According to the information provided by the Mosul Provincial Council in 2008, the population of Sinjar, where Kurds, Turkmens, Arabs and Yezidis live, is 235.950. It is 250.380 for 2010. However, this figure is not precise. Information related to the census of Iraq is determined based on the census carried

out in 1997 and by adding 3 per cent annual population growth rate. Thus, census has not been conducted in Iraq since 1997. Although it was announced that a census would be carried out in 2006, 2008, 2009 and 2010, it was always postponed due to the political developments in Iraq. All the preparations related to the census, which was planned to be conducted in 2010 but postponed for two times, were completed and census forms were prepared. Nevertheless, the opposition of political groups about the questions on the census form, as well as the fact that the government was formed only 9 months after the elections held on March 2010 led the census to be postponed to a future date.

In 1975, 137 Yezidi villages were destroyed in Sinjar due to the Arabization policy launched in Ba'athist Regime period. Furthermore, families from Arab tribes and most which are from Shammar, Tae and Jahesh tribes in the northwest of Iraq were replaced with Yezidis and Kurds who were forced to migrate from Sinjar. This situation continued from 1970's until 2003.

Qahtaniya Sub-district, on the other hand, is a settlement located between Sinjar and Baaj District. The current population of Qahtaniya, which is historically situated between Sinjar and Baaj districts is approximately 74 thousand. In 1977, Qahtaniya was attached to the Baaj District, where Arab population is in majority, as a result of the Arabization policy. As in Sinjar, in Qahtaniya as well, Kurdish, Turkmen, Arab and Yezidi populations live together. However, the majority of population in both Sinjar and Qahtaniya is composed of Kurds and Yezidis.

Negatively affected by the events taking place in Tel Afar between 2004–2006, Sinjar and Qahtaniya's only connection to Tel Afar, which is Mosul, was cut off. The U.S. opera-

tions carried out in Tel Afar and the efforts of radical islamist groups to extend towards Tel Afar and Mosul caused to a wave of violence against non-Muslim population in Sinjar and Qahtaniya. As will be remembered, hundred of people were killed during the attacks organized against Yezidis in Sinjar and Qahtaniya in 2007. In parallel with these developments, in accordance with the agreement signed with the Governorship of Mosul; public services and daily needs that could not be provided for the district from Mosul was provided by the Kurdish Regional Government through Duhok. Besides, the security in Sinjar and Qahtaniya has been provided by the Iraqi police, Iraqi Army and peshmergas since 2003.

Due to the fact that security situation in Qahtaniya got worse and public services could not be provided from Mosul in 2007, Qahtaniya was decided to be attached to Sinjar in accordance with the report that Provincial Council of Mosul had sent to the Cabinet. This aforesaid decision has not been approved yet. On the other hand, in 2008, Sinjar's Provincial Council took a decision and demanded Sinjar to be attached to the Duhok Province.

On the other hand, local election results of Sinjar are also important. According to the data of Independent High Electoral Commission of Iraq, the 2005 election results in Sinjar are as follows; Kurdistan Alliance received 59,9 per cent votes, and Yezidi Movement received 19,6 per cent of votes. In Qahtaniya, on the other hand; Kurdistan Alliance got 50,9 per cent of votes, while Yezidi Movement received 32,2 per cent votes. In local elections held in 2009, the Mosul Brotherhood List, led by KDP and PUK, the two major parties of Iraqi Kurds, and in which representatives of populations living in Mosul were also included, increased their voting rates in Sinjar and Qahtaniya. Mosul Brotherhood List pulled ahead of all the other lists by getting 76,9 per

cent of the votes in Sinjar, and receiving 81,6 per cent of votes in Qahtaniya. Nevertheless, there are also official reports suggesting that the elections in Sinjar was rigged. According to the report published by United Nations Assistance Mission for Iraq, 100 buses organized by KDP and PUK transported 100 electors from Duhok to Sinjar. On the other hand, while total votes in Sinjar and Qahtaniya were 76.386 in 2005 elections, it increased at the rate of 71 per cent in 2009 elections and reached 130.477. The aforesaid increase turned the election results in Sinjar and Qahtaniya into a controversial issue.

According to the figures declared by the Mosul Office of Article 140 Commission; compensations were paid and claimants returned their former places as a result of some 16 thousand lawsuits opened by Kurds and Yezidis, who were formerly forced to migrate from their places, in order to return Sinjar and Qahtaniya.

These developments taking place in Sinjar and Qahtaniya caused to many controversies among the local communities. The fact that Kurdish groups increased their dominance on Yezidis through pressure or promoting relations is such as to show that the pointer turned towards the Kurdish Regional Government. However, both internal differences of opinion of Yezidis and also divergences among Yezidis, Arabs and Kurds living in the area turns Sinjar and Qahtaniya into disputed territories. In accordance with the law, enacted by the Ba'ath Regime in 1970 and granting autonomy to Kurds, Kurdish groups claim that Sinjar is supposed to be attached to Kurdish Regional Government. Some of Yezidis put forward that Kurdish Regional Government give them political, cultural, administrative and religious guarantees, and thus they demand the affiliation of Sinjar to Kurdish Regional Government on the grounds

that they will lead a better life. On the other hand, nationalist Yezidis suggest that Kurdish groups do not see them as Yezidis, but as Kurds, and that the Yezidi identity will disappear in case Sinjar is attached to the Kurdish Regional Government; and thus they support Sinjar's staying under the administration of Mosul. Arabs, on the other hand, state that Sinjar has always been a part of Mosul and they oppose to its affiliation to Kurdish Regional Government. Turkmens also argue that Sinjar is a part of Mosul. Turkmens suggest that the purpose of Sinjar's being attached to Kurdish Regional Government is to join Kurdish territories in Syria, Turkey and Iraq; that the pressure on Turkmens especially in Tel Afar would increase; and that it could set an example for Kirkuk in case Article 140 is implemented in Sinjar. Despite differences of opinion, it is seen that the dominance of Kurdish Regional Government and Kurdish groups has increased since 2003.

2.3. Tel Kaif District

Tel Kaif is located in northern Mosul and has a border with Duhok. Tel Afar is located on the west, Bashika and Shekhan on the east. Tel Kaif is on an important geographic line. Tel Kaif, which includes Mosul Dam Lake on its borders, is also situated on the highway linking Iraq to Turkey. With approximately 143 thousand, Tel Kaif is mainly composed of Christian population. There are also Assyrian-Keldani, Arab, Yezidi, Kurd, Turkmen and Shabak populations living in Tel Kaif. Especially in central district, the whole population is composed of Christians. Following the fall of Saddam's Regime, with deployment of peshmergas in Tel Kaif as a result of the aforesaid agreement between Kurdish groups and the U.S., it has been under the control of Kurdish Regional Government since 19 March 2003.

Tel Kaif, which had been a sub-district of Mosul central district until 1970, was promoted to the status of district upon the affiliation of Al-Kush sub-district to Tel Kaif. Despite the fact that its borders were expanded upon the affiliation of Vanan sub-district in 1977, it was separated in 1982 as a result of the decision taken in Vanna Sub-District Council. But then again, in 1999, it was attached to Tel Kaif with the decision of Presidency Council of Iraq. On the other hand, as a result of the ceasefire agreement signed between central government forces and Kurdish groups, which upraise in the northern Iraq upon creation of no-fly-zone in the same area following the Gulf Crisis in 1991; the control of a part of Faida sub-district under Duhok administration passed to the control of Iraqi Army, and attached to Tel Kaif. Nevertheless a part Faida is still under the administration of Duhok province.

The local elections held in 2005 and 2009 are also such as to show the influence of Kurdish groups on Tel Kaif. Kurdistan Alliance, which received 61 per cent of votes in Tel Kaif in 2005 elections, got 57 per cent votes in 2009 elections with Mosul Brotherhood List. While Sunni Arab parties keep their voting rates at around 25 per cent, Christian parties, which received almost 13 per cent votes in 2005 elections, could receive 8 per cent of votes in 2009. The major reason of this situation might be shown as the Assyrian and Christian population migrated from Iraq to abroad after 2005. On the other hand, different data related to Tel Kaif sub-district comes up as we go into more local. For example, while Kurdistan Alliance got 44 per cent of votes in central Tel Kaif in 2005 elections, it could only receive 19 per cent votes in 2009 elections. Similarly in Vanna Sub-district as well, Kurdistan Alliance received 60 per cent of votes in 2005 elections, while Al-Hadba List, created by Sunni Arabs, won 61 per cent of the votes in 2009 elections. This case makes the situation of Tel Kaif more complicated.

As throughout Iraq, Tel Kaif was affected by the Arabization policy of Saddam's regime as well. There was an intense pressure especially against Christians and Keldanis in the region, the population structure of the region changed. As an autonomous region was created in no-fly-zone in the north of Iraq for Kurds in 1991, a security cordon was set up in Tel Kaif and a transit point was established for Christian, Assyrian and Keldani population living here.

The insecure environment in Iraq in the post-2003 period especially led Christians, who lived in other districts of Mosul and in Baghdad, to migrate to Tel Kaif. In accordance with the agreement signed between Mosul Governorate and peshmerga forces in 2004, the security of Tel Kaif started to be provided by peshmergas. While the Iraqi police in Tel Kaif is completely composed Christians and Kurds, Kurdish Regional Government provides financial assistance for 2000-person security force composed of Christians in central Tel Kaif and Al-Kush. These security forces are only responsible for protecting Assyrian-Keldani villages and churches. However, administrative services are still provided by Mosul provincial administration. On the other hand, Kurdish Regional Government is also active in Tel Kaif, especially on training services. Directorate of Education in Duhok Province opened an office in Tel Kaif, and Kurdish Regional Government has established schools in the area. Teachers of the aforesaid schools are appointed by Kurdish Regional Government, and their salaries are paid by the KRG as well. The medium of instruction is Kurdish, and flags of Kurdish Regional Government are hung in school entrances. Nevertheless, Mosul Provincial Administration does not accept these attempts and accuse the Kurdish Regional Government of non-competence. Besides, Kurdish Regional Government provides electricity and food for Al-Kush and Faيدا sub-districts in Duhok province.

The struggle for dominance over Tel Kaif negatively affects the local community as well. Most of the Christians oppose to the split of historical settlements in Duhok and Mosul and they demand guarantee for Christians as their constitutional rights. Therefore, the idea regarding that central government and Kurdish Regional Government agree and establish an autonomous local administration for Christians is quite common. Furthermore, they also demand social, cultural, political and security guarantees within the borders of Mosul Province.

While some Yezidis prefer Kurdish Regional Government for being more secure and having less discrimination, some others suggest that there might be an area created for minorities within the borders of Mosul Province such as Assyrian-Keldanis. There is an important group, which is forced to change its identity especially under the pressure of Kurdish groups and which considers Yezidis as a different identity other than Kurds.

Arabs steadfastly argue that no part of Mosul could be left to Kurdish Regional Government for etÜic, historical and geopolitical reasons. Kurds, on the other hand, put forward that Tel Kaif can have an autonomous status within Kurdish Regional Government, as it includes a minority population. In addition to this, Kurdish groups, arguing that Yezidis are already Kurdish-originated, suggest that the area where Yezidis live is split and that a part of Tel Kaif is currently under the control of Duhok, so that this area should be attached to Kurdish Regional Government. Thus, considering etÜic, religious, political and administrative structure of Tel Kaif; it might be suggested that maybe it will be one of the most difficult districts to reach a conclusion among the disputed territories.

2.4. Shekhan District

Currently, the administration of Shekhan District is split between Mosul and Duhok provinces. While Mazouri, Muraiba, Badre in the north of Shekhan are under the control of Duhok provincial administration; central Shekhan and Farouk districts are governed by Mosul Province. Bashika is located in the south of Shekhan, which has a border with Duhok in the north; while Akre is situated in the east and Tel Kaif in the west. Shekhan is the most important district in spreading Yezidi religion. In this respect, Shekhan is considered as the center of Yezidism. In addition to mainly being composed of Yezidi population, Shekhan also embodies Assyrian-Keldani, Turkmen and Kurdish populations within itself. There are Arab villages in the neighborhood of Shekhan as well. The population of Shekhan is estimated to be around 68 thousand.

The Arabization policy of Saddam's regime towards non-Arabs came into being in Shekhan as well. 147 out of 182 villages within Shekhan district were evicted by the Saddam's regime, and Arabs were placed in 64 villages. Therefore, many Yezidis acted in unison with Kurdish groups uprising against the regime in northern Iraq. It is known that Arabs, who were split into two parts following the establishment of autonomous region in northern Iraq in 1991 and placed in northern villages of the green line, evicted the aforesaid villages within Shekhan. On the other hand, Shekhan served as a line of defense for the Iraqi Army and Arabs here resisted against Kurds.

Shekhan was the first district among those under the administration of Iraqi government they entered in as a result of the agreement signed between the U.S. and Kurdish peshmergas during the war in 2003. As well as controlling the north of Shekhan, peshmerga

forces and Duhok police also started to control the south of Shekhan. Shekhan is one of the safest districts of Mosul, which is known as the most dangerous province of Iraq.

In administrative terms, Shekhan is relatively different than other disputed territories. A district council could not be established in Shekhan. Instead, there are three sub-district councils, two of which are in Mosul (central Shekhan and Farouk) and one is Duhok; and these sub-districts are governed by the aforesaid councils. In Shekhan, services are generally provided by municipality, and the mayor appointed by the Duhok province works in cooperation with both Mosul and Duhok provinces. However, the budget of Shekhan is provided by the Mosul Province. Nevertheless, some of the basic services such as education, health, water and oil are provided by Duhok provincial administration. For instance, 100 of 143 schools in Shekhan are attached to Directorate of Education in Duhok Province and 43 of the schools are attached to Directorate of Education in Mosul Province.

It is seen that these dual administrative structure in Shekhan did not show up in elections. In 2005 and 2009 local elections, the voting rate of Kurdish groups were over 90 per cent. Despite the majority of Kurdish groups, the views of local community are in parallel with their views on Tel Kaif. However, the dominance of Kurdish Regional Government is felt more in Shekhan, compared to Tel Kaif.

2.5. Al-Hamdaniya District

Al-Hamdaniya, which is located on Arbil border of Mosul, has been attached to Mosul administration since 1932; and it stays out of districts attached to Kurdish Regional Government agreed on 13 March 2003. However, the area covering former Kelek area in Al-Hamdaniya has been controlled

by Kurdish groups in 1991. The district has close administrative and economic relations with Mosul. Arab communities live in Nemrut village of the district, where a couple of Shabak villages are found among large Christian villages in historical process. On the other hand, in Kelek, which is located in east of Al-Hamdaniya near Arbil border, seven Kurdish villages are situated. Besides, there are also Turkmen population living in central Al-Hamdaniya. The acts of violence that took place in Al-Hamdaniya after March 2007, had an impact on defenseless Al-Hamdaniya population's changing their preferences. The insecurity environment in Iraq also directly affected demographic structure of Al-Hamdaniya, and Christians and Shabaks forced to leave their homes in various parts of Iraq settled in Al-Hamdaniya in large groups. As of 2010, the population of Al-Hamdaniya is estimated to be 155 thousand.

In Al-Hamdaniya, which is composed of three sub-districts, is found central sub-district, Bartilal and Nemrut sub-districts. The public services of Al-Hamdaniya district is completely provided by the administration of Mosul Province. While the Iraqi army and the Iraqi police provide security in Al-Hamdaniya; it is suggested that security forces are not sufficient. The majority of the Iraq police in Al-Hamdaniya is composed of Assyrian-Keldani, Shabaks and Turkmens. It is also possible to say that Al-Hamdaniya is under the pressure of peshmergas. Peshmerga forces established control points in the area until the central Al-Hamdaniya. The peshmerga forces especially entering until the former Kelek area prevent the Iraqi police to further advance towards the Arbil border from here.

In Al-Hamdaniya, Ishtar List and Kurdistan List, which were supported by KDP in 2005 and 2009 elections and composed of Assyrian-Keldani and Christians, received 40 per cent of the total votes. While Al-Hadba List

got 22 per cent of votes, Independent Shabak List received 17 per cent of votes. Considering the election results, the diversity in Al-Hamdaniya is worthy of attention. A solution to be found by preserving this diversity would please each component living in Al-Hamdaniya.

2.6. Akre District

Akre, which is located on crossing point of Arbil and Duhok provincial borders and neighbor to the Shekhan and Al-Hamdaniya districts situated in the easternmost of Mosul, has been governed by Duhok Province since 1991, and situated on "Green Zone" separating de facto Kurdish government from the Iraqi government. Akre was has been under the administration of Kurdish Regional Government since 19 March 2003. But it is attached to Mosul Province as governmental border. Although Kurdish population is in majority in the district, there is also a considerable number of Arab and Assyrian-Keldani population. The population of Akre in 2010 is estimated to be some 112 thousand.

Although Akre became a part of Duhok Province established 1969, it was attached to Mosul in line with the decision of Iraqi Revolutionary Command Council in 1980. In 1991, Akre on the "green line" was adapted to Duhok Province and kept under control by KDP. Within the scope of the Oil-for-Food Program, established by the United Nations as a result of the embargo placed on Iraq in 1995, Akre was handled within the borders of Duhok Province.

In 2005 elections held in Akre in Iraq, Kurdistan List received 94 per cent of votes, while Kurdistan Islamic Union received 4 per cent of votes. Due to the fact that Kurdish Regional Government did not take part in the elections held in 2009, elections were not carried out in Akre either.

While public services in Akre are provided by Kurdish Regional Government, security forces are provided by the Duhok police and peshmergas under the administration of Kurdish Regional Government. In Akre, there is no security forces under the administration of Iraqi central government. Akre, which does not have any relation with the Iraqi central government and Mosul Province, is seen within the administrative borders of Mosul only on the map, and it is totally under the control of Kurdish Regional Government.

2.7. Makhmour District

As stated in decrees and provisions of different governments, Makhmour has been a part of Arbil province since 1932. However, Makhmour was attached to Mosul following the green line dividing de facto Kurdish government and Iraqi government from one another in 1991. From then on, Makhmour has been considered apart from the districts composing Kurdish Regional Government. Nevertheless, there is no any decree or provision suggesting that Makhmour was detached from Arbil and officially attached to Mosul. However, Karach sub-district, which is attached to Makhmour and where Arab population is in majority, strongly opposes to the idea of being attached to KRG. Besides, there is also Turkmen population living in Makhmour. The population of Makhmour in 2010 is estimated to be 113 thousand. In addition to this, there are approximately 16 thousand refugees in Makhmour camp, where Kurds from Turkey live, and this camp is under the control of Iraqi central government.

Makhmour was also affected by the Arabization policy of Saddam's regime, and some Kurdish villages were evicted and Arab population was placed in the area. However, due to the fact that in the post-2003 period Kurdish Regional Government became more ac-

tive in northern Iraq and started to control Makhmour, most of the Arab population in this district migrated.

While most of the public services in Makhmour is provided by Arbil, the budget provided for Makhmour is still controlled by the Mosul Province. The unclear status of Makhmour resulted in complication, and thus Makhmour remained as one of the least developed districts of Iraq. The security of the district is provided by joint forces. Even though the district is controlled by the Iraqi army and Iraqi police, the Iraqi Army is composed of peshmergas attached to Kurdish Regional Government.

In the elections, dominance of Kurdish groups is felt. Kurdish groups receiving 91 per cent of votes in 2005 elections, received 80 per cent of votes in the local elections held in 2009. The fact that Kurdish groups have political dominance and that Makhmour was attached to Arbil in pre-1991 period, led this district to be controlled by the Kurdish Regional Government. Nevertheless, especially Arabs living in the Karach sub-district oppose to the attachment of Makhmour to the Kurdish Regional Government. It seems possible Makhmour becomes under the total control of Kurdish Regional Government, if the problem related to this sub-district is solved.

3. POLITICAL TRANSFORMATION IN LOCAL POLITICS OF MOSUL: NEW POLITICAL DYNAMICS IN IRAQ

3.1. Political Transformation in Mosul

The political process taking place in the post-2003 period in Mosul is explained above with all the details. The major determinant of the local politics in Mosul during this period has been the struggle between Sunni Arab groups and Kurdish groups, and this struggle

has reached conflict from time to time. It is known that Kurdish groups were effective in Mosul until the 2009 elections, due to the fact that Sunnis did not take part in the political process by boycotting both the general politics in Iraq and also the local politics in Mosul. The political atmosphere got tensed up due to the fact that Al-Hadba List, which was established in 2009 local elections and predominantly composed of Sunni Arabs, became dominant in Mosul and that they opposed to the policies of Kurdish groups. Especially the control of Kurds over the disputed territories caused the Mosul provincial administration to focus on these areas, and crisis points were created. This situation, which lasted until 2011, increasingly strengthened the overall dominance of Shiite groups in Iraqi politics, and also the steps taken by Prime Minister Nouri al-Maliki towards monopolizing its power approached the Kurdish and Sunni groups to each others. The most concrete example of this approach took place in Mosul and Nujeyfi's group holding the provincial administration agreed with Kurdish groups. As a result of this, Kurdistan List members boycotting the provincial council got back to their works in parliament. However, this agreement led to the split of Al-Hadba List and certain groups left the list. In the interviews, it was seen that Nujeyfis and Kurdish groups have the same common threat perceptions. Thus, it is seen that the two parties having problems with each other understood that they differently approached to one another and that they need themselves, as well as there are political interests between the two parties. It is obvious that this threat comes from Nouri al-Maliki in particular. Therefore, disputes on minor problems were postponed, and it was found out that even major parts could be lost while struggling for the problems especially in disputed territories. From this point of view, Kurdish groups and certain Sunni groups started to adopt a common atti-

tude on general politics of Iraq. It is observed that especially Sunni groups have been cooperating with Kurds to reach their former powers and that they want to use their influence in Iraqi politics. On the other hand, it could be suggested that Nouri al-Maliki took some steps for striving to bring the disputes to a sectarian level and thus to join Shiite groups together.

As a result of the alliance between Kurds and Al-Hadba List, it is also seen that the groups which left Al-Hadba List approached to Nouri al-Maliki. It might be suggested that Maliki approached to Abdullah al-Yawer, who left Al-Hadba. Because Yawer group is the second most effective group after Nujeyfis, in Mosul. As a matter of fact, it is known that Yawer group prevented the project of Kurds. It is also said that Kurds wanted to enter in Rabia sub-district, predominance area of Yawers, but they could not control it, and that this issue almost turned into an armed conflict but that the U.S. entered in the region and prevented the conflict.

As a result of alliance formed between Nujeyfi group and Kurdistan List, certain committees were given to Kurds. Here, it should be kept in mind that 8 of 11 members of current Kurdistan List within the Mosul Provincial Council are Yezidi, and 1 member is Gergeri. Nevertheless, it is seen that KDP and PUK took their seats as chairmans of committees on Article 140 the as soon as they turned back to the Mosul Provincial Council, and that more and more members from KDP take seats in committees. The committees led by Kurds are listed as follows.

- * Committee on Defense and Security
- * Education Committee
- * Committee for Public Works and Municipalities
- * Committee on Energy and Services

- * Committee of Foreign Affairs, Information and Culture
- * Committee for Civil Society and Human Rights
- * Committee for Investment, Tourism and Historical Artifacts
- * Agriculture and Water Resources Committee
- * Committee for Women and Children
- * Sports and Youth Committee

On the other hand, it was stated that Islamic Party, which has three seats in Mosul Provincial Council, would take part in the activities of Provincial Council, but would not participate in committees. In this respect, it is hard to say that there is a union among the Sunni groups that left Al-Hadba List. Also within the Iraqiya, in which Al-Hadba List takes part as well, the group of Saleh al-Mutlaq and Jamal Kerbouli, as well as the group of Nujeyfi and Rafi Isawi are also split. Reportedly Saleh Mutlaq and Jamal Kerbouli have been getting ready to create a new formation planned to do politics throughout Iraq.

On the other hand, it is seen that Nujeyfis are not efficient in Mosul and in neighboring villages. Currently, Nouri al-Maliki is striving to be active with its 16 offices across Mosul. It is indicated that Nouri al-Maliki has been trying to be effective through these offices and has been providing financial aids for the people. In this respect, the role of tribes are considered important. It is known that tribes have been in tendency to participate in active politics in Mosul in the recent period. Particularly mobilization of Ubeydi tribe is quite important. It is said that Ubeydis have been striving to create a new political movement. It is known that some 350 thousand population under the administration of Ubeydi tribe live in Mosul and in the neighborhood.

All in all, it is possible to suggest that Al-Hadba List is split now. For the time being, it is not possible to form as big coalition as it was. It is also believed that Esil Nujeyfi cannot assume the leader role to form as big as such a group. It is said that now there is a big public opinion in Mosul. It is indicated this public opinion argue that Mosul needs real patriotic political movements. It is known that there is an effort to learn from mistakes in the past and to establish a political group with principles. It might be suggested that nationalist movements, where Iraqi identity is brought forward, started to receive support in Mosul. It is known that people sharing this view are not only in Mosul, but also in Baghdad and Ramadi, there is a movement in this line. As a matter of fact, it could be said that Nouri al-Maliki also relied on nationalist discourses and thus he opposed to Kurds. In fact, Nouri al-Maliki's visit to Kirkuk on May 8th is also based on this. From this point of view, it could be suggested that the spark starting from Mosul flamed the fire of politics in Iraq and created new dynamics.

3.2. The Course of Political Balances in Iraq and Change Process in Dynamics

Since the general elections held in Iraq on 7 March 2010, politics has been silently and deeply going through a transition. This transition is a change of structure of post-invasion political order in Iraq. Although the change in political structure is an incomplete process the factors, which constantly create a crisis atmosphere and push "forced" partners of the government to constantly compete with one another, even reached a level to seek for an alternative against the Maliki government. However, this search does not point out a simple change of power balance within the government and new requirements, but it points out a much deeper transition. This transition is the change in Iraqi politics from

etic and sectarian level into a centralized-decentralized level. So that the discourses of the parties started to be reshaped in political struggle and showdown, as well as the alliances of the last few years started to leave their seats to new formations. This situation was clearly seen in successive foreign visits of Massoud Barzani and also Muqtada Sadr's visit to Arbil. Therefore, in the recent period, the increasing tension between Baghdad and Arbil, dictatorship accusations against Maliki, expectations regarding the end of government, Hashimi crisis, demands of Salahaddin, Diyala and Anbar for federalism, and many other small-scaled tension should be seen as a part of this process. Within this scope, the near future of the government in Iraq should be assessed within the frame of factors such as local interests, new political balances, transition in political structure, balances in the Middle East; beyond the competition among the leaders (Maliki-Barzani, Allawi-Barzani etc).

3.3. Understanding New Political Dynamics in Iraq

The post-invasion political structure in Iraq took shape at etic and sectarian level to a large extent. As long as this was the level of politics, alliances and divisions took place at the same level as well. Between the years 2003-2009, there were 3 major sources supporting this ground which more intensely affected the political structure of Iraqi politics. These sources are listed as follows;

- * The role of etic and sectarian factors in organization of state and restructuring of politics,
- * Civil war which took place at an extremely extensive level especially between the years 2005-2008,

- * And the fact that the identity of society did not settle in the post-invasion period and conflict dynamics weakened Iraqism.

While each of these three factors triggered political dynamics towards conflict, the following four facts came up as a result of these factors:

- * As long as strong governments did not exist, a pattern of political groups organized in accordance with the main line of loose and new political structure emerged among parties and coalitions.
- * The on-going invasion made the U.S. only and ultimate decision-maker. All the states in the region, Iran in particular, was in a close contact with Iraqi groups, but the influence of other states within the system led to destruction of the current situation or to creation of an impact area.
- * While the Iraqi identity was restructured, the elements different from the past started to emerge.
- * In the course of time, political structure started to become natural and to turn back to the main contradiction in Iraq: Decentralization vs. centralization; local interests vs. national interests.

The above-mentioned facts can be explained as follows.

The lack of a powerful government or parties created weak alliances among the political actors in Iraq, rather than a political competition. Governments or political parties did not mean anything in Iraq for a long time as of 2003. Despite the creation of many political parties, most of them did not have organization, ideology, leadership, power, source and base.¹ The leaders of the parties were on the

forefront, rather than the parties. The power of leaders stemmed from having a close relationship with the U.S. or Iran. Therefore, first councils (Government Council and Interim Governing Council) and governments went through a legitimacy problem to a large extent. The fact that it was known the actual control was in the hand of the U.S. behind the scenes caused the people to feel distrust and disrespect towards the government. Besides the majority of parties were extremely weak. The lack of a strong opposition in the Saddam Hussein period affected political structure. The acquaintance of most of the parties dated back to opposition days further increased the distrust. The individual friendships among Hakim family, Iyad Allawi, Massoud Barzani and Jalal Talabani dating back to opposition period was not enough to establish trust. Popular elements, parties and leaders (Maliki, Sadr, Jafari etc.) of the new politics could not establish as close relations as the other group did.

All of the parties went through organization crisis. KDP and PUK were relatively less affected, but even they lost power. The others, on the other hand, quickly expanded in the first place due to the lack of a party base. But after a while, this expansion reversed. For example, the Islamic Supreme Council of Iraq (ISCI) had to change both its organization and its discourse. Despite the big success in 2005 elections, it had to accept many people not coming from the traditional base of the party, in order to fill the seats it won in Provincial Councils. The fact that most of those people were involved in corruption brought a major damage to ISCI. The close relations of the aforesaid party with Iran, and corruptions in local administrations led to inevitable fall of the party in following elections. (Today, ISCI is in a total split process. Badr and ISCI were split. As much as the organizational weakening, it also decreased the number of

seats of ISCI in the parliament below 10) The Sadr Movement went through a similar process. Especially during the civil war period between 2005-2008, certain circles alleging to be a part of the Sadr Movement carried out such bloody attacks that even Muqtada al-Sadr strived to remove them from his own organization. (The most known is Asaib al-Hak presently acting together with Maliki)

Apart from organizational problems of parties, the parliament itself had a very major problem. Although parties or coalitions have numerical superiority and authority within the parliament, the fact that making a major law in the parliament would affect the political stability throughout the country tied the hands of parliament. The Constitution, which was issued with big deficiencies in late 2005 and about which the U.S. promised Sunni Arabs, could not be amended despite the authority of parliament. The referendum condition laid down for Constitutional amendment and the regulation that this referendum could be rejected in 3 provinces with 2/3 of votes locked political system. The presence of parties and coalitions in parliament remained limited within the frame of given laws and legal loopholes. Above all, no political decision could be taken on important issues in the country, because of expectations regarding that political conflicts can turn into separatism and the country might be split or outbreak of a civil war could become inevitable. No legal regulation could be made on issues such as; oil law, definition of federalism, disputed territories, the status of Kirkuk. Thus, parliament and government started to become an instrument functioning as a distributor of source and not going beyond this function. While Kurds turned the parliament in Baghdad into an institution to prevent its issuing any decision against themselves and in which they tried to protect their gains and their budget in particular; Shiite Arabs main-

tained their relationships in the parliament as a reflection of the political competition among themselves. Sunni Arabs, on the other hand, were not already properly represented in the first period. In the post-2010 period, source and office sharing came first for most of the deputies and leaders.

The only exception of this process was the fact that Maliki took the control of many sources during his two-term office as Prime Minister, and that he turned himself into state within the state based on broad prime ministry authorities that the U.S. provided for Allawi. In this process, Maliki created his own militant group and a big impact in bureaucracy with security forces, energy, jurisdiction in particular. Despite the weak parliament and government, he turned into a leader with a strong authoritarian tendency, as seen in many of the precedents of Iraqi political history. This process also constituted one of the bases of centralization and authoritarianization argument to be discussed in the future.

The second above-mentioned fact is the determinant of the impacts of the U.S. invasion. The influence of the U.S. on the government and its authorities within the government during its presence in Iraq differed in the course of time. While military and civilian officials directly appointed by the U.S. held the power in Iraq in both official and actual terms between the years 2003-2004; the power was handed over to the Iraqi at least in official terms between the years 2004-2010. Nevertheless, as seen more intensively between the years 2004-2009, the U.S. had actual influence in Iraq. The U.S. Ambassador to Baghdad and the commanders of occupation forces in Iraq had a direct de facto power. It was actually impossible to oppose to the U.S. with its more than 100.000 soldiers deployed in Iraq. It was known that the U.S. prepared the Constitution. Although the U.S. let the

power struggle among the parties to a certain level, it did not let this turn the situation in the country against itself. Besides, despite the fact that members of the former regime lost their power, the politicians of the new period drew their strength from the U.S. to a large extent. While Kurds regarded the U.S. as guarantor of their gains, Shiite Arab parties, having close relationship with Iran, used the U.S. as a shield against Sunni Arabs and the other countries supporting their political formations. It was not possible for the Sadr Movement and ISCI to overcome the Sunni resistance even if they had prime ministers such like Maliki and Jafari on their own, or armed militias such as the Mahdi Army and the Badr Brigade. During the periods, when the resistance was the strongest, it was neither their own armed forces nor Iran, but the U.S. troops which protected the power Shiites against the armed groups (Arab tribes, former Ba'athists, Al-Qaeda forces, nationalist groups and even some Shiite armed groups) challenging against the new political system including Baghdad and its neighborhood. Therefore, Kurds and Shiite Arab movements, the majority in the parliament, had a limited area of movement. In military operations, national competitive biddings or in important political issues, it was civilian-military U.S. officials who directly or indirectly had the final word either in explicit or implicit way. The majority of Sunni Arabs were also included in those who received support from the U.S. and tried to be close to it as of early 2008. Those, except from Al-Qaeda members and former regime's members, agreed with the U.S. and they became predominant in their own districts, they got money and arms, they found an opportunity to represent in political platform, and also they found a stabilizer against the Shiite pressure on themselves. While Sons of Iraq and Sahwa Organization played a major role in fight of the U.S. against resistants, it also had impact on political environment.

Arab tribes which took up arms as they felt neglected and suppressed after Saddam Hussein, resorted to cooperation with the U.S. in order to be on the winner side. In this process, some started to see Kurds and some started to see Shiite Arabs as main opponent. This agreement, which firstly started among the tribes, afterwards turned into organization of Sunni Arabs with the support of the U.S. and their alliances in the Middle East. Thus, the U.S. which was preparing to withdraw from Iraq strived to stabilize the unstable atmosphere through Sunni Arab alliance which had been caused by the overpower of Kurds and Shiite Arabs. While doing so, the U.S. supported Maliki against Sadr and ISCI, which it believed to have further remained under the influence of Iran (as clearly seen in the operations carried out by Maliki against the Mahdi Army in Baghdad and Basra in 2008), on the other hand it refrained maximalist demands of Kurds. For instance, none of the major U.S. oil companies operated in northern Iraq in that period. In 2007, when Kurds were more powerful, it prevented Kirkuk to be attached to the Iraqi Kurdish Regional Government.

To sum up, it was always the U.S. who had the final word in Iraq until the Obama period and 2009 when the U.S. took the ultimate decision to withdraw. While the U.S. tried to preserve the balance for the post-U.S. withdrawal period as of 2010, it supported Maliki, whom it considered as an equilibrium, despite all his deficiencies. On the other hand, 2011 was a year when the U.S. totally focused on withdrawal and it turned into a foreign stabilizer. In an environment, where it was not the U.S. having the final word, other countries in the region tried to fill the vacuum.

The third fact was the social transition taking place in the process of restructuring the identity of Iraqism, and the political impact of this transition. While the Iraqism identity

was restructured, it was seen that elements different from the past started to come to the forefront. The Iraqi Kurds went beyond Iraqism in the post-invasion political order. Even though they put across that Iraq is an Arab and Kurdish state through Constitution, they emphasized it is a voluntary unity that would not last long and come to an end in case of crisis or when the conditions change. For Kurdish community, the Iraqism ended to a large extent. It rather became the name of an obligatory political group rather than a social identity. They accused very few movement or attempt opposing to this idea for betraying national stance of Kurds. Thus Iraqism started come to mean being Arab with each passing day. The cultural consensus between Arabs and Kurds was much bigger. Kurds were considerably split from the rest of Iraq in terms of educational and commercial relations. The phenomenon of not learning Arab language, maybe which came up among post-1990 generation maybe because of obligation, became completely optional in 2000's. Kurdish youth and political approaches they created focused not on Baghdad, but on IKRG. KDP-PUK dispute or its derivatives (Gorran-KDP or Gorran PUK dispute), which are considered by those outside of IKRG that it could return, became widespread among new generation, not among peshmergas or politicians who fought with each others for years. The determinant of political relations in IKRG is not what happened between Baghdad and Arbil, or the developments in Mosul and Diyala; but rather Arbil-Sulaymaniya dispute, corruption, favoritism, political pressure, freedom of press and economic problems. As a matter of fact, the targets in daily headlines of pro-KDP and PUK press during the period, when the tension between Massoud Barzani and Nouri al-Maliki was at highest level in recent weeks, were each others. Put in a nutshell, while the new political ground was formed in Iraq; the Kurdish, Sunni Arab and Shiite Arab trilogy

(also could be called ethnic and sectarian politics duo) started to leave its place to a new process other than those factors.

Another part of the restructuring of Iraqi identity also started to change form. As it was in Saddam Hussein period, Iraqism is no more considered equivalent to Sunniism or Ba'athism. It was not right to limit Iraqism with the above-mentioned definitions in terms of social identity in the past either. But considering in terms of political identity, the pre-2003 Iraqism concept pointed out two facts above to a great extent. In the post-invasion period, on the other hand, an Arab community with strong religious/sectarian emotions started to come to minds when saying Iraqism. In fact, religion and politics have always been together in Iraqi political history. It cannot be said that religion-politics relation was not truly separate when Ba'athists were in dominance either. Of course, it was never the same for Sunni and Shiite Arabs in Iraq. Especially Shiite Arabs constituted the backbone of many movements not stemming from religious origins in the past. In the post WW2 period, many figures in Iraq from communist, Ba'athist and liberal movements who became the symbol were Shiite-originated. However, after the invasion, the political movements or parties, composed of Shiite Arabs, started to be split as; Dawaist, Sadrist, Badrist, Hakimist etc. Even though it is a undeniable fact that there is a secular nationalist group as well as major tribes defining their interests at local level among Iraqi Shiite Arabs, this situation does not change the fact that most of the Iraqi Shiite political movements are composed of Islamist parties.

Sunni Arabs, on the other hand, were split into two in terms of identity: anti-Kurd Sunni Arabs and anti-Shiite Sunni Arabs. This identity definition largely depends on geography Sunni Arabs live and on their local interests.

In certain periods, the majority of Sunni Arabs considered the partnership between Shiite Arabs and Kurds as a major political threat. However, a period, where a threat that is felt more closely for the groups outweighs in reshaping of socio-political identity, started. The only realistic "hold" of this group, whose only notion they could hold on was Iraqism, was their defining a territorialist identity through Iraq. Therefore, the political discourse of Sunni Arabs who were born as against invasion, its institutions, the influences of foreign countries in Iraq, the way of doing ethnic and sectarian politics, and even against decentralization was strived to be carried on through Iraqism. (At this point, the fact that the name of Sunni Arab Bloc is Al-Iraqiya seems to be extremely meaningful.) However, the fact that it is a broad movement including the above-mentioned approaches brought along victory in its first serious coalition attempt, and also its being the political group that went through the first and most serious splits after the elections brought out its fragility. The problems Sunni Arabs went through in identity definition and the fact that they could not overcome problems within themselves formed the basis of political splits.

It could be suggested that the three facts mentioned above triggered the fourth one. The major axis of the political order in Iraq between the years 2003-2010 might be considered as the most important reason lying behind the formation of the fact we will handle below. In the post-invasion period, the conflicts and power struggle at all levels stemming from political order forced the political structure of the country to face again its main dilemma in the past in an anachronical way. This dilemma is the fact that rivalry between centralization vs. decentralization or "national" interests vs. local interests is the major problem of Iraqi politics. This problem, which started upon the fictionalization of a

state that did not exist in the past by joining Mosul, Baghdad and Basra Provinces together, appeared as Shiite uprising against British invasion and Kurdish uprisings against Baghdad, as the most known examples in Iraqi history. This dilemma, which has not lost its importance after 1958 Revolution, has never been actually overcome, and it entered in a new stage upon the fall of central government following the invasion.

As mentioned above, as long as governments are weak and a powerful party or leader does not try to take control of whole Iraq organization of politics, which is the major element of Iraqi political system in the post-invasion period, at ethnic and sectarian level prevented resurgence of centralized tendencies or government overthrown by entrance of the U.S. in Baghdad. Nevertheless, prominence of a centralist and strong Shiite leader, who could receive support of the majority (currently Nouri Maliki) started to change the direction of pointer in struggle between centralization and decentralization. Considering why and how Maliki became powerful, it could be easier to observe this transition process. The factors strengthening Maliki could be listed as follows: receiving a major foreign support; focusing on right persons on right time; striving to take the support of local powers; standing out amongst the powers struggling with each other while he was not regarded as a major threat by others due to his weak position in the beginning; the advantage provided by state's control over all kinds of incomes in an economic structure depending on oil; and its expanding well in bureaucracy.

Maliki's increasing power actually includes a cause and effect relation upon the shift of struggle in Iraq rather towards the dilemma of centralization-decentralization. For instance, it was seen that lists or alliances with centralization-centric discourses came first

among the most prominent factors in 2009 Provincial Council Elections and 2010 Parliamentary elections. This tendency, which was started to be felt as of mid-2008 brought along two questions. Who demands centralization? And, is Maliki becoming authoritarian? Maliki, who achieved to take office as prime minister as he was not powerful, gradually increased his power in the system after he came into power. The major demand of Maliki can be summarized in a single sentence: To have a control over whole Iraq. It has been witnessed for many times that Maliki is ready to use every means to attain this goal.

When Maliki took office as prime minister in 2006, both countries in the region and the majority of Iraqi actors (except for Kurds and ISCI) supported policies to reinforce centralization even if for different reasons in an environment; where state authority collapsed, security problem hit the top, almost no oil could be produced, and where it was not clear where incomes go. As a matter of fact, even Kurds, who could be the most powerful opposition in this process, did not display a great opposition against this centralization attempt of Maliki, as long as he did not incline towards them and damage their incomes. Nevertheless, Maliki's resorting to every means and the transition period breaking out in the Middle East radically changed the perceptions of both most of the countries in the region and also the majority of Iraqi actors towards Maliki. In order to reinforce centralization, Maliki:

a) supported the U.S. on making all the armed groups, which caused trouble for the government, ineffective.

b) used extensive violence against the parties opposing to the state authority without discriminating whether it is Sunni or Shiite. For instance, he supported Sons of Iraq and Sahwa. He strived to clear Al-Qaeda, Ba'athists and Mahdi Army.

c) tried to get the support of religious authorities, but in case he couldn't, he acted practically and did not come into conflict with them.

d) strived to monopolize the oil production. For instance, he did not give up on Shahristani, despite all criticisms.

e) formed periodical alliances with everyone against everyone. He tried to find an ally in every rivalry with other actors. He made promises to everyone, but never kept them.

f) cut the efficiency of other parties in the country. He tried to control critical points.

g) monopolized all the security units in parallel with the U.S. withdrawal, and established a network for himself across the country.

h) assessed disputes in local politics. He set the parties against each others on the grounds of providing support from national government.

i) defused the tension when required.

j) always achieved to receive support from the U.S. and Iran together. He stood at a certain distance with both of them (interestingly close to both of them).

All this process brought Maliki to such a position that; the name of Maliki started to be mentioned along with authoritarian centralization process. This situation became more distinct upon the U.S. withdrawal. Between the years 2008-2012, Maliki was constantly criticized by all political parties. Nevertheless, what is ironic right now is the fact that those who are trying to overthrow him right now is the are the people who used to sit on that seat. Although he irked all political parties, currently the anti-Maliki groups started

to aim at preventing him from going any further, instead of overthrowing him, due to the fact that a better alternative is not possible at least for political stability or instability in Iraq in terms of current parliamentary balances.

The most successful policy of Maliki within the above-mentioned process was to wisely use a factor that could easily be seen when looking at the historical dynamics of Iraqi politics. This policy is to incite the split in opposition movements by using local interests and to make it obligatory for central government (for himself). This was not a trump only played by Nouri al-Maliki or Dawa Party. In history, many experienced politicians governing Iraq tried this method, and succeeded in many of them. In current situation; Those who want to protect their local interests by relying on central government among Sunni Arabs (those who left Al-Hadba in Mosul, major Sunni Arab tribes in Kirkuk, some of the tribes creating Sahwa in Anbar etc.), who want to win victory over their rival in the power struggle among Shiites (Asain al-Hak against Sadr Movement, Badr Organization against ISCI), who are not content with the increasing power of KDP within IKRG even if there is not a major fraction among Kurds, and who could not find what they expected in politics among Turkmens, are in good relations with Maliki, and they even seriously support him. This situation leads to the shift of identity-centric or ethnic-sectarian political line into a centralization decentralization-axis political structuring with each passing day.

3.4. Concrete Indicators of New Political Relations

In the recent period, it is possible to observe the most concrete indicators of the new political relations in the disputes taking place between Massoud Barzani and Nouri al-Maliki and in the effort of the anti-Maliki front

to come together. It is seen that Barzani, who played an important role in the formation process of the government, adopted a clear stance against Maliki. The dispute between Barzani and Maliki is related to the problems between Iraqi Kurdish Regional Government (IKRG) and central government, rather than to unfulfilled promises given during the formation of government. Nevertheless, contrary to the problems went through with Baghdad, Barzani has been striving to form a broader front also by considering the political equations in Iraq. As a matter of fact, his biggest gain in the recent period is the fact that he started to share many common grounds with Muqtada al-Sadr, who is the biggest dissident of Maliki among Shiite Arabs in addition to some of Sunni Arabs. Within this framework, it has been seen that Muqtada al-Sadr was also added among the leaders such as Massoud Barzani and Iraqiya leaders in criticisms against Maliki since December 2011. The last chain of Massoud Barzani's effort to overthrow Iraqi Prime Minister Nouri al-Maliki by acting in unison with Iraqiya in the recent period has been Muqtada Sadr's visit to Arbil. Following the conference held in Arbil, both in local and international press, it was highlighted that major steps were taken during the conference to overthrow the Maliki government, that the parties agreed on applying pressure primarily on Maliki, and that this agreement could pave the way for a clearer political conflict in the long term. The recent statements and talks, on the other hand, cause to debates on the scenario regarding that this agreement could turn into changing the government through vote of confidence. From this point on, the current political developments will be strived to be discussed within the frame of the outline above. The analyses and examples will not be limited with Iraqiya, even though the main focus will be Iraqiya, which is the coalition most affected by the transition despite the fact that it was included in the system afterwards.

There has been differences in political balances of Iraq, within the transition process tried to be explained in the previous section. This process can be outlined as follows: Political alliances that started to take form as of late 2009 became more prominent after the 2010 general elections. Accordingly, while Shiite Arabs were divided into two between National Iraqi Alliance and State of Law Coalition; Sunni Arab tribes, Iraqi nationalists, former Ba'athists and Turkmens gathered under the roof of al-Iraqiya. Despite their split into several groups, Kurds kept their major axis upon the fact that KDP and PUK came together within the frame of Kurdistan Alliance.

A national unity government was formed upon the imposition of elections results and countries in the region (including the U.S.). In this process, while Shiite parties, which separately took part in the elections, gathered under the title of National Alliance; splits started to take place within al-Iraqiya because of bargains related to distribution of ministerial and other offices. Since the formation of the government in 2010, major changes have taken place in political balances of Iraq. The most important actor of this change has been Al-Iraqiya. This list, which was the largest coalition in the pre-election period and took the lead in the elections, started to be split. The split, which was firstly caused by the disputes because of given or not given ministerial offices, then created the group called "White Iraqiya". This group, which is composed of less than 10 deputies, started to play a critical role due to the parliament arithmetic. Nevertheless, the real split has taken place in the last few months. The causes of this split can be listed as follows: differences of opinion within al-Iraqiya, the fact that the number of members who are not content with distribution of offices are increasing with each passing day, and also the increasing number of deputies or groups cooperating with the central government in order to meet their expectations in local politics.

The prominent figures of Al-Iraqiya, which was created upon the fact that groups aiming at establishing balance in an authoritarian regime in Iraq came together, could not somehow display a real harmony. The creating an office, planned to be created for Iyad Allawi who is head of the list in the formation process of the government, was constantly postponed. On the other hand, the other Al-Iraqiya leaders who took office as Speaker, Minister of Finance, Deputy Prime Minister and Vice President did not give a real support for the extensions about the position of Allawi. Another example related to lack of coordination within Iraqiya was seen in accusations against Tariq al-Hashimi and Saleh Mutlaq. Although Al-Iraqiya leaders firstly opposed to accusations against Tariq al-Hashimi for supporting terrorism; the government could not efficiently use all its weapons including boycotting. As a matter of fact, while Al-Iraqiya boycotted the government and parliament, some ministers and deputies broke this boycott. As the accusations against Hashimi continued, a crisis took place between Mutlaq and Maliki and then the flame of the crisis was quickly cooled down as Mutlaq kept quiet about it. To sum up, Iraqiya leadership did not stand behind one another during the time of crisis, and started to lose the trust of its members and to lose the control over them.

On the other hand, there is a dynamic which has become much stronger for the last few months. This dynamic is the fact that the political conflict between central government and Iraqi Kurdish Regional Government in northern Iraq triggered a split within Al-Iraqiya. One of the elements which brought Al-Iraqiya List together was to try to establish balance in Shiite Arab administration in Baghdad, and the other one was to join forces against IKRG in near areas. As a matter of fact, this process, which took its clearest shape upon the creation of Al-Hadba Coal-

ition in Mosul in 2009, turned into an alliance under the roof of Iraqiya in parliament elections. Thus, Sunni Arabs living in Mosul, Salahaddin, Kirkuk Diyala provinces joined their forces against the efforts of IKRG to establish political dominance in their provinces. Sunni Arabs in these provinces opposed to the authority of Maliki in Baghdad and to the local authority of IKRG. Nevertheless, while a group within Al-Iraqiya started to cooperate with Kurds against the increasing authority of Maliki, other groups whose local interests outweigh started to approach towards Maliki against Kurds. The examples of this new and major change started to be observed in all the provinces mentioned above. Central Mosul Al-Hadba List, which is one of the most important components of Al-Iraqiya, was split upon the fact that Mosul Governor Esil Nujeyfi (also the brother of Iraqi Parliament Speaker Usama Nujeyfi) resorted to solve the problems by seeking settlement with IKRG. Within the last few months, many important figures of Al-Hadba left the list and this group lost almost fifty per cent of its power. The majority of politicians who left Al-Hadba strived to ally with central government against IKRG. So that, an extremely important transition process started from the power balance in Mosul.

In Salahaddin, on the other hand, the alliance in Provincial Council, where people who were close to Iyad Allawi (Wifak Group) were in majority, was split after this province declared itself as a federal district. While 20 of 24 members of the Provincial Council supported the federal district project, today, almost half of these members oppose this idea. While people close to Saleh Mutlaq fell into silence, most of the politicians close to Allawi supported White Iraqiya or Maliki. It is seen that the influence of Maliki, which was only limited in two districts where Shiite Arabs are in

majority in the south of Salahaddin Province, in the aforesaid one is increasing. In Diyala, on the other hand, the conflict between Maliki and IKRG on Hanaqin creates new power balances. The last province that should be stated in Kirkuk. Sunni Arabs, who constituted the backbone of Iraqiya List in 2010 elections, started to explicitly be inclined to Maliki as a result of the approach between Iraqiya and IKRG. Figures such as Mohammad Tamim, who became Minister of Education while he was Kirkuk deputy, and Omar Juburi, who is still Kirkuk deputy, (both of them are from Juburis, the biggest and strongest Arab tribe in Kirkuk) explicitly developed very close relationships with Iraqi Prime Minister Nouri al-Maliki. As understood from their political attitudes and discourses, the other most important Arab tribes in Kirkuk (such as, Ubeydis and Al-Hamdanis) also seem to pursue the same direction. All in all, it is seen that the coalition composing Iraqiya started to crack, and that Maliki used the parts splitting from this group as a shield both in parliament and in his political discourse.

3.5. Conclusion

As mentioned before, the political transition Iraq has went through in the recent period which was extensively summarized in the beginning of the study is an incomplete process. With the first signals, it can be observed that there has been major changes in political alliances. These changes that can affect all the alliances might come to mean that a political organization such as Sunni-Shiite or Arab-Kurd considerably weakened. In a near future, politics in Iraq will strive to become normal and to put the conflicts aside. Nevertheless, all the conferences remain inconclusive as long as realistic solutions are not generated for the current structural problems of the country. As could be understood from the above-mentioned details, in Iraq, there is an effort to topple the Maliki government and form a new government. However, the party to launch this process ought to get along with all groups in Iraq. Currently, the parliament arithmetic protects Maliki. Nevertheless, the efforts to end the Maliki government should be carried out not only through hall game but at centralization decentralization levels.

ENDNOTES

- 1 At this point, of course, Dawa Party, Islamic Supreme Council of Iraq (formerly known as Supreme Council for the Islamic Revolution in Iraq established in 1982), Kurdistan Democratic Party and Patriotic Union of Kurdistan should be handled differently from the others.

ORSAM ACADEMIC STAFF

Hasan Kanbolat
 Prof. Dr. Hayati Aktas
 Assoc. Prof. Dr. Hasan Ali Karasar
 Assoc. Prof. Dr. Tarik Oğuzlu
 Asst. Prof. Dr. Mehmet Şahin
 Assoc. Prof. Dr. Harun Öztürkler
 Assoc. Prof. Dr. Özlem Tür
 Habib Hüzmüzlü
 Asst. Prof. Dr. Serhat Erkmen
 Asst. Prof. Dr. Canat Mominkulov
 Asst. Prof. Dr. Bayram Sinkaya
 Dr. Abdullah Alshamri
 Dr. Neslihan Kevser Çevik
 Dr. Didem Daniş
 Dr. Jale Nur Ece
 Dr. İlyas Kamalov
 Dr. Yaşar Sarı
 Dr. Bayram Sinkaya
 Dr. Süreyya Yiğit
 Att. Aslıhan Erbaş Açikel (LL.M.) Hamburg
 Fazıl Ahmet Burget
 Volkan Çakır
 Esra Demir
 Bilgay Duman
 Ogün Duru
 Noyan Gürel
 Selen Tonkuş Kareem
 Oytun Orhan
 Sercan Doğan
 Nebahat Tanrıverdi
 Uğur Çil
 Leyla Melike Koçgündüz
 Göknil Erbaş
 Aslı Değirmenci
 Ufuk Döngel
 Jubjana Vîla
 Mavjuda Akramova

ORSAM Director
 ORSAM Trabzon Representative, Karadeniz Technical University Department of International Relations
 ORSAM Advisor, ORSAM Eurasian Strategies Coordinator - Bilkent University
 ORSAM Advisor, Middle East – Antalya International University Department of Political Science and IR
 ORSAM Advisor, Middle East - Gazi University, Department of IR
 ORSAM Advisor, Middle East Economies - Afyon Kocatepe University, Department of Economics
 ORSAM Advisor, Middle East - METU, Department of IR
 ORSAM Advisor, Middle East
 ORSAM Advisor, Middle East -Ahi Evran University, Department of IR
 ORSAM Researcher, Middle East – Al Farabi Kazakh National University
 ORSAM Advisor, Middle East – Yıldırım Beyazıt University, Department of IR
 ORSAM Advisor, Middle East – ORSAM Riyadh Representative
 ORSAM Advisor, Middle East - METU, Department of IR
 ORSAM Advisor, Middle East - Galatasaray University, Department of Sociology
 ORSAM Advisor, Maritime Safety and Security
 ORSAM Advisor, Eurasia
 ORSAM Advisor, Eurasia - ORSAM Bishkek Representative, Kyrgyzstan-Turkey Manas University
 ORSAM Advisor, Middle East - Atatürk University
 ORSAM Advisor, Eurasia
 ORSAM Advisor, Energy-Maritime Law
 ORSAM Advisor, Middle East - Afghanistan
 ORSAM Advisor, Africa - ORSAM Antananarivo (Madagascar) Representative
 ORSAM Advisor, Middle East
 ORSAM Researcher, Middle East
 ORSAM Managing Editor
 ORSAM Izmir Representative
 ORSAM Erbil (Iraq) Representative
 ORSAM Researcher, Middle East
 ORSAM Research Assistant, Middle East
 ORSAM Research Assistant, Middle East
 ORSAM Research Assistant, Middle East
 ORSAM Research Assistant, Middle East & Projects
 ORSAM Research Assistant, Black Sea
 ORSAM Research Assistant, Middle East
 ORSAM Research Assistant, Middle East
 ORSAM Research Assistant, Middle East
 ORSAM Research Assistant, Middle East

ORSAM Water Research Programme

Dr. Tuğba Evrim Maden
 Dr. Sey, Kılıç
 Kamil Erdem Güler
 Çağlayan Arslan

ORSAM Water Research Programme Hydropolitics Researcher
 ORSAM Water Research Programme Hydropolitics Researcher
 ORSAM Water Research Programme Research Assistant
 ORSAM Water Research Programme Research Assistant

ORSAM ADVISORY BOARD

Dr. İsmet Abdulmecid
 Prof. Dr. Hayati Aktas
 Dr. Abdullah Alshamri
 Hasan Alsancak
 Prof. Dr. Meliha Benli Altunışık
 Prof. Dr. Ahat Andican
 Prof. Dorayd A. Noori
 Prof. Dr. Tayyar Arı
 Prof. Dr. Ali Arslan
 Başar Ay
 Prof. Dr. Mustafa Aydın
 Assoc. Prof. Dr. Ersel Aydınlı
 Assoc. Prof. Dr. Veyysel Ayhan
 Prof. Dr. Hüseyin Bağcı
 İtir Bağdadı
 Prof. Dr. İdris Bal
 Assist. Prof. Dr. Ersan Başar
 Kemal Beyatlı
 Barbaros Binicioğlu
 Prof. Dr. Ali Birinci
 Assoc. Prof. Dr. Mustafa Budak
 Dr. Hasan Canpolat
 Ret. (Air) Gen. Ergin Celasin
 Assoc. Prof. Dr. Mitat Çelikpala
 Prof. Dr. Gökhan Çetinsaya
 Dr. Didem Daniş
 Esra Demir
 Prof. Dr. Volkan Ediger
 Prof. Dr. Cezmi Eraslan
 Prof. Dr. Çağrı Erhan
 Asst. Prof. Dr. Serhat Erkmen

Former President of Iraqi Council of State
 ORSAM Trabzon Representative, Karadeniz Technical University Department of International Relations
 ORSAM Advisor, Middle East – ORSAM Riyadh Representative
 BP & BTC Turkey, Energy Security Director
 METU, Director of Institute of Social Sciences
 Former Minister & Istanbul University
 Vice-Undersecretary in Iraq's Embassy in Ankara
 Uludağ University, Head of Department of International Relations
 Istanbul University, Department of History
 General Secretary, Turkish Textile Employers' Association
 President of Kadir Has University
 Vice-President of Bilkent University, Fulbright Executive Director
 ORSAM Advisor, Middle East - Abant İzzet Baysal University, Department of IR
 METU, Head of Department of International Relations
 Izmir Economy University, Department of International Relations and European Union
 Member of Parliament in the 24th Legislative Term of Grand National Assembly of Turkey
 Karadeniz Technical University, Maritime Transportation and Management Engineering
 Head of Iraqi Turkmen Press Council
 ORSAM Advisor, Middle Eastern Economies
 Police Academy
 Deputy Director General in Prime Ministerial State Archives
 Deputy Undersecretary of Turkish Ministry of Interior
 23rd Commander of Air Forces
 Kadir Has University, Head of Department of International Relations
 President of The Council of Higher Education
 ORSAM Advisor, Immigration Studies & Iraqi Refugees, Galatasaray Uni., Dep. of Sociology
 ORSAM Advisor, Middle East
 Izmir Economy University, Department of Economics
 President of Atatürk Research Center, Istanbul University, Department of History
 Ankara University, Faculty of Political Science, Department of IR & Director of ATAUM
 ORSAM Middle East Advisor, Ahi Evran Uni., Head of the Dep. of Int. Relations

Dr. Amer Hasan Fayyadh
 Aslıhan Erbaş Açikel (LL.M.) Hamburg
 Cevat Gök
 Mete Göknel
 Osman Göksele
 Timur Göksele
 Prof. Muhamad Al Hamdani
 Numan Hazar
 Habib Hümmüzlü
 Assoc. Prof. Dr. Pınar İpek
 Dr. Tuğrul İsmail
 Dr. İlyas Kamalov
 Assoc. Prof. Dr. Hasan Ali Karasar
 Assoc. Prof. Dr. Şenol Kantarcı
 Selçuk Karacaçay
 Assoc. Prof. Dr. Nilüfer Karacasulu
 İsmet Karalar
 Prof. Dr. M. Lütfullah Karaman
 Asst. Prof. Dr. Şaban Kardaş
 Att. Tuncay Kılıç
 Assoc. Prof. Dr. Elif Hatun Kılıçbeyli
 Prof. Dr. Aleksandr Knyazev
 Prof. Dr. Alexander Koleşnikov
 Prof. Dr. Erol Kurubaş
 Prof. Dr. Talip Küçükcan
 Arslan Kaya
 Dr. Hicran Kazancı
 İzzettin Kerküklü
 Assoc. Prof. Dr. Mustafa Kibaroğlu
 Dr. Max Georg Meier
 Prof. Dr. Mosa Aziz Al-Mosawa
 Prof. Dr. Mahir Nakip
 Assoc. Prof. Dr. Tarık Oğuzlu
 Prof. Dr. Çınar Özen
 Murat Özçelik
 Assoc. Prof. Harun Öztürkler
 Dr. Bahadır Pehlivanlı
 Prof. Dr. Victor Panin
 Assoc. Prof. Dr. Fırat Purtaş
 Prof. Suphi Saatçı
 Ersan Sarıkaya
 Asst. Prof. Dr. Bayram Sinkaya
 Assoc. Prof. Dr. İbrahim Sirkeci
 Dr. Aleksandr Sotnichenko
 Zaher Sultan
 Dr. Irina Svistunova
 Asst. Prof. Dr. Mehmet Şahin
 Prof. Dr. Türel Yılmaz Şahin
 Mehmet Şüküroğlu
 Assoc. Prof. Dr. Oktay Tanrısever
 Prof. Erol Taymaz
 Prof. Sabri Tekir
 Dr. Gönül Tol
 Asst. Prof. Dr. Özlem Tür
 Mehmet Unes
 M. Ragıp Vural
 Dr. Ermanno Visintainer
 Dr. Umut Uzer
 Prof. Dr. Vatanyar Yagya
 Dr. Süreyya Yiğit

Baghdad University, Dean of Political Sciences Faculty (Iraq)
 ORSAM Advisor, Energy-Maritime Law
 Turkey Representative of Iraqi Al Fırat TV
 Former Director of Petroleum Pipeline Corporation (BOTAŞ)
 BTC & NABUCCO Coordinator
 Beirut American University (Lebanon)
 Cultural Undersecretary in Iraq's Embassy in Ankara
 Retired Ambassador
 ORSAM Middle East Advisor
 Bilkent University, Department of International Relations
 TOBB University of Economics & Technology, Department of International Relations
 ORSAM Eurasia Advisor
 ORSAM Eurasian Strategies Coordinator - Bilkent University
 Kırıkkale University, Department of International Relations
 Deputy Director, Vodafone (Turkey)
 Dokuz Eylül University, Department of International Relations
 Advisor to Mayor of Edremit/Balıkesir
 Fatih University, Head of the Department of International Relations
 TOBB Economy and Technology University, Department of International Relations
 Mayor of Edremit/Balıkesir
 Çukurova University, Head of the Department of International Relations
 Kyrgyz Slavic University (Bishkek)
 Diplomat
 Kırıkkale University, Head of the Department of International Relations
 Director of Marmara University, Institute of Middle East Studies
 KPMG, Sworn-in Certified Financial Accountant
 Iraqi Turkmen Front Turkey Representative
 President of Kirkuk Foundation
 Okan University, Head of Department of International Relations
 Hanns Seidel Foundation, Projects Director (Bishkek)
 President of Baghdad University (Iraq)
 Erciyes University, Faculty of Economic and Administrative Sciences
 ORSAM Advisor, Middle East-Antalya International Uni. Dep. of Pol. Science and IR
 Ankara University, Faculty of Political Science, Department of International Relations
 Undersecretary of Public Order and Security
 ORSAM Middle East Economics Advisor, Atıyon Kocatepe Uni., Dep. of Economics
 TOBB Economy and Technology University, Department of International Relations
 Pyatigorsk University (Pyatigorsk, Russian Federation)
 Gazi University Department of Int. Relations, Deputy Secretary General of TÜRKSOY
 Secretary-General of Kirkuk Foundation
 Türkmeneli TV (Kirkuk, Iraq)
 ORSAM Middle East Advisor – Yıldırım Beyazıt University
 Reader in Demography and Marketing Regent's College, (London, UK)
 St. Petersburg University (Russian Federation)
 President of Lebanese Turkish Association
 Russia Strategic Research Center, Turkey-Middle East Studies Expert (Russian Fed.)
 ORSAM Advisor, Middle East, Gazi University, Department of International Relations
 Gazi University, Department of International Relations
 Energy Expert
 METU, Department of International Relations
 Vice President of the METU North Cyprus Campus (TRNC)
 Dean of Izmir University, Faculty of Economics and Administrative Sciences
 Director of Middle East Institute Turkish Studies (USA)
 ORSAM Advisor, Middle East, METU, Department of International Relations
 Kastamonu University
 General Coordinator of 2023 (Magazine)
 Director of Vox Populi (Rome, Italy)
 Istanbul Technical University, Humanities and Social Sciences
 St. Petersburg City Council Member, St. Petersburg University (Russian Federation)
 ORSAM Eurasia Advisor

EDITORIAL BOARD OF MIDDLE EAST STUDIES

Meliha Altunışık
 Bülent Aras
 Tayyar Arı
 İlker Aytürk
 Recep Boztemur
 Katerina Dalacoura
 F. Gregory Gause
 Fawaz Gerges
 Ahmet K. Han
 Raymond Hinnebusch
 Rosemary Holliis
 Bahgat Korany
 Peter Mandaville
 Emma Murphy

Middle East Technical University (Turkey)
 Ministry of Turkish Foreign Affairs, Head of Center for Strategic Research
 Uludağ University (Turkey)
 Bilkent University (Turkey)
 Middle East Technical University (Turkey)
 London School of Economics (UK)
 Vermont University (USA)
 London School of Economics (UK)
 Kadir Has University (Turkey)
 St. Andrews University (UK)
 City University (UK)
 Durham University (UK)
 George Mason University (USA)
 Durham University (UK)

MIDDLE EAST ANALYSIS EDITORIAL BOARD

Prof. Dr. Meliha Altunışık
 Hasan Kanbolat
 Assoc. Prof. Dr. Hasan Ali Karasar
 Asst. Prof. Dr. Serhat Erkmen

Middle East Technical University, Director of Institute of Social Sciences
 ORSAM Director
 ORSAM Advisor, ORSAM Eurasian Strategies Coordinator - Bilkent University
 ORSAM Middle East Advisor, Ahi Evran Uni., Head of Dep. of International Relations

ORSAM-ORTADOĞU TÜRKMENLERİ
PROGRAMI

ORSAM
ORTADOĞU STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

MithatpaŐa Caddesi 46/4 Kızılay/Ankara
Tel: 0(312) 430 26 09 Fax: 0 (312) 430 39 48
www.orsam.org.tr, orsam@orsam.org.tr